ANALİZ

FİLİSTİN'DE
ZAFER TARLALARI

İntifada Dersleri

Filistin Büyükelçisi
Fuad Yasin'in önsözüyle

ÇEVİRİ VE DERLEME: FAİK BULUT

Filistin'de Zafer Tarlaları

İNTİFADA DERSLERİ

ANALİZ YAYINLARI: 1

Filistin'de Zafer Tarlaları
İNTİFADA DERSLERİ

Derleyen ve Çeviren:
Falk Bulut

Yayın Yönetmeni:
Ahmet Aka

Kapak Düzeni ve Ofset Baskıya Hazırlık:
ANALİZ Basım Yayın Tasarım ve Uygulama Ltd. Şti.

Teknik Hizmetler:
Sistem Ofset 520 66 27

Kapak ve İç Baskı:
Yön Matbaacılık 565 55 80

Cilt:
Demirbilek Kardeşler

Birinci Basım:
Kasım 1990

ANALİZ Basım Yayın Tasarım ve Uygulama Ltd. Şti.
Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, Kat: 4, Cağaloğlu İstanbul
Telefon 511 06 26 Fax: 511 32 94

filistin'de zafer tarlaları

intifada dersleri

Filistin halkıyla aynı cephede ,
omuz omuza çarpışan
tüm dünya devrimcilerine...

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 9

İNTİFADA'NIN ÖRGÜTLENMESİ
FİLİSTİN YURTSEVER YÖNETİMİNİN
ALTYAPISI 13

Giriş 13

I. BÖLÜM
İntifada Örgüt Yapısının Doğası 16
Genç Önderlik 17
İntifada'nın İtici Güçleri 20
Halk Komitelerinin Yasaklanması 27
Üst Düzeyde Örgütlenme 30

II. BÖLÜM
İntifada Örgütsel yapısı ve Kitleler 31
Grevlerin Özenle Hazırlanması 33
Hainlere Karşı Tutum 38
İntifada Örgütü-Halk İlişkisi 47

III. BÖLÜM
Bağımsızlığın İnşası 48
Ekonomik Bağımsızlık Kavramı 48
Düşmana Karşı Ekonomik Boykot 54
Vergi Ödememe Eylemi 56
Ev Ekonomisinin Geliştirilmesi 57

Zafer Tarlaları 58
Zaafların İncelenmesi 60
Ekonomik Kalkan Yaratma Zorunluluğu 61
Dışarı ve İçeri Kardeşliği 63
Topluma Devrimci Kefillik 64
Alternatif Eğitim 67
Filistin Ulusal Eğitimi 68
Yeni Deneyim 70

DİPNOTLAR 72

NEDEN VE NASIL İNTİFADA 77

A) Halk-Öncü ve Mücadele 77
B) Dava ve Hedef 79
C) Örgütsel Yapı 83

BİR İSRAİL GAZETECİSİNİN GÖZÜYLE İNTİFADA 91

Bir Firanın Öyküsü 91
Tarihi Uyarı 94
Eşek Bile İşgale Karşı 95
Balata Mülteci Kampı: "Kapalı Bölge" 96
Ayaklanmanın Ayak Sesleri 101
Bilinmeyen Gerçek 102
İlk Çatlak 104
Bilinen Bilinmeyen Önderlik 108
El Fetih 109
Demokratik Cephe 110

Komünistler 111
Gazze'de Birleşik Önderlik 114

İNTİFADA DERSLERİ 117

Lübnan'dan Ramleh Cezaevine 117
Cezaevinde Örgütlenme 123
Uluslaşma Bilincinin Yayılışı 128
Arayışlar 130
"Bu Halk Bitmiştir" 134
İntifada'nın Mimarları 138
İntifada'nın Öğrettikleri 143

FİLİSTİN HALK AYAKLANMALARI
KISA TARİHÇESİ 157

I. İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİ VE
SİYONİZME KARŞI 157

A) 1929 Devrimi 157
B) 1936-37-38 Devrimleri 158
C) 1947-48 Devrimleri 159

II. FİLİSTİN DİRENİŞ HAREKETİ 160

III. 1976 İNTİFADASI 161

IV. 1979-80 İNTİFADASI 165

V. 1982-83 İNTİFADASI 166

SUNUŞ

FUAD YASİN
BÜYÜKELÇİ
FİLİSTİN DEVLETİ ANKARA
TEMSİLCİSİ
20.10.1990

Önderimiz Abu Ammar (Yaser Arafat) Filistin Devrimi'nin 25. yıldönümü ve İntifada'nın 26. ayı münasebetiyle halka yönelik mesajında şöyle diyordu: "Halkımızın kutsanmış ayaklanması işgalcilere direniyor, onlara meydan okuyor. İşgalcileri siyasi bunalımın doruk noktasına doğru sürüklüyor ve tarihsel çıkmaza sokuyor. Halkımız bükülemeyen çelik gibi kararlılık ve iradesiyle, nefret edilen işgalin geriye doğru saymasına yol açmıştır, Sonun başlangıcıdır bu. Aynı zamanda İntifada, ulusal mücadelemizi geri dönülmez bir noktaya taşımıştır. Bu noktadan sonra kaçınılmaz olarak özgürlük, bağımsızlık ve zafer gelecektir. Bu kararlı mücadele ve sadık Cihad, büyüğünden küçüğüne kadar toplumdaki herkese kendi davasını kabul ettirmiştir. Bu davanın esası da haklı, adil bir dava olmasında yatar.

Bu nedenle asil Filistin halkı, özgürlüğünü gerçekleştirmek bağımsızlığını koparıp almak azmindedir."

Böylece "İNTİFADA" sözcüğü siyasi sözlüklere girdi, siyasi kavram ve olgulara anlam verdi. İsrail işgalcilerine direnebildiği her yerde ve oranda yaşamın her alanına damgasını vurdu, üzerinde güçlü bir mücadelenin verildiği sağlam bir zemin yarattı.

İntifada'nm itici gücü, Filistin halkından esinlenen bir manevi güçten kaynaklandığından, ayaklanmanın sürekliliği ve geniş kapsamlılığı da hareketin dalga dalga yayılmasına yardım etmiştir. Dalgalar halinde yükselen başkaldırı, İntifada kitlelerinin örgütlenmedeki muazzam potansiyelinden doğmuş ve güç almıştır. Halkun bu gücü, mücadele sürecinde yaratıcı yol ve yöntemlerde yaratıcılığını ortaya koymuş, sonul hedefin gerçekleştirilmesi için zengin deneyim ve birikimler sergilemiştir. Amaç özgürlük ve bağımsızlıktır çünkü. Her örgüt ya da kuruluşun örgütsel yapısı, süreklilik, gelişme ve bir üst düzeye sıçrama gücünün ana güvencesidir. Bu bağlamda örgütsel yapı, herhangi bir devrimci kuruluş/ hareketin biricik güvencesi ve vazgeçilmez zorunluluğudur.

Buradan yola çıkarsak şunu söyleyebiliriz: İntifada'nın örgütsel yapısı ve heykeline ilişkin genel çerçevenin Türkçe'ye çevrilip okuyucuya sunulması son derece yararlıdır. Çünkü ancak bu yolla ayaklanmanın zemini, dayanakları, kaynakları örgütsel aygıtının mekanizması ve tüm bunların temelinde ulusal yurtsever iktidarın özü doğru kav-

ranabilir. Ki bu iktidar gelecekte özlem duyulan Filistin Devleti'nin biricik dayanağı/zemini oluşturacaktır.

Abu Ammar, İntifada'nın 1000. gününde halka verdiği mesajda diyor ki: "İntifada düşmana, oynadığı bahsi kaybettirmiştir. Süreklilik kazanmış, yaygınlaşmış, devleşmiş, yücelmiş ve zaferin kapılarını çalar bir duruma gelmiştir. Bu uğurda kutsal bir mücadele yürütmüş, muazzam kurbanlar vermiştir. Onbinlerce kişi ölüm, yaralanma, işkence, dayak ve tutuklanma gibi olaylara maruz kalmıştır. Allah'a, halka, devrime ve zafere olan sarsılmaz inancımız sayesinde bu fedakârlıklar gerçekleşitirilmiştir. Ama aynı zamanda tüm bu yapılagelenler, halkın, devrimin ve İntifada'nın kazanımlarını korumak gibi bir sorumluluğu da yüklüyor sırtımıza. Kazanımların geliştirilerek Filistin Devleti'nin başkenti Kudüs'te kutlanacak zafer gününe götürebilecek derecede geliştirilmesi yükümlülüğünü de taşıyoruz biz.

Bu nedenle, mücadelenin sürekliliğiyle devrimin zaferinin güvencesi olan ulusal birliği sağlamanızı döne döne vurguluyor ve öğütlüyorum. Devrimci mücadelenin sürekliliği Yurtsever Birleşik Önderlik'in çağrılarına uyularak gösterilen kitlesel disiplinin sağlamlaştırılmasını gerektirir. Benzer biçimde, ulusal birlik kendisini halk komitelerinin daha etkin kılınarak yaygınlaştırılması, yurtsever güçlerle şahsiyetlerin saflara çekilmesi, günlük işlerin kitlesel temelde örgütlenmesinde somutlaşır. Daha fazla komite kurmaktır mücadelenin özü. Her

yerde, her alanda: tarım, sağlık, besin maddeleri, güvenlik..... Ekonomik açıdan da toprağın reforma tâbi tutulması, altyapının oluşturulması, İsrail mallarının boykot edilmesi ve halkın her bakımdan eğitilmesi de mücadelenin bu alanda odaklaşmasının ifadesidir..."

Geçtiğimiz üç yıl boyunca İntifada'yı yaratan kitleler bu doğrultuda kararlı biçimde yürürken, sürekli kan tazeledi, amacına adım adım yaklaştı. Bununla birlikte İsrail'in dev askeri mekanizmasına meydan okurken, çok çok büyük fedakârlıklara katlandı, kurbanlar verdi. Ayaklanmayı bastırmak amacıyla hareket eden İsrail elindeki her yolu, aracı/gereci ve silahı denedi. Ancak Filistin halkıyla başa çıkmadı. O'nu yenemedi, yokedemedi.

Toprağı gasbeden istilacılarla işgalcilerden yurdunu kurtarmak isteyen Filistin halkı büyük bir irade ve kararlık göstermiştir. İşgalciler, bu halkın iradesini işgal edip el koymadılar. Esas olan da budur.

İNTİFADA'NIN ÖRGÜTLENMESİ FİLİSTİN YURTSEVER YÖNETİMİNİN ALTYAPISI*

GİRİŞ

Filistin ulusal ayaklanması (İntifada), gerek işgal altındaki topraklarda gerekse uluslararası alanda büyük şeyler başardı. Sayısız kazanımlarının yanısıra, İntifada'nın en büyük kazancı, uygulama alanına koyduğu örgütsel yapısıdır. Geleceğin en köklü, en etkin ve en özlü yönetim biçimini yarattı ayaklanma. İşgal altındaki Filistin topraklarında mücadele veren ulusal direnişin şimdiye değin gerçekleşmiş en mükemmel örgütlenmesidir bu. Filistin direnişinin hiç de kısa sayılmayan tarihinde doruğa ulaşan bu örgütsel yapılanış, gelecekteki fiili bağımsızlığın zorunlu temelinin de ilk

* Fransa'da Arapça yayımlanan aylık düşünce/siyaset dergisi El Mınar 46. sayı Ekim 1988 tarihli nüshası ve 58-81. sayfalarından çevrilmiştir. Yazının özgün başlığı, İNTİFADA'NIN ÖRGÜTSEL YAPISI-FİLİSTİN YURTSEVER YÖNETİMİNİN ALTYAPISI'dır. Derleyen Vahid Abdulmecid.

harcıdır. Bir bakıma gelecekte kurulacak yurtsever ulusal yönetim altyapısının da özüdür bu örgütlenme. İntifada örgütlenmesinin, ayaklanmayı yönlendirmede oynadığı merkezi rol, mücadelenin ilk aşamalarında "başkaldırının önceden planlanarak yapıldığı ya da kendiliğinden gerçekleştiği" yolundaki tartışmalara da kesinlik kazandırdı. Doğrusu, tartışmanın kendisi abartılı. Devrim biliminde, kendiliğinden devrim ya da kendiliğindenayaklanma diye bir şey yoktur. Çünkü her halk hareketinin arkasında gizli etkenler vardır. Her birikim, belirli bir nesnel ortamda patlamalara yol açar. Bu tür patlamaların doğası ve niteliği öznel çabalarla belirlenir. Bir başka deyişle, her halk hareketinin zorunlu olarak kendiliğinden bir yanı vardı. Ancak bu kendiliğindenci yan, o hareket içinde yer alan örgütsel yapılanma sayesinde belirlenmiş yollara kanalize edilir ve belirlenmiş hedeflere yönelir. Yığınsal hareket patladığı an, söz konusu örgütsel yapılanma billurlaşmış ya da biçimlenmiş olmayabilir. Belli bir konumu da bulunmayabilir. Başlangıçta varlığı somutlaşmamış böyle bir yapılanma, olayların meydana gelmesinden önce bile, kendisini de yaratacak olan bir yönelim verir olaylara. Böylece halk ayaklanmasının (nesnel olayın) zaman içinde sürekliliğini ve mekan içinde yaygınlaşmasını da güvence altına almış olur.

Özelde Filistin İntifadası'na gelince, örgütsel etken dışarıyla (FKÖ) içerideki (işgal altındaki etkin direniş güçleri) bağlantının etkin, karşılıklı

ve alışılmış biçimde işlemesiyle belirlenir. Bu bağlantı süreci, aynı zamanda karşılıklı etkileşime dönüşür. Örneğin, FKÖ'nün belli başlı örgütleri olan El Fetih, Filistin Kurtuluşu için Demokratik Cephe, Filistin Kurtuluşu için Halk Cephesi ve Filistin Komünist Partisi işgal altında mücadele eden Filistinli örgütlerin birleşmesinde temel etkendiler. Onların yol göstericiliği sayesinde anlaşmazlıklar giderildi, ittifaklar yapıldı. Gene, içerideki (işgal altında) Filistin örgütlerinin birleşme yönündeki temel özlemleri de 1982'den beri uyuşmazlık ve anlaşmazlık içinde olan dışarıdaki Filistin örgütlerinin barışmalarını ve Nisan 1987'de Cezayir'de toplanan 18. Filistin Ulusal Meclisi'ne katılmalarını sağladı. Benzer biçimde bu toplantı sonunda ortaklaşa alınan ulusal kararlar, İsrail'e karşı mücadele veren Filistin halkını cesaretlendirdi, olumlu yönde etkiledi. İşgal altındaki topraklarda "Birleşik Komiteler" kuruldu. Şehid Abu Cihad önderliğinde "Ayaklanmayı İzleme Komitesi"nin kurulmasına yol açtı.

Bu çerçeve içindeki gelişim sürecinde oluşan örgütsel yapılanma bir bakıma, içeri ve dışarıdaki tüm Filistin örgütlerinin doğal ve ortak uzantısı biçimini aldı. Dış ve iç bağlantısının daha da derinleşmesine yardımcı oldu.

Bu inceleme sürecinde İntifada örgütlenmesinin belirgin özellikleri, yığınlarla ilişkileri, yöntemi, hedefi ve bağımsız bir Filistin Devleti'nin alt/üst yapı kurumlarını yaratma denemeleri irdelene-

cektir. Her şeye karşın, elimizdeki bilgi ve verilerin mükemmel, çok sağlıklı olduğunu ileri süremeyiz. Daha çok haber ajansları, dergiler, gazete ve benzeri yayınlarla bazı muhabirlerin işgal altındaki topraklardan gönderdikleri özel raporları temel veri olarak alacağız. Benzer biçimde işgal altındaki topraklardan sürgün edilen Filistinlilerin canlı anlatımları da önemli kaynak bizim açımızdan. Bir şey daha var: İntifada'nın sunulması gereken bu yönü, hiç sunulmadı. Gözlerden kaçtı. Sergileyeceklerimiz, olguyu tam yansıtmayabilir ve ayrıntılara inmemiş olabilir. Ama esasta doğru bir temele oturtulduğu görüşündeyiz.

I. BÖLÜM:

İntifada Örgüt Yapısının Doğası

Görünen o ki, İntifada yapılanması örgütsel alanda son derece yaratıcı ve modern yöntemlere dayanıyor. Yoksa, sadece 20 yıllık baskı ve şiddet deneyimi değil, görece daha uzun süreli bir sömürge deneyimi olan işgalci İsrail devlet cihazıyla başa çıkması olanaksızlaşırdı. Tüm yaratıcılığı ve sıkılığına rağmen, İntifada örgüt yapısı son derece basit ve yatay: işgal altındaki toprakların dört bir yanına dağılmış halk komiteleri. Bu komiteler, aynı zamanda ayaklanmının başlıca "eylem komiteleri". Yaygınlık o derece ki, her kamp, köy, semt(bazen cadde) ve kentteki her türlü halk hareketini komiteler yönetiyor. İşgalci yönetime karşı her eylem ve direnişi

onlar yönlendiriyor. Kitlelerin günlük işlerini (devletten yardım almadan, ona muhtaç olmadan) onlar idare ediyorlar. Tüm çalışmalarını önceden planlanmış biçimde, gizli ve çeşitli yollarla yönetme becerisini gösterebiliyor halk komiteleri.[1] Birimler arası bağlantı, Yurtsever Birleşik Önderlik (YBÖ) ile ilişkiler da aynı gizlilik ve yöntem zenginliği çerçevesinde gerçekleşiyor. Kuşkusuz İntifada örgütlenmesinin başı YBÖ'dür.

Genç Önderlik

İntifada'yı yöneten halk komitelerini tanımadan önce, bu komiteleri yönlendiren, genel yönelimi belirleyen, dışarıdaki FKÖ ile bağlantı kurup uyum sağlayan YBÖ'yü tanımak gerekir.

Filistin'den sürgün edilenlerin tanıklıklarına göre, YBÖ, ayaklanma başlamadan önce oluştu. Ancak aynı adı taşımıyordu. Bu tanıklık, "YBÖ, İntifada'dan önce değil sonra kuruldu" diyenlerin görüşünü yalanlıyor.[2] YBÖ, ayaklanmadan bir ay sonra, yani 8 Ocak 1988'de ilk bildirisini yayımladı. Sürgün Filistinlilerin anlattıklarına bakılırsa, İntifada'dan tam birbuçuk yıl önce (1986 ortalarında), işgal altında ki çeşitli Filistin örgütleri (*El Fetih, Demokratik Cephe, Halk Cephesi* ve *Komünist Parti*) arasında eylem ve güçbirliği oluşturuldu. Bu, Güney Lübnan'da Emel-Filistin arasında süren ve o dönemde *Kamplar Savaşı* olarak bilinen çatışmalara bir tepkiydi. *Kamplar Savaşı*, içeride güçbirliği yapan Filistinlilerde şu kanaati geliştirdi: "Hiçbir Arap devletine

veya örgütüne güvenilmez. Kendi özgücüne güvenmek esastır. Bunun ilk koşulu da birleşmektir."

Daha sonra "Uyum Kurulu" olarak anlandırılacak bu Güçbirliği Komitesi, eylem alanında yığınların kavgasını hazırlamak, ilgili çevrelere danışmak ve kitleler arasında uyum sağlamak görevini üstlendi. Bununla birlikte henüz belirli bir yöntemi yoktu ve yetkisizdi. En önemli başarısı ise, dışarıdaki Filistin örgütlerine birleşme yönünde baskı yapmış olmasıydı -ki bu amaç da gerçekleşti.

Ağır basan görüş (ki bir Filistinlinin tanıklığı da böyle), İşte bu Uyum Kurulu'nun daha sonraki aşamalarda YBÖ'ye dönüştüğüdür. Ancak güvenlik nedeniyle Uyum Kurulu'ndaki üye sayısı azaltıldı. Daha etkin çalışabilmesi için üye sayısını azaltan YBÖ, sadece dört kişiden oluştu. Hemen belirtilmeli ki, bu dört insan, yukarıda adları geçen içerideki Filistin örgütlerinin temsilcileri değildi. İkinci dereceden unsurlardan oluşmuştu. Amaç birinci derecedeki önderliğin güvenliğini sağlamak, örgüte süreklilik kazandırmak ve YBÖ'nün gizliliğini güvenceye almaktı.[3]

YBÖ'nün niteliğini öğrenmeye götüren bu canlı tanıklıklara rağmen, *İslami Cihad*'ın YBÖ içinde yer alması olgusundan kimse söz etmiyor. Oysa işgal altındaki Filistin'e giden tüm muhabirler, *İslami Cihad* ile YBÖ arasında eşgüdüm olduğuna ilişkin raporlar sunuyorlar. Bu grubun yadsınamayan varlığından, gücünden ve ağırlığından söz ediliyor. Özellikle de bazı basın mensupları, bağlantı kurdukları ilk komi-

teleri aracılığıyla, *İslami Cihad*'ın YBÖ içinde bir temsilcisi olduğunu belirtiyorlar.[4]

Bazı söylentilere göre, YBÖ *dört* değil *beş* kişiden oluşuyor. Çünkü FKÖ işgal altında mücadele veren İslamcı akımların temsilcisi durumundaki *İslami Cihad*'la birlikte çalışmaya önem veriyor. Bunun özel bir anlamı daha var: Geleneksel bir kökü olan *Müslüman Kardeşler* örgütü, tüm Filistin İslamcılarını temsil ettiğini ileri sürerek YBÖ'den bağımsız bir örgüt kurdu. Birleşik Önderlik'e katılmayı reddetti. *İslami Direniş Hareketi* (HAMAS) adlı bir yapılanma içinde mücadele etmeyi yeğledi.

YBÖ'nin en belirgin özelliklerinden biri, kendisine verilen çok büyük halk desteğine rağmen, eylem alanında tekelciliğe kaçmamasıdır. Eyleme katkıda bulunan herkese, mücadele meydanında fırsat tanıması ve kimsenin inisiyatifini bastırmaması da YBÖ'nün vurguladığı yöntemlerden. Bu yöntem şimdiye değin etkinliğini gösterdi. Bununla birlikte çelişmeler olmuyor da değil. *HAMAS* ile YBÖ arasında eylem zamanlaması, programı yönünden karşıtlıklar oluyor kimi zaman. Ancak bu karışıklıklar ve zorlukların üstesinden gelinebiliyor.

Bu bağlamda YBÖ'nün ikinci dereceden unsurları içerdiği (beş Filistin örgütünün temsilcilerinden oluşan), beş üyeden dördünün daha önce güçbirliği yaptığı, *İslami Cihad*'ın ise daha sonra bu önderliğe katıldığı yolundaki haberlerin doğruluk payı büyük. YBÖ, çok ileri bilinç düzeyi, düşman hakkında çok ayrıntılı ve derin bilgiye sahip olması genç yaştaki

insanlardan oluşması bakımından dikkati çekiyor.[5]

Bazı İsrail kaynaklarına göre YBÖ'nün beş üyesi, daimi üye değil. Örgütte nöbetleşe önderlik yöntemi uygulanıyor. İsrail güvenlik servisini yanıltmak için sürekli değişim kuralı hayata geçiriliyor. Bu görüş sağlıklı olmayabilir. Ancak YBÖ üyeleri son derece dikkatliler. Tutukluluk anında yerlerini alacak yedek güçlerini oluşturmuşlar.[6]

İntifada'nın İtici Güçleri

İntifada'nın örgütsel yapısı yatay bir çizgide seyrettiğinden, işgal altındaki günlük işleri Birleşik Önderlik'in yayımladığı bildiriler doğrultusunda yürüten halk komiteleriyle YBÖ arasında ayırıcı özellikte bir örgütsel düzey bulunmuyor. Kamplarda, köylerde, kentlerde ve bazen semtlerde çoğunlukla halkın bağımsız girişimleriyle kurulan; benzer biçimde çeşitli işyeri, eğitim kuruluşu, dini ve toplumsal kurumlarda kendiliğinden oluşturulan *Halk Komiteleri* arasında geniş ve hayli etkin bir iletişim ağı bulunuyor. Bu iletişim ağının bir özelliği, *Halk Komiteleri*'nde olduğu gibi, kendini sürekli olarak yenileyebilmesi. Yaygın bir örgütlenme, her eylemde yakalanan önderliğin yerine yedekleri ortaya çıkarma açısından yararlıdır. İşte bu *Halk Komiteleri*, gerek YBÖ gerekse bölgede bulunan gazeteci raporlarına göre, İntifada'nın motorunu ve itici gücünü oluşturuyorlar.

Anlaşıldığı kadarıyla iki türlü halk komitesi var:

Bir: İşgalci birliklere her gün karşı karşıya gelen, direnen güçleri yönlendiren önderlik. Bu eylemci önderliğin adı "*Vurucu Müfreze*"ler olarak biliniyor. YBÖ, Nisan 1988 günü yayımladığı 14 ve 15 no'lu bildirisinde, bu tür müfrezelerin yaygınlaştırılmasını istedi. *Vurucu Müfrezeler*, işgalci güçlere taş, sopa, molotof kokteyli, bazen bıçak ve benzeri kesici aletlerle karşı koyan direniş gruplarından oluşuyor. Kavgaya dayanıklı, her an eylem yapmaya hazır; istenildiği zaman taş atmak, barikat kurmak, İsrail askerlerini hırpalamak için sokağa çıkabilecek türden gençleri kapsıyor.[7]

Filistin'den yeni sürgün edilen birinin anlatımlarına göre "*Gezici Maskeliler*" diye bir grup, yaklaşık 4 bin gençten oluşuyor. Tümü de Filistinlilerin geleneksel erkek başörtüsü olan *Kefiyye* ile yüzünü kapatıyor. Büyük olasılıkla sürgünün anlattığı şey, "*Vurucu Müfreze*" ya da bir türevi olmalı. Belki de Halk Komiteleri'nde şimdiye kadar bilinmeyen yepyeni bir örgütlenme tarzıdır bu.

Filistinli sürgünün nitelemesine bakılırsa, *Gezici Maskeliler*, geçmişte ayaklanmayı yöneten işgal altındaki topraklarda etkin eylemci grupların oluşturduğu bir yapılanma içinde yer alıyorlar. Değişik ve fazlaca kullanılmayan yollardan köyden köye, kentten kente, kamptan kampa gidiyorlar. Belli bir karargâhları ya da merkezleri bulunmuyor. Çoğu ya tutuklu ya da haklarında tutuklanma emri bulunan kişiler. Gezici Maskeliler'in merkeziyetçi olmayan görece bağımsız yapıları var. YBÖ'nin buyrukları

doğrultusunda istediklerini yapmakta serbestler. Sonul amaç, kitlelerin en iyi biçimde eyleme hazırlanması ve direnişi gerçekleştirmesi. Yerel koşullara uygun olarak bazı taktik talimatlar vermek, yönlendirmede bulunmak; örneğin, bir gösteri anında gerekli saflaşmayı ve düzenlemeyi sağlamak da bu grubun görevleri arasında. Dahası, sürpriz sağlamak da bu grubun görevleri arasında. Dahası, sürpriz gelişmeler anında, örneğin Batı Şeria'da çokça bulunan Yahudi Yerleşim merkezleri'nden gelebilecek beklenmedik saldırılara karşı savunma talimatları da *Gezici Maskeliler* grubu tarafından verilir.[8]

İki : İntifada'nın sürekliliği için gerekli olan toplumsal, ekonomik ve insani gereksinimleri karşılamak üzere örgütlenmiş Halk Komiteleri. Ayaklanma'nın gölgesinde çalışan bu *Halk Komiteleri*, aşağı yukarı yaşamın her alanına el atmış durumdalar. Bir bakıma gelecekteki bağımsız Filistin yönetiminin çekirdeğini oluşturuyorlar. "Bağımsız bir devletin taslağını çizmek, planını yapmak; böyle bir devletin alt üst yapısını oluşturmak, özellikle de ekonomik kurum ve kuruluşlarını gerçekleştirmek" *Halk Komiteleri*'nin esas çalışma alanını oluşturuyor. İsrail kuşatması ve tüm gizliliğine karşın, şimdiye değin saptanmış bu tür Halk Komiteleri'ni 12 ayrı grupta toplamak gerekiyor:

1. *Beslenme Komiteleri:* Kuşatılmış bölgelere her türlü yiyecek maddesinin ulaştırılması, halka dağıtılması ve sokağa çıkma yasağı sırasında evlere yiyecek dağıtımı ve denetlenmesi görevini üstleniyor.

2. *İlk Yardım Komiteleri:* Çarpışmaların olduğu bölgelerde yaralananları saptayıp, onları kurtarmak, evlere taşımak. Devlet hastahanelerine taşınmalarını önlemek için, gerektiğinde işgalcilerin elinden kaçırmak. Hastahane yerine evlerde tedavi etmek. Hastahanelere taşınmış yaralıların tutuklanmasını önlemek için kaçırmak vs..

3. *Ticaret Komiteleri*: Temel gıda maddeleri stokunu saptamak, Malların hangi fiyatla satılacağını, hangi yöntemle dağıtılacağını ve piyasayı denetlemek.

4. *Enformasyon Komiteleri*: İntifada'nın yurt dışındaki tepkilerini öğrenmek için onlarca haber ağı grubundan oluşuyor. Aynı Komiteler, basın mensuplarına ayaklanma hakkında her türden bilgi, belge, kanıt sunuyorlar. Gazetecilerin çalışmalarına yardımcı olmak, onları gerekli noktalara götürüp gizli buluşmalar gerçekleştirmek, İsrail'in gizli kalmasını istediği bölge ve gerçeklere basın mensuplarını ulaştırmak görevini üstlenirler. Bu arada mücadele içinde halkın bilinçlendirilmesi, İsrail işgalci planlarının deşifre edilip bozulması; istihbarat ajanlarının halkın arasına "ikilik" sokma çabalarının açığa çıkarılması, yurtsever güçlerin bu bağlamda uyarılması da Enformasyon Komiteleri'nin çalışmaları arasında sayılır.

5. *Araştırma-Soruşturma Komiteleri*: Bölgeye gelen basın mensuplarının kimlikleri, geçmişleri ve amaçları konusunda bilgi edinir ki İsrail istihbarat ajanları bu yolla İntifada saflarına sızmasın.

6. *Destek Komiteleri*: Toplumsal devrimci dayanışma amacıyla yönlendirme yapar. İntifada'ya katıldığı için birçok şeyini kaybeden aile ve çevrelere dayanışma amacıyla bağış toplar. İsrail içinde işçi olarak çalışan Filistinlileri çalışmamaya ikna etmek, işlerinden alıkoymak, gerektiğinde engellemek. İsrail kuruluşlarında çalışan görevlilerin istifa etmelerini sağlamak, seçenek olarak İntifada'ya katılmalarını ve toplumsal dayanışma içinde yaşamlarını sürdürmelerini gerçekleştirmek de bu komitelerin görevlerindendir.

7. *Gözlem Komiteleri*: İşgalci kurum ve kuruluşları (Ordu, polis, istihbarat, Yahudi milisleri, yerleşim birimi işgalci kolonyalistler) arasındaki iletişim, bilgi alışverişi, uygulamalar ve karşılıklı yardımlaşmaları hakkında bilgi toplar. Bu bilgiler ışığında Filistinli kitleler ya önceden saptanan hedeflerden başka yerlere saldırırlar ya da geri çekilme taktiği izlerler. Bu komiteler, ayrıca işgalci birliklerin hareketleri konusunda önceden bilgi sahibi olup, anında ilgili birimleri uyarır. İletişim önceden üzerinde anlaşmaya varılan özel işaretlerle olur. Bunlara *Avcı Komiteleri* ya da *Öncü Devriyeler* de deniliyor.

8. *Kadın Komiteleri*: Çeşitli görevleri var. Örneğin kuşatılmış bölgelerde karşılıklı yiyecek dağıtımı ve yardımı için özel örgütlenmeyi sağlar. Genel grev, sokağa çıkma yasağı gibi dönemlerde halkın yiyecek, ilaç, yakacak türünden ihtiyaçlarını saptayacak bir yönetim ağı oluşturup, yönetir. Şehit ve yaralı ailelerinin ziyaret edilmesi, sıkıntı dönemle-

rinde ev kadınlarına nasıl tutumlu davranacaklarını öğretmek, yasaklanmış Filistin bayrağını dikmek Kadın Komiteleri'nin işi. Görünen o ki, bu komiteler, Batı Şeria ve Gazze bölgesindeki tüm kadın kuruluşlarının can damarı durumunda.

9. *Tarım Komiteleri*: Evlerde nasıl tarım ve bahçe tarımı yapılacağını halka öğretir. Gerekirse çatısız damlarda, hatta çatı altında sebze yetiştirmeleri için halka tohum dağıtır, yöntemlerini öğretir. Duvar diplerinde meyve yetiştirmek için fide dağıtımını yapar. Bu komiteler, geleceğin bağımsız ekonomik yapısının çekirdeğini de oluşturuyorlar. Bunu ileride inceleyeceğiz.

10. *Demirci Komiteleri*: Sürekli olarak İsrail devriyelerinin ardından gezer. Bu devriyelerin kırdığı kepenk, kilit, kapıları anında onarır. Ya da mühürlenmiş kapıların mührünü bozar.[9]

11. *Nöbetçi Komiteleri*: Esas olarak çocuklardan oluşur. Çeşitli yerlerdeki güvenliği ve evleri gözler. Özellikle de Yahudi yerleşim birimlerinden Filistinlilere karşı bir saldırı anında yağma ve talanı önler. İsrail birliklerinin zorla açtıkları esnaf dükkanlarını saptar. Grev sırasında esnafın işgalcilere karşı tutumunu gözler, gerekli yerlere bildirir.

12. *Gönüllü İş Komiteleri*: Yukarıda adı geçen komitelerin yaptığı işlerden herhangi birisini gerek duyulan zamanda yapmaya hazır komitelerdir. Örneğin elektrik kesintisi olduğunda, dağıtım şebekelerindeki bozuklukları gidermek. Düşman bu kesintiyi yapmışsa, hemen devreye girip akımı sağ-

lamak. Benzer şeyi su kesintilerinde uygulamak. Ek olarak önceden su depolamak, su depoları yapmak ve yer yer su kuyuları açmak. Genel temizliği korumak. Çöplerin toplanması, bunları gerekli yerlere dökmek, hastalık yayılmasına yol açacak pisliği ortadan kaldırmak bu komitenin görevlerinden sayılır.

Görüldüğü gibi bu komiteler, İntifada'nın sinir sistemine benziyorlar. Ayaklanmanın sürekliliği, devingenliği, diriliği, bu sürekliliği kalıcı kılacak temel etkenlerin yaratılması Halk Komiteleri'ne bağlıdır. Kavgaya hazır, mücadeleye kararlı ve fedakârlık etmeyi göze alan her türlü kadroların örgütlenmesi; ayaklanmaya etkin biçimde katılan ergen ve hatta çocukların yetiştirilerek kadrolara dönüştürülmesi bu komiteler sayesinde olur.

Ramallah kentine yakın Belzon Mülteci Kampı'ndaki bir Filistinli, *Reuter Haber Ajansı* muhabirine şöyle dedi: "Halk Komiteleri olmasaydı, Kamp'ımız 40 günlük sokağa çıkma yasağına dayanamazdı.[10]

Kuşkusuz bu komitelerini oluşum yöntemini öğrenmek hayli zor. Ancak şurası kesin: Her yerin özgün ortam ve yapısına göre kendiliğinden ve kişisel girişimlerle oluşuyor. Bu da o yörenin gereksinimini karşılayacak bir yapının gerçekleşmesine yol açıyor. Ağır basan görüş o ki her kamp, köy ve kentte yukarıda belirtilen komitelerden birer tane bulunuyor. Belki de henüz bilmediğimiz başka yapılanma içindeki örgütlenmeler de var. Bir örnek: Halk arasındaki uyuşmazlık, anlaşmazlık ve kavga-

ları önlemek için yeni bir komitenin kurulduğu haberi geliyor son zamanlarda. Bu komite, bir çeşit halk mahkemesi işlevini üstleniyor. Anlaşmazlıkları anında, olay yerinde ve halkın dolaysız gönüllü katılımıyla çözüyor. Böylece Filistinliler, İsrail mahkemelerine gitmemiş oluyorlar. Ayrıca bu komiteler sayesindedir ki, toplumdaki suç oranı, anlaşmazlık yüzdesi gözle görülür biçimde azaldı.[11]

Halk Komiteleri'nin Yasaklanması

İntifada örgütlenmesinin eksenini oluşturan *Halk Komiteleri*, çok zor koşullar altında büyük başarılar elde ettiler. Bu da, işgal altındaki Filistinliler üzerinde olumlu etki yaptı. Bağımsız ulusal yönetimin altyapısını yaratmada önemli bir adım oluşturdu. Halk Komiteleri, Filistinlilerin günlük yaşamını düzenleyen işgalci yönetime alternatif bir oluşumdur. Özellikle kitlelerin İsrail yönetiminden hızla uzaklaşması, halkla işgalciler arasında kesin bir uçurumun ve kopuşun doğması, Siyonist devlet aygıtının aldığı büyük yara Halk Komiteleri'nin başarı hanesine yazılıdır. İsrail Hükümeti 18 Ağustos 1988 tarihinde bir genelge yayımladı. Buna göre *Halk Komiteleri* kurmak yasak sayılıyor, kurulması için girişimde bulunanlar da suç işlemiş kabul ediliyor. Komite kuran, ona üye olan, yardım edenler hakkında 10 yıldan az olmamak kaydıyla, hapis cezası ya da yurtdışına sürgün edilmesi ve mallarına el konulması isteniyordu.[12]

Böyle bir kararın alınmasındaki amaç, Halk Ko-

miteleri oluşturulması girişimlerinin anında bastırılması için gerekli hukuki düzenlemeleri getirmek. Çünkü daha önceleri, her türlü kitle hareketine karşı pervasızca ve anında müdahale eden işgalci birlikler, yeni Filistin uyanışı, ayaklanması ve örgütlenmesi karşısında gerilediler. Eskiden sadece çıplak şiddeti ve zoru devreye koyan İsrail Hükümeti, örgütlü ve direnen kitleler önünde bazı hukuki yolları deneyerek, bastırma yöntemine başvurur oldu. Çünkü halkın, komiteler aracılığıyla özyönetimi vardı. İşgalcilere ihtiyaç duymadan kendi işlerini düzenleyebiliyordu. O kadar ki, YBÖ 21 sayılı bildirisinde "halkın tümüyle Halk Komiteleri'ne güvenmeleri ve dayanmaları, günlük yaşamlarını bu komiteler aracılığıyla sürdürmeleri, işgalci yöneticilere başvurmamaları" konusunda Filistin halkına bir çağrı yaptı. [13]

YBÖ, bir adım daha ileri giderek 24 sayılı bildiriyi yayımladı: "İsrail Halk Komiteleri kurulmasını yasakladıysa, ona tepki olarak daha fazla komite kurulmalı. Çünkü halkımızın tümü zaten komiteler biçiminde örgütlenmektedir. Halk Komiteleri, yığınların nefes alan yaşamsal önemdeki akciğerleridir. Halk Komiteleri'nden vazgeçmek ölümü seçmek demektir. Komite kurmak, halkımızın tükenmez yaratıcılıklarından biridir. Mücadelesinin doğal bir ürünüdür. Halk Komitelerinin uzak erimli hedefi, bağımsız halk iktidarını kurmak işgal yönetimini devirmek." [14]

Böylece İntifada işgal altındaki Filistin'de ey-

lemsel örgütlemede niteliksel bir sıçrama yaptı. Ancak halkın işgal altında geçirdiği yirmi yıllık deneyimiyle sürekli mücadelesinin gelenek ve kazanımlarına dayandırıldı bu sıçrama. Bütün bu dönem boyunca Filistin halkı, İsrail'in ilhak politikasına ve çeşitli asimilasyon uygulamalarına karşı direnebilmek amacıyla kendisi için zorunlu örgütlenmesini gerçekleştirdi. Çünkü Batı Şeria ve Gazze bölgesindeki Filistinlilerin sahip oldukları tüm arazilerin yarısına el konulmuş, üzerinde Yahudi Yerleşim merkezleri kurulmuştu. PTT ve benzeri iletişim kanalları İsrail devlet aygıtlarına bağlandı. Filistin ulusal ekonomisi işgalcinin kapitalist-sömürgeci bünyesine ilhak edildi. İsrail'in ikinci derece tüketim pazarı durumuna getirildi. Su kaynakları İsrail'e aktıldı. Sanayi güdük bırakıldı. Tarım tümüyle durgunluk batağına itildi. Bütün bu nedenler toprak üzerinde kalmak, toprağa yapışarak direnmek, işgale boyun eğmekle, Arap-Filistin düzleminde tüm olumsuz koşullara rağmen, başkaldırı arasında üçüncü bir mücadele yoluydu. Bu mücadele direnişi evde, bahçede, bostanda, tarlada, atölyede ve dükkanda sürdürme yöntemine kampta, köyde ve kentte orta elverişli biçimde sürdüme yöntemine dayanıyordu. Bir bakıma göreli serbestlik, özgürlük, özerklik ya da bağımsızlık için var olan bağımsız yapıyı korumak için mücadele demekti bu. Yenilip yutulmaktan kimliksiz kalmaktan kurtulma, yani varoluş mücadelesiydi. Benzer mücadele çeşitli toplumsal kuruluşlar olan dernek, sendika, hayırsever

örgütler, okul, üniversite, ulusal basın, folklor ekipleri, sanat toplulukları, (tiyatro sanatçıları, ressam, yazar çizerler vs.) açısından da söz konusudur. İşin ilginç yanı özellikle adı geçen bu son kuruluşlar, gönüllülük temelinde Filistin halkıyla ilişki kurdular, gereksinimlerini saptadılar; İsrail'in ilhak projesine seçenek olabilecek bağımsızlıkçı projeyi gündeme getirip mücadele içinde somutlaştırdılar.[15]

Üst Düzeyde Örgütlenme

Bütün bu kurum ve kuruluşlar, işgal altında bulunan FKÖ'ye mensup gruplara bağlı kitle örgütlerinin oynadıkları role göre sınıflandırıldılar. Bu örgütlerin eylemlilik temeline dayandırıldılar. Bu temel de ayakta durdu ve yükseldiler. Bu örgütlerin başında El Fetih hareketinin oluşturduğu "Gençlik Kurulları", ile Halk Cephesi'nin "Gönüllü Çalışma Komiteleri"ni saymak gerekir. Bu tür kuruluşların varlığı, kamplarda, köylerde ve Batı Şeria kentlerinde, bulunan yere göre değişiyordu. Bazıları çok ihtiyatlı ve çekimserdi. Bazıları daha etkin ve devingen. Örneğin Nablus kenti yakınında El Balata Mülteci Kampı'ndaki stratejik konum nedeniyle, direnişçi örgütlenme son derece güçlendi. İntifada sürecinde gelişti. Kaldı ki, İsrail işgalcileri bu Kamp'ın yapısını da gözönüne alarak 1985'ten beri mültecilerin yaşamlarına müdahale edememişlerdi. Kamp'ın direnişçi niteliği hem hızlı örgütlenme hem de örgütlü kesim içinden "Vurucu Müfreze" türünden öncü güçler çıkarmaya yaradı. Öyle ki, İsrail kaynakları

bu vurucu güçleri "Ninga Çeteleri" diye adlandırdılar. Vurucu güçlerin yaklaşık 2000 genç ve ergen kişiyi kapsadığı sanılıyor. Anlatılanlara bakılırsa, vurucu müfreze üyeleri özel bir eğitiminden geçirilmiş taş, sopa, bıçak, kesici aletleri kullanmayı bilen, Kamp'ı korumakla görevli kimselerden oluşuyor. Özel bir işlevleri daha var: Kamp içinde muhbir ve İsrail işbirlikçilerini saptamak, izlemek ve temizlemek. Nitekim El Balata Kampı şu anda hiçbir ajan-işbirlikçi barındırmıyor.[16]

Anlatılanların anlamı şudur: İntifada yapısı, daha önceki mücadele deneyimlerinin kazanımları sonucunda ortaya çıkmış daha alt düzeydeki yapılanma ve örgütlenmeler temelinde yükseliyor. Bir bakıma ayaklanma örgütlenmesi, geçmişteki örgütsel yapının niteliksel sıçrama yapmış bir uzantısıdır. Eski mücadele yöntemi olan toprağa dayanıp tutunarak direnişten işgale karşı koyma ve çatışmaya uzanan bir süreç içinde doğmuştur.

II. BÖLÜM:

İntifada Örgütsel Yapısı Ve Kitleler

Bir örgütün etkinliği, hedef kitlenin o örgütle ilişkisiyle ölçülür. Bir örgüt, hedeflediği kitleyle ne denli bağlantı kurmuş, yönlendirmiş, örgütlemiş ve harekete geçirmişse, etkinliği o denli başarılı olmuş demektir. Bu çerçevede ele alındığında, İntifada örgütlenmesinin çok etkili olduğu açıktır. Somuta indirgersek, İntifada örgütü çok kısa zamanda Batı

Şeria ve Gazze bölgesinde 1.5 milyon kişiyi dört bir yana dağılmış 459 köy, kent ve kampta örgütlendi. Bu nüfusun yarısı, 1948 yılında İsrail işgalinden kaçan Filistinlilerden oluşuyor. (örneğin Gazze'deki Cebeliyye ile Batı Şeria'daki El Balata Mülteci Kampı bunlardan). İntifada'nın bu kamplardan başlayıp Filistin'in dört bir yanına yayılması da dikkati çeken bir nokta.

Sırası gelmişken belirtelim: Batı Şeria'da toplam 20 Filistin Mülteci kampı bulunuyor. Bunlar; El Balata, Yeni Asker, Eski Asker, El Faria, Nablus kenti yakınındaki Eyn Beyt-ül Me, Ramallah kentine bitişik El Celezon, El Emsari, ve Karduwa; Kudüs'un kuzeyindeki Kalendiya, Beytlehm kentine komşu El Duheyşe, Ayda, El İzze, Ertas; Hebbin kenti yakınında Hebbin, Kıbatiye, Nur Şems; El Halil (Hebron) kentine bitişik El Fevva, El Arrub, Akabe'tü Cabir, Deyr-ül Beleh. Gazze şeridinde ise toplam sekiz mülteci kampı var: Cebaliyye, El Şati, El Bureyc, El Meğazi, El Nuseyrat, Han Yunus, Refah ve Eyn Sultan.

Dikkat edilirse, bu kamp, köy ve kentlerde ortaya çıkan Halk Komitelerinin büyük çoğunluğu yerli halkın öz girişimleriyle oluşturuldu, yapılandı ve somutluk kazandı. Hedef, eylemci mücadele örgütü yaratma ve YBÖ'ün açıkladığı bildirilerde belirlenen görevleri gerçekleştirmek. Bu da, YBÖ'ün halk arasında ne denli tutulduğunun bir başka kanıtı. Bir nokta çok önemli: Günlük görevleri veren, hedefleri belirleyen YBÖ gizli; yığınlar tarafından tanınmıyor;

halk tarafından seçilmemiş, koşulların dayattığı bir gizlilik içinde çalışıyor. Kendi kendini görevli kılmış, yükümlü olmuş, sorumlu tutmuş.

Bununla birlikte kitleler YBÖ bayrağı çevresinde toplandı. Buyruklarına uydu, siyasi çizgisini benimsedi. Bu çizgi işgal altında ki Filistinlilerin büyük çoğunluğunun desteğine sahip FKÖ'nin siyasi çizgisidir.

Her türlü zorluk ve tehlikeye karşın, halkın YBÖ çağrılarına olumlu yanıt vermesi, mücadele etmesi, belirlenen görevleri titizlikle gerçekleştirmeye çalışması öncüyle kitleler arasında, mücadele zemininde sınanmış bir güvenin eseridir. Bu bağlamda, YBÖ'nün günlük mücadele çağrılarının sadece buyruk verme, yeni yeni görevler saptama olmadığını belirtmek durumundayız. Ulusal çapta disiplin sağlamak, örgütsel yapıyı sağlamlaştırmak da YBÖ'nün amaçları arasında yer alır. Verilere bakılırsa, halk iki biçimde, YBÖ örgütlülüğüne katkıda bulunuyor: 1. Grev mekanizması 2. İşgalci işbirlikçilerine karşı tutum ve davranışlar.

Grevlerin Özenle Hazırlanması

İntifada çerçevesinde düşünüldüğünde, işgalciye karşı koymak üst düzeyde bir örgütlülük sorunudur. Halkın geniş katılımı olmadıkça bu olanaklı görülmemektedir. Filistin'de Cuma günleri, hafta başı sayılır, yeni bir mücadelenin haftasının başlangıcı sayılır. YBÖ, bu günleri dikkate alarak bildiri yayımlar, görevleri belirler.

YBÖ bildirileri incelendiğinde görülecektir ki, YBÖ, halk için yapılacak görevleri saptarken direniş çatışma ve kavgaya ilişkin taktik görevlerle; ekonomik, bağımsız bir ekonomik yapıyı gerçekleştirmeyi öngören görevler arasında bir denge gözetmektedir. Örneğin belli bir zaman dilimi içinde belli bir ürünü üretmek ya da üretmemek, belli bir dönem için ya da süresiz biçimde toprağı işlemek, tarımsal kesimlere yönelmek, tavuk, kümes hayvanları yetiştirmek, kuşatma altında bulunan bölgelere yardım için yeni yardım noktaları açmak, seyyar satış merkezleri yapmak (sokağa çıkma yasağı olsa bile), eyleme katıldıkları için evleri yıkılan kişi ya da ailelere imece yoluyla ortaklaşa ev yapmak gibi görevler hem günlük mücadeleyi ve direnişi, hem de geleceğin ulusal altyapısını örgütlemeyi içerir.

Bu düzlemde, işgal altındaki Filistin topraklarında üç mücadele günü özellikle göze çarpar:

1. Kavga Günü: Bu günde tüm Filistinliler (bir kent, köy ya da kamptaki tüm Filistinliler) sokağa çıkarlar. Duruma ve yerine göre gösteri, miting, yürüyüş yaparlar. İşgalci birliklerle taşlı-sopalı çatışmalar olur. Barikatlar kurulur. Şiddet unsuru üst düzeye tırmanır. Direniş ve kavga boyunca Filistin bayrağı uygun yerlere asılır. İşgale karşı sloganlar haykırılır.

2. Grev Günü: Genel grev söz konusudur. Tüm yaşam felce uğratılır. İşgal altındaki bölgeye ölü toprağı serpilmiş gibi olur. Yaprak kımıldamaz.

3. Kısmi Grev Günü: Belirli yerlerde esnaf, sa-

dece üç saatliğine dükkan açar. Sanayi merkezlerinde çalışma sabah saat 00.08'de başlar öğle saat 13.00'de sona erer. Tüm çabalar tarımsal ürünün arttırılması üzerinde yoğunlaştırılır. Ulusal ekonomik yapının oluşturulması çalışmasında çeşitli tarımsal proje, el sanatları ve çevresel ekonomiye ağırlık verilir.

İntifada'nın başlamasından tam dört ay sonra, yukarıda belirltilen eylem takvimi ülke geneline yayıldı; kabul gördü. YBÖ, sanayi merkezlerindeki iş saatlerini yayımladığı 15 sayılı bildirisinde belirledi: Sabah saat 00.8'dan öğle saat 12.00'ye kadar. Bu yönlendirmeyi gören Ticaret Komiteleri de esnafın günde üç saat kepenk açması yolunda örgütleme ve düzenlemeye girdi. YBÖ'nün çalışmayı sınırlama çağrısı, akaryakıt depoları ve benzin istasyonlarını da kapsadı. Ancak özel bir uygulama gerçekleşti: Benzin istasyonları, yerlerini alacak Arap petrolu/akaryakıtı bulunduran başka istasyonların bulunması durumunda nöbetleşe uyacaklar kısmi greve. Esnaf ise tümüyle ve titizlikle belirlenen çalışma saatlerine (sabah 8-12.00 arası) uydu.[17]

Genel grev-kısmi grev karşılaştırmasında bir güçlük vardı. Kavga veya genel grev günlerinde ulusal çapta ve en geniş katılımla disiplin sağlamak çok kolaydı. Her yer kapalı olduğundan, arada kaçamak yapmak isteyenler veya greve uymayanlar hemen göze çarpıyorlardı. Oysa aynı disiplini, kısmi grev sürecinde sağlamak zordu. Ne var ki YBÖ, sadece kendi örgütsel denetimini değil halkın inisiyati-

fiyle yaratılmış bir denetimi de (İntifada yapılanması sayesinde) devreye soktuğundan, kısmi grevlerde bile en ufak bir kaytarma, görevden kaçma veya grevi bozma girişimi mümkün değildi. Bu nokta, birçok yabancı gazetecinin raporlarında özellikle belirlenir belirtilir. Bir ayrım daha: Genel grev, belli sürelerde ve dönüşümlü olarak yapılır. Oysa kısmi grev, süreklidir. Yani günlük bir eylem biçimidir. Yaşamın bir parçası, yılın 365'e bölünüşüdür.

Her esnaf, genel grev ve çatışma dışındaki günlerde, her sabah gider iş yerini/dükkanını açar. Üç saat işinin başında durur. Öğleyin kepengini kapatarak evine döner. Bu durum, Doğu Kudüs (Filistinlilerin yaşadığı kesim) kentinde geçerli değildir. Kudüslüler ise öğleden sonra saat 15.00'de kepenk açıp akşam saat 18.00'de kapatırlar. Basın raporlarına bakılırsa, İsrail işgalcileri her türlü baskı ve şiddet unsurunu kullanarak kısmi grevleri bozmaya çalışırlar. Ancak sonuç başarılı olmaz; kısmi greve tam bir disiplinle uyulur.

Burada ikili bir iktidardan söz edilebilir. İki buyruk vardır: Biri dükkanların tam gün açılmasını isteyen bu amaçla baskıya başvuran İsrail yönetimi. Diğeri, halkı gönüllülük temelinde yarım gün çalışmaya çağıran Filistin Birleşik Önderliği'dir. İsrail yetkilileri, Filistin halkının ulusal disiplinini bozmak için çeşitli yöntemlere başvururlar. Örneğin saat 12.00'ye doğru her dükkanın başında birçok İsrail askeri dikilir. Kepenk kapatılmasını önlemeye çalışır. Söver, tehdit eder, cam-kilit kırar. Kepenk mü-

hürler. Böyle bir durumda hemen Demirciler Komitesi devreye girer. Kırılan cam, kilit ve kepenkleri onarır. Açık bırakılan yerleri kapatır. Mühürleri söker. Gözlemci Komiteleri'nin de çalışma saati başlamıştır artık. Zorla açılan dükkanları tek tek saptar. Eksik-gediklerini belirler. Demirci Komiteleri'ne gerekli raporu verir. Cadde ve sokaklarda sürekli devriye gezerek, dükkanlardan mal çalınmasını önler. Esnafı kısmi greve teşvik ediyor gerekçesiyle yakalanan Filistinli çocukların bulundukları yerleri ve durumlarını gerekli yerlere iletir.[18]

İsrail askerleri, kepenk kapatan esnafı da tutuklarlar. Kimi zaman greve katılan tüm kent, köy ya da kampı kuşatır. Belli bir süre için abluka altına alır, dükkanları basar, mallarına el koyar ki, katıldıkları grevden vazgeçsinler.[19]

İsrail kaynaklarına göre, Doğu Kudüs kenti genel ve kısmi grevlere en üst düzeyde katılım gösterdi. Ulusal disipline en sıkı uyan Kudüslüler, İsrail yetkililerini çok şaşırttılar. Çünkü işgalciler, Kudüs'ü işgal edip İsrail'in ebedi ve ezeli başkenti yaptıktan sonra, bu kent halkına Batı Şeria ve Gazze'de yaşayan Filistinlilere tanınmayan bazı imtiyazlar vermişlerdi. Bulunduğu bölgenin dışına izinsiz çıkma, bütün İsrail'i önceden izin almaksızın dolaşabilme hakları gibi. İsraillilerin bu imtiyazları vermedeki amacı, Doğu Kudüs yerlilerini Filistin halkından koparıp soyutlamak, ulusal kimliklerini yok etmekti.[20] Bir İsrail kaynağına bakılırsa Doğu Kudüs halkı, Nisan-Haziran arasındaki üç ay içinde 1000'den

fazla eylem gerçekleştirdi. Bunlar; 362 taş atma olayı, 126 barikat kurma olayı, 210 yangın çıkarma ya da İsrail mallarını yakma eylemi, 51 molotof kokteyli atma eylemi, 48 sokaklarda araba lastiği yakma eylemi.[21]

Böylece, denilebilir ki Doğu Kudüs halkı, YBÖ'nün çağrılarına karşılık verip ulusal çapta disipline uyarak mücadeleye katılmakla, Kudüs kentini yeniden bölmüş oldu. İsrail'in birleştirmeye çalıştığı Kudüs haritasını yırtıp atarak, işgal altındaki Filistin toprağının bir paçası olduğunu vurguladı. Eylemci kararlılık o dereceye vardı ki, Kudüs'te yaşayan bazı Yahudiler Filistin semtlerinden gelmemek için kendilerine yepyeni güzergahlar arar oldular. [22]

Hainlere Karşı Tutum

İşgal altında kalan her halkın içinden "işbirlikçi ve hain" denen unsurlar çıkmıştır. Bu görünüm, Filistin'de de var. Ancak İsrail işgalcisinin işgal altındaki Filistin'de ebediyyen kalma planları, bu topraklardan çekilmektense ölmeyi yeğlemesi yolundaki azmi bu bölgeye bir özgünlük kazandırmıştır: Elverdiğince çok sayıda "işbirlikçi bulmak hain satın almak." Bu nedenle Filistin toprağında hain kaynıyor dense yeridir. Çünkü halk umutsuzluğa kapılmıştır, ekonomik bakımdan açtır. Başkaca da gidecek yeri yoktur. Ya direnip ölecektir ya da boyun eğecektir. Ne ki İsrail işgalcilerinin "Filistinli hain ve işbirlikçileri"yle balayısı da İntifada'ya kadar sürdü.

İntifada Şubat 1988 yılında ayağını sağlam toprağa bastı. Varlığını pekiştirdi. İntifada örgütlenmesi, bu tarihten sonra "Beşinci Tabur"la mücadeleyi gündeme getirdi. Neden mi? Çünkü ayağa kalkan halk, "işbirlikçilerden hesap sorulmasını istiyordu" artık. Hem de uzun verimli bir hesaplaşma niyetindeydi.

Halkın çeşitli katmanlarının istek ve duygularını gözönüne alan YBÖ, hainlerle hesaplaşma yolunda ilk işareti 8 sayılı bildirisinde verdi. Bildiride şöyle deniliyordu:" Filistin ve Filistinlilere bağlı olmayan, gönül vermeyen her nifak taşını parçalayın, her alçak yuvasını dağıtın her yılanı boğun."[23] Bu birinci aşamaydı. Dolaylı yolla ifade edilmişti. YBÖ tarafından yayımlanan 9 sayılı bildirinin amacı, yöntemi çok açıktı: "Vurucu müfrezeler, saptanmış her işbirlikçi ve haine darbe vurmakla yükümlüdürler."[24]

12 sayılı bildirisinde, halkın büyük çoğunluğunu yanına çeken YBÖ, İsrail yetkilileriyle işbirliği içinde bulunan yerel yöneticileri soyutlama kampanyası başlattı. 12 sayılı bildirisinde şu açıklamayı yaptı: "Belediye başkanlıkları türünden yerel yönetimlerden istifa etmeyip İsrail hükümetiyle işbirliğini sürdürenlerin, malları ve kanları helaldir. Direnenler İntifada yığınları tarafından lanetlenip, ezileceklerdir. İntifada'nın çağrılarına uymayıp ulusal birliğin dışına çıkanlar cezalandırılacaklardır."[25] Bildiriden sonra hemen hemen bütün yerel yönetimler feshedildi, resmi yöneticiler istifa ettiler. YBÖ, bu

fırsattan yararlanarak "hain ve işbirlikçilere" karşı mücadeleyi yeniden gündeme getirdi. 15 sayılı bildirisinde bu kez İsrail hükümetinin denetimi altında çalışan karakol ve güvenlik görevlilerine yöneldi: "İsrail'in emrinde çalışan her Filistin karakol polisi, güvenlik görevlisi ve işbirlikçi durumundaki yerel yöneticiler Filistin halkının iradesi dışında hareket etmekteler. Görevlerini terketmedikleri takdirde, kendilerine en şiddetli darbeler vurulacaktır. Şu anda birinci derecede iki hain vardır. El Tawil, Halil Musa ve Cemil Musa Halef.[26] Bunlar en kısa zamanda cezalandırılmalıdırlar. "Ancak haklarında şimdiye kadar alınan tek karar, uyarıdır. Bu nedenle fazla ileri gidilmemelidir."[27]

YBÖ, hain ve işbirlikçilerin kuşatılmasından sonra 20 sayılı bildirisinde 26 Haziran'ı "Halk İktidarı Günü" olarak ilan etti. Bu arada Filistin halkının iradesi dışına çıkanlarla İsrail'le yönetimsel düzeyde bağlantıyı sürdürenlere karşı şiddet kullanılmasını yeniden gündeme getirdi.[28]

Hemen belirtilmeli ki, İntifada örgütü "büyük hainler"le "küçük hainler" arasında bilinçli ve makul bir ayrım yaptı. Büyük hainler, İsrail istihbarat ve güvenlik güçleriyle işbirliği yapan ajan, muhbirlerden oluşup; Filistin direnişçileri hakkında her türlü bilgi ve belgeyi sunanlardı. Küçük işbirlikçi ya da hainler, işgalci aygıta muhtaç olan, ona boyun eğen, işgalcilerin oluşturdukları ya da onayladıkları yerel kuruluşlarda ve yönetimlerde (1982 yılında) yer alan kişiler anlamında kullanılıyor. Bununla birlikte bu

tür insanlar, istihbarat örgütleriyle temas içinde olmaz ve onlara rapor vermezler. Bu nedenle küçük işbirlikçiler, belediye meclisleri ya da yerel yönetimler ile İsrail'in oluşturduğu sivil idari kuruluşlardan istifa etmek için peşisıra doğan fırsatlardan yararlana bilirler. İstifa edip etmemek, küçük işbirlikçiler açısından büyük bir sınav. Halkı karşısına alma ve İntifada örgütlenmesine meydan okumak o denli kolay değil. Unutulmamalıdır ki, topyekün olmasa bile kitlelerin, YBÖ çağrılarına karşılık vererek işbirlikçilere karşı istenilen tutumu takınması, üst düzeyde bir örgütlenmenin sonucudur. Bir örnek, küçük işbirlikçilerin istifalarını gerçekleştirmek için YBÖ "insan kuşatması" taktiği için çağrı yaptı. Halk, işbirlikçileri "kuşattı ve sonra tecrit etti." Daha teşhir safhasına varmadan yerel yöneticiler istifaların sundular bile. *Reuter Ajansı*'nın Batı Şeria'daki muhabirinin raporuna göre, yerel yönetimlerde bulunanların yüzde 70'i Haziran 1988 gününe kadar istifa etmişti.[29]

Görünen o ki, sivil kuruluşlarda ve İsrail devlet aygıtının idari birimlerinde çalışanların istifa oranları daha düşük. Çünkü İntifada'nın kesin bir zafer elde edeceğinden emin değillerdi bu tür memurlar. Belki de dünya devrimlerinin genel deneyiminden çıkan bir sonuç daha açıklayıcı: Memur kesimi, devrime en düşük oranla katılan toplumsal birimdir. Bu memurlar, hem İsrail hem de İntifada'nın gazabından kurtulabilmek için çeşitli bahaneler ve yollar buldular: Kimi hastalık raporu aldı, kimi uzun süre-

li tatile çıktı, kimi geçici olarak dinlendi.

İsrail denetimi altında, adli olaylara bakan karakollarda çalışıp da istifa eden Filistinli polis/bekçi sayısı çok çok yüksekti. 1988 Mart ayının ilk yarısında sadece Batı Şeria'da istifa edenlerin sayısı 1000 kişiyi aşıyordu. El Halil ve Nablus gibi kaynayan kentlerde büyük karakolların tümüne yakını kapatıldı.[30]

Bütün bu gelişmeler belediye meclisleri, yerel yönetimler, vergi ve nüfus daireleri, karakol ve sivil mahkemelerde (*) görevli Filistinlilerin görevlerinden istifa etmeleri için, halk baskısının yoğunlaştırılması yolunda yapılan çağrıların sayısını çoğaltti. YBÖ, halk baskısının taktik ve yöntemlerini ayrıntıladı; kime nasıl davranılması gerektiğini titizlikle açıkladı. Amaç, İsrail aygıtıyla çalışan ve işbirliği yapan orta tabakayı yaşamın en hassas noktalarından çekerek devlet mekanizmasını bozmaktı.[31]

İşgalci yetkililer, istifalardan doğan boşluğu doldurmak için alternatif yerel yönetimleri devreye soktular. Yoğun baskıya rağmen, halk bu yönetimlerle işbirliği yapmayı reddeti Yığınların ulusal disipline bağlılıklarına bir örnek verelim: Beytlehm kentine bağlı Beyt Feccar ile çevre köyler, bu yönetimlere su faturalarını ödemeyi reddettiler. Çünkü

(*) İşgal altındaki Batı Şeria'da günlük hayatın mekanizmaları (mahkemeler, adi suçlar, nüfus idaresi, vergi daireleri, semt karakolları) Ürdün yasalarına göre çalışır. Memur ve görevliler Ürdün yönetiminee atanırdı. Maaşlar bu ülke tarafından ödenirdi. Çalışanlar Filistinlilerdi. Bu sistem, yaklaşık iki yıl önce kaldırıldı. (FB)

belediye meclisinin başında bir İsrail subayı bulunuyordu. Bu eylem, köylere su verilmesinin yasaklanmasına yol açtı. Ancak köylüler direndiler.[32]

Dikkati çeken bir nokta şu: İntifada örgütü, "büyük işbirlikçi ve hain" olarak adlandırılan unsurlara, önce bu işten vazgeçmeleri için uyarı yapıyor. Ardından ikna yöntemini kullanıyor. Başarılı olmazsa, aşamalı biçimde şiddete başvuruyor.[33]

"Küçük işbirlikçi veya hainlere" karşı şiddet kullanılması kesinlikle yasak. Ne ki, bireyler düzleminde belli bir kesimi temsil eden iflah olmaz elebaşılara karşı şiddet kullanılıyor. Amaç arkasındaki kitleye gözdağıdır. Bununla birlikte, halkın öfkesi o kadar yoğun ki, küçük işbirlikçiler yer yer şiddete maruz kalıyorlar. Bu tür olaylar, nadiren de olsa, kendiliğinden patlak veriyor. YBÖ'nün kararlarıyla bir ilintisi yok.[34]

Bu arada hemen belirtilmeli ki, İntifada önderliği tüm uyarılara rağmen İsrail yönetimindeki dairelerden istifa etmeyen ya da istifasını geri alan memur ve görevlilere karşı büyük oranda hoşgörülü davrandı. Özellikle de görevden ayrılıp başka bir iş bulamayan, baskı mekanizmasının yaşamsal mevkilerinde bulunmayan memurları istifaya zorlanmadı. Bu konuda sorun gönüllülük temelinde çözülmeye çalışıldı.

Küçük işbirlikçi ya da hainleri temsil eden bazı elebaşılara karşı kullanılan şiddetin bilançosu şöyleydi:

— Ramallah Belediye Başkanı Halil Musa

Halil'in makamına bir saldırı düzenlendi. 6 Nisan 1988'de gerçekleşen bu eylemde Musa Halil yaralandı.

— Eriha Belediye Başkanı Cemil Halef'in arabası yakıldı.

— İstifalarını geri alan 3 Filistinli karakol polisinin üzerine asit döküldü.

— El Bira Belediye Başkanı Hasan Tawil, 8 Nisan 1988'de bir bıçak darbesiyle yaralandı.

— Gazze şeridinde bulunan Hiza'a beldesi başkanı tehdid edildikten sonra, meclis binasını yakma girişiminde bulunuldu.[35]

"Büyük işbirlikçi ve hainler" sınıflandırmasına girenlere karşı böylesine yumuşak davranılmadığı açık. *Vurucu Müfrezeler*, bu tür hainleri tutukluyor, sorguluyor; suçlarını itiraf ettiriyor, tövbe edinceye kadar gözaltında tutuyor. Hainler, istihbarat adına çalıştıkları bölgelerde dolaştırılıyorlar. Halk arasında teşhis ediliyorlar. Kitleler kendisini de tanımış oluyor. Yığınlar bu ajanları tanıdıktan sonra itiraflarının doğruluğunu da onaylıyorsa, pişmanlık aşaması başlıyor. "Pişmanlık getirme ya da tövbe etme" olarak bilinen bu aşamada suçlu muhbir, ajan ya da katil, bulunduğu yerdeki Cami veya Kilise'ye götürülüyor. Hıristiyan ise, Kilise'de yemin ederek "halka karşı suç işlediğini, bundan sonra Filistin'e hizmet edeceğini" hoparlörlerden açıklıyor. Bağışlanmasını istiyor. Müslüman bir ajan ise, aynı şeyi Cami'de Kur'an'a el basarak yapıyor. Her şey halka açık biçimde yapılıyor ki, İsrail istihbaratı bir daha o

ajandan yararlanamasın.[36] Yanlışlıkla "masum" insanlar cezalandırılmasın. Bu yöntem o kadar başarılı oldu ki, İsrail istihbaratı kendi ajanlarını kendisi öldürmek zorunda kaldı.

Ajan oldukları kesin biçimde kanıtlanıp da suçlarını kabul etmeyenler ya da pişman olmayı reddedenler, idam ediliyorlar. Böyle bir olay, 8 Mart 1988 günü Akabe Bir Cabir Kampı'nda bir karakol polisinin başına geldi. Polislik yaptığı için değil, İsrail iç istihbarat örgütü olan *Şin-Bet*'e direnişçiler hakkında bilgi ve rapor sunduğu kesin biçimde kanıtlandığından, öldürüldü.[37]

Tutuklanmaları olanaksız ama herkesin bildiği türden büyük hainlere karşı çeşitli saldırılar düzenleniyor. Mal ve can kaybı verdirmek esastır bu saldırılarda. Bir örnek, İsrail savunma Bakanı İzak Rabin'le (*şimdi o görevde değil*- FB) karşılıklı görüşmelere oturan, bu konuda FKÖ'nün onayını almayan kişiler "hain" ilan edilmişlerdi. Bunlardan birisinin adı İzzet El Alul idi. Nablus'ta bulunan sabun fabrikası kundaklandı. Mallarının bir bölümü yakıldı. İbrahim Abdulhadi adında bir diğerinin ise arabası yakıldı.[38]

Önceden planlanmamış, yığınların kendiliğinden öfkesinden kaynaklanan saldırılarda "tanınmış bazı ajanların" öldürüldüğü durumlar da olmuyor değil. En büyük kanıtı Kabatiyya adlı beldede yaşandı. Pervasız hain Muhak Ayid, 1 Mart 1988, işgale karşı yapılan gösteride halka ateş açtı. Bir çocuk öldü 10 kişi yaralandı. Halk, bu hainin evini kuşattı.

Kendisini yakalayıp elektrik direğine astı. Sonra da linç ederek beldedeki otobüs durağına attı. Bu aynı zamanda, mahkemesiz ilk idam olayıydı. Çünkü mahkemesiz bir hain cezalandırılmaz. Bu da Halk komiteleri tarafından titizlikle yapılır.[39]

Bu tür ender olaylarda bile, *hainlerle mücadele bireysel değil, kitlesel biçimde* gerçekleştiriliyor. Özellikle de olay küçük işbirlikçiler arasında çok belirgin temsilcilerden, iflah olmazların cezalandırılmasıyla sınırlı kalıyor. Burada bile üst düzeyde bir disiplin sözkonusudur.

Tüm bu olumlu belirtiler, hainleri cezalandırma olayına gereğinden büyük bir önem vermeme, abartmama yönünde gelişen bir eğilim ve bilincin varlığını gösterir. Böylesi bir bilinçli davranış, aynı zamanda yarı-feodal bir toplumdaki aşiret ve mezhep kavgalarını kışkırtmaz. Yoksa, yan çatışmalar İntifada'nın yaygınlığı ve saygınlığını önler. Bu bağlamda birçok olumsuzluklara yol açmış, 1936 Devrimi'nden (*İngiliz sömürgeciliği ve mandacılığı dönemindeki Filistin Halk Ayaklanması* -FB) çıkarılacak dersler var. Öneğin, o dönemde İngilizlerle işbirliği yapan birçok Filistinli' nin öldürülmesiyle başlayan olaylar, sonraki aşamalarda tam bir anarşiye dönüştü. Kargaşa ortamında kimin kimi vurduğu belli olmadı; aşiret, mezhep ve kişisel çatışmalar ön plana çıktı. Esas hedef kaybedildi. 1936 Devrimi'ndeki yanlış hesaplaşmalar, suikast veöldürmeler sonucunda Filistin Durzileri kaybedildi. Hainlerle mücadeleyi abartmak Durzileri İsrail safına itti. (*)

İntifada Örgütü-Halk İlişkisi

Halkın, İntifada'nın yaptıklarına inandığı ve güvendiği çok açık. YBÖ tarafından gösterilen her hedef, kitlelerce benimseniyor. Halk, günlük uygulamalar içinde örgütlülük konusunda daha da bilinçleniyor. Gene de, Filistin İntifada örgütlenmesinin çok zengin olan Çin Devrimi deneyiminden yararlanması gerekir. Özellikle de zararlı unsurlarla hainlerin tasfiyesi konusunda Çin halkından öğrenilecek çok şey var: Mao Zedung, "Bilinçlendirme en büyük cezadır" sloganını ortaya attıktan sonra, iflah olmaz belli başlı hainler dışında birçok zararlı unsur, düzeltildi. Yeniden topluma kazandırıldı. Bu temel üzerinde çağdaş ulusal devrimlerin tarihi yazıldı.

* Şii -Yezidi hıristiyan karışımı bir İslam mezhebi. Şuayip peygamber soyundan geldiklerini söylerler. Öldükten sonra dirilişe ve ölenin ruhunun bir başkasına geçtiğine inanırlar. Tevrat'a göre Durziler, Yahudilerin yakın akrabasıdırlar. Araplara daha uzaktırlar. Siyonistler tüm bu öğeleri kullanıp, Dürzi şeyhlerini kandırarak İsrail ordusunda Dürzi taburları oluşturdular. Bir ara Güney Lübnan-Dürzi dağları ve İsrail'in kuzeyinde küçük bir Dürzi devleti yaratarak hem Filistinlileri hem de Arapları bölmek istediler. Bugün bile Dürziler, karakol, cezaevi ve orduda görev alabiliyorlar. Oysa Müslüman ve Hıristiyan Filistinlilere bu görev verilmez. (FB)

Bağımsızlığın İnşası

Halkın İntifada örgüt yapısına bağlılığı, isteklerine karşılık vermesi Filistin devriminin şimdiye değin gerçeleştirdiği en büyük kazanım. Bu durumun bilincinde olan YBÖ, daha uzun erimli bir hedefe göz dikmiş: Bağımsız bir Filistin'in zorunlu toplumsal, ekonomik alt yapısını oluşturmak. Bir başka ifadeyle, İntifada eylemliliğiyle daha üst bir aşamaya sıçramak; işgalci mekanizmayla tüm ilişkileri keserek yepyeni bağımsız, halk iktidarının yaratılması için gerekli ortamı yaratacak mücadele yöntemlerine yönelmek. Yani mücadele ve eylemlilik sürecinde bağımsızlığı inşa etmek.

Ekonomik Bağımsızlık Kavramı:

Daha önce de değinildiği gibi, İntifada örgütü, işgalcilere karşı direnme ve çatışma hedefiyle, toplumsal-ekonomik açıdan bağmsız bir altyapı oluşturma hedefi arasında denge yaratmak durumundadır.

YBÖ bildirileri dikkatlice incelendiğinde, görülen şudur: Ekonomik bağımsızlık, her şeyden önce kendi kendine yetme, özgücüne güvenme yöntemidir. Bu da ekonomik yaşamda aşamalı olarak gerçekleştirilebilecek bir uygulamadır. Kendi kendine yeterlilik, başlı başına İsrail'in toprak ilhakına karşı direniştir. İsrail ekonomisinin işgalci, asimile edici ve yayılmacı dokusunun zedelenmesi demektir. Bilindiği gibi, Filistin ulusal üretiminin dayandığı

temel zayıftır. Ulusal kimliğini bulmamış ve bağımsız gelişememiştir. İsrail işgalcileri Filistin ulusal ekonomisinin gelişmesini hem engellemiş, hem de yasaklamıştır. Ulusal sanayi çok güdüktür; İsrail kapitalist ekonomisi tarafından yutulmaktadır. En basitinden bir fabrika, üretim merkezi ya da benzer bir şey kurabilmek için İsrail hükümetinden izin almak zorunludur. Oysa ruhsat verilmez, zorluklar çıkarılır bu amaçla. Hadi gerekli çalışma izni alındı. Bu kez, hükümet desteği almış ileri derecede gelişmiş dolayısıyla maliyet oranı çok az olan İsrailli rakip fabrika ya da firmalarla, pazar rekabetine girmek olanaksız. Filistinlinin fabrikası hem geri hem de üretim maliyeti yüksektir. Üstelik İsraillinin fabrikasından daha fazla vergi ödemek zorundadır Filistinli.

Üstelik işgalci yönetim pazarlama ve ihracat konusunda Filistin mallarına karşı her türlü bürokratik engeli çıkarmakta, zorluk üstüne zorluk yaratmaktadır. Sadece bu nedenle Filistin tarımsal ekonomisi iyice düşüş gösterdi; kapalı bir ekonomi durumuna geldi. Pazarlama güçlükleriyle tarımsal projeleri mali yönden destekleyen projelerde azalma biraraya gelince, Filistin ekonomisi çöktü. Dahası ulusal ekonomiyi koruyacak hiçbir şey yoktu ve İsrail habire topraklara el koyuyordu. Böylece tarımsal alan daralmış oldu.

İşte bu nedenle FKÖ'yü destekleyen ve işgal altındaki YBÖ'e kendilerini yakın hisseden yurtsever şahsiyetler (çevrelerinde sevilip sayılan çeşitli işadamları, yerel önderler, esnaf ve dernek başkanları

vs) 19 Ocak 1988'de bir basın toplantısı yaparak ulusal isteklerini açıkladılar. Dikkati çeken nokta şuydu: Ekonomik istekler, işgalci yönetime karşı verilen *Ulusal İstekler Belgesi*'ndeki maddelerin yarısını oluşturuyordu. *Ulusal İstekler Belgesi* (UİB), işgal edilmiş Filistin topraklarındaki ekonomiyi kuşatma altına almış İsrail yasalarının kapsamının daraltılması ve aşamalı olarak ortadan kaldırılmasını amaçlıyordu. UİB'nin önemli maddeleri şöyle sıralanabilir:[40]

1. İşgal altındaki Filistin topraklarında Yahudi Yerleşim Merkezleri kurulması ve toprağa el konulmasını öngören siyasetten vazgeçilmesi.

2. Gelir vergisi ve benzeri dolaysız vergilerin kaldırılması.

3. Yeşil Hat (*İsrail olarak bilinen, 1948 yılında işgal edilmiş Filistin*-FB) bölgesinde çalışan Filistin işçi ücretlerinden yapılan ve değeri milyonlarca doları bulan tüm kesintilerin derhal sahiplerine verilmesi.

4. Her türlü yapı inşaatı sanayi kalkınma projesi, kuyu açma ve tarımsal planların gerçekleştirilmesini engelleyen ruhsat sisteminin iptal edilmesi. İşgal edilmiş topraklarda tarımsal kalkınma projelerini yasaklayan yasaların durdurulması.

5. İşgal edilmiş topraklardaki tarımsal ve sanayi üretimi hakkında uygulanan ayırımcı politikaya son verilmesi. Filistin mallarının İsrail içinde (Yeşil Hat ötesinde) pazarlanması ve satılması nı yasaklayan yasaların ortadan kaldırılması ya da benzer yasala-

rın işgal edilmiş topraklara gönderilen İsrail mallarına karşı da uygulanması.

YBÖ, 10 Ocak 1988'de yayımlanan 2 no'lu bildirisinde esnafa dayatılan KDV'nin iptal edilmesi ve topraklara el konulması işleminin durdurulmasını istedi.[41]

Böylece İntifada sürecinde bağımsız ekonomi ya da ekonomik bağımsızlık kavramı gittikçe billurlaşmaya, açıklık kazanmaya başladı. Buna göre ekonomik bağımsızlık aşağıdaki temele dayanıyor:

1. Vergi ödememeye çağrı. Amacın gerçekleştirilmesi için ilgili halk komiteleri kurmak. Vergiyi ödeyen esnaf olduğundan bu kesime özel bir ilgi ve çözüm yolu göstermek.[42] Bu aşamada Ramallah kenti esnafı bir örnek oluşturdu. Yaklaşık 3000 kişi vergi ödememek üzere anlaştı ve yemin etti. Pratikte de buna uydular. Durumu kavrayan YBÖ, öteki bölgelerdeki esnafın da aynı örneği izlemesi yolunda çağrı yaptı. Ramallah deneyimini yaygınlaştırmak için zemin yokladı, çalışmalar yaptı ve amacına ulaştı.[43] Bu arada işgalci yönetimin keyfi dayatmalarını reddeden Kudüs esnafının direnişinden ders çıkarıp, yaygınlaştırdı.[44]

2. İşgal altındaki topraklarda Filistinlilerce benzeri üretilen İsrail mallarının satın alınmaması için çağrı yapıldı. Başlangıç olarak da İsrail çikolata, süt ürünleri ve sigara türlerinin boykot edilmesi istendi. Boykotun başarılı olması amacıyla YBÖ, bir de alternatif tüketim kılavuzu yayımladı.[45]

3. İsrail (Yeşil Hat) içinde bulunana binlerce

atölye, işyeri ve fabrikadaki üretim mekanizmasının durması amacıyla buralarda çalışan Filistin işçilerinin işi durdurmaları gerekliliğini vurguladı YBÖ. Bu amaçla ön çalışmalar yaptı, ikna yoluna başvurdu ve İsrail'in ekonomik bunalımını derinleştirmeyi hedefledi.[46]

YBÖ'nün 15 sayılı bildirisinin başlığı "İşçinin Çağrısı" olup şunu içeriyordu: "İsrail yerleşim birimlerinde kesinlikle çalışmayın. Çünkü bu kendi mezarınızı kendi elinizle kazmak demektir. İsrail fabrika ve işyerlerini kesinlikle terkedin! Öz toprağınıza dönün! Kendiniz için çalışın! Yeşil Hat ötesindeki işinizi bırakmak ve Filistin hattında çalışmak için hiçbir fırsatı kaçırmayın.!."[47]

4. Tüm milli sermaye sahipleri, zengin ve durumu iyi olan Filistinlilerin kuşatma altına alınmış bölgelere yardımı yolunda çağrılar yapıldı. Zarar görmüş kamp halkı ve esnaf ile dayanışma için çeşitli yollar gösterildi. Borç, hibe, kredi vermek veya ortak yatırımlar yapmak türünden öneriler götürüldü. Amaç, halk düzeyinde dayanışmayı yaygınlaştırmak ve İntifada'nın sürekliliği için gerekli yaşam koşullarının yaratılmasıydı.[48]

5. Toprakta çalışmak için her türlü olanağın seferber edilmesi yolunda çağrı yapıldı. Tarımsal kalkınma, reform proje ve programları gerçekleştirildi. En verimli üretimin sağlanması için yaratıcılık şart koşuldu. Ev içindeki üretimi artırmanın yolları arandı. Burada temel ilke şuydu: "Toprak her ürünün ana kaynağıdır. Buradan yola çıkılarak en küçük bir

toprak parçasından en gerekli ürün elde edilebilir. Örneğin bir evin küçücük bahçesinde, halkın günlerce direnişine yetecek sebze üretilebilir."

YBÖ'nün 4 sayılı bildirisi "*Ev tarımı, geliri arttırır, direniş güçlendirir, işgalin yükünü hafifletir*" sloganıyla yayımlandı. Ev bahçesi, bostan, küçücük toprak parçasında yapılan tarımsal deneyler sonucunda hatırı sayılır oranda sebze üretildiği, kümes hayvanı ve tavşan türünden hayvanlar yetiştirildiği, dikişnakış ve ev dokumacılığı yapıldığı kanıtlandı.[49]

YBÖ bildirisi tarım teknisyenleri ve ziraat mühendislerine bir çağrıda bulunarak, ev ekonomisini yaygınlaştırmada öncülük yapmaların istedi. Bağcılıkta deneyim sahibi olanlar da göreve çağırıldı. Amaç tarımla uğraşan halk yığınlarına öncülük yapmak, ekonomik yeterlilikte en üst düzeyde verim alınmasını sağlamak, bunun için her türlü yaratıcı olanağı seferber etmekti.[50]

6. *Ulusal Üretim Günleri* düzenlenmesi yolunda çağrı yapıldı. Belli günlerde gündeme gelen bu eylem sürecinde her türlü Filistinli fabrika, atölye ve kuruluş, İntifada eylemliliğinde zarar görmüş kişiler için toplu üretim ya da dayanışma üretimi yapmaya başladı. Bu ulusal ürünler şehit, yaralı, tutuklu ailelerine dağıtılıyor. Ekonomik açıdan ambargo uygulanan ya da kuşatılan bölgelere sevk ediliyor yahut İsrail'de çalışmaktan vazgeçtiği için işsiz kalan Filistin işçileriyle görevlerinden istifa etmiş memurlara sunuluyor. Ürünlerin üleştirilmesi, sevkiyat ve dağıtımına tümüyle *Halk Komiteleri* bakıyor.[51]

7. Benzer biçimde *Ulusal İmece Günleri* düzenleniyor, işgalcilerin yakıp- yıktıkları evlerin yeniden yapımında toplu işgücü kullanılıyor.[52]

Görüldüğü gibi İntifada örgütsel aygıtı, ekonomik bağımsızlık hedefi sürecinde iki ana yönelime öncülük yaptı: *Bir*, düşmanın mallarını boykot etmek. *İki*, özellikle tarımsal alanda ev ekonomisini geliştirmek.

Düşmana Karşı Ekonomik Boykot

Bu hedef, esas olarak düşman malları ve ürünlerinin boykot edilmesi, düşman üretim merkezlerinde çalışmanın durdurulması, İsrail'e vergi verilmemesini kapsar. Uzak erimli amaç, işgalciyle he türlü bağı koparıp genel halk (şivil) ayaklanmasını elverdiğince gerçekleştirmektir.

Öncelikle temel olmayan besin maddelerinin boykot edilmesiyle başlandı. Çikolata almamak gibi. Buna en geniş kapsamlı katılım sağlandı. Temel besin maddelerinin boykotunda ise "seçenek mallar" bulunup üretildiğinde, katılım yüksek oldu. Örneğin İsrail *Tenofa Süt Ürünleri* Şirketi'nin mallarının boykot edilmesi, El Halil kentinde alternatif süt üretimi yapıldıktan sonra gündeme geldi ve uygulandı. Böylece yeni bir milli ürün piyasaya çıktı. Öte yandan Batı Şeria'da çok tutulan İsrail şirketi geriletildi, fiilen bölge dışına çıkarılmış oldu.[53]

İsrail yerleşim birimlerinde (kibbutz ve benzeri kooperatiflerde) çalışmanın boykot edilmesi de yüzde yüz biçimde amacına ulaştı. Ancak benzer

şeyi, İsrail içinde çalışmanın boykot edilmesi için söylemek olanaksız. Çünkü İsrail'de çalışmayı sürdüren çok sayıda Filistinli işçinin başkaca işi yok. Sadece orada çalışarak geçimlerini sağlamak zorundalar. Sayıları 100-130 bin dolayında olan bu işçilerin durumu da mevsime göre değişiyor. İsrail'in resmi rakamlarına bakılırsa, Yeşil Hat bölgesinde çalışan Filistinli sayısı 500 bin 980 kişi. Dağılımları da şöyle: İnşaat sektörün de 20 bin, hafif sanayi dalında 22 bin, genel bayındırlık hizmetlerinde 12 bin, 5 bin 800 kişi de tarımsal alanda bulunuyor.[54]

Ancak bu veriler, İsrail hükümetinin ilhak ederek ebedi başkenti saydığı Kudüs yerlilerini kapsamıyor. İsrail'de resmi olmayan biçimde ve kaçak olarak çalışan Filistinliler de kayıtlarda bulunmuyorlar. Bu nedenle gerçek sayılarla resmi veriler arasındaki fark hayli büyük.

Dikkat edilirse, işgal altındaki topraklarda seçenek bir çalışma ortamı yaratmadıkça YBÖ, İsrail'de çalışan işçilerden işlerini bırakmalarını istemiyor. Hemen istifa etmeleri için hiçbir zorlamada bulunmuyor. Bu yüzden İsrail'de çalışmayı boykot edenlerin oranı, İntifada'nın ilk iki ayında yüzde 45 iken, daha sonraki aylarda yüzde 22 ve 15'e kadar düştü. İsrail raporlarına göre düşüş sürüyor.[55] Bununla birlikte, İsrail'de çalışanlar bile genel grev günlerinde işlerine gitmekten vazgeçiyorlar. Bu bağlamda YBÖ'nün genel grev çağrılarına uyma oranı yüzde 100'e ulaşıyor.

Vergi Ödememe Eylemi

İsrail hükümeti, vergi toplamak için olmadık zorba yöntemlere başvuruyor. Bununla birlikte Filistinliler de vergi ödememek için var güçleriyle direniyorlar. Örneğin kentlerin giriş ve çıkışlarına barikatlar kuruyorlar. Arabaların yollarını kesiyorlar. Vergi memurlarını rehin alıyorlar. İsrail işgalcileri de vergi almak uğruna kent veya köyü kuşatıyorlar. İnsanları rehin alıyorlar. Esnafın araba, banka hesabı ya da kimliklerine el koyuyorlar.

İşgalci birliklerin sabahın erken saatlerinde bir kent ya da köye baskın düzenlemeleri, evlerin kapılarını kırarak içeri girmeleri, ev sahiplerinin kimlikleri ya da arabalarına el koymaları kanıksanmış yaygın bir uygulama oldu artık. Böylelikle araba ya da kimliği alınan kişi, ilgili vergi dairesine gönderilerek vergi vermeye zorlanıyor.

Değişik bir uygulama daha; Bir avukatın tutuklu ya da gözaltında bulunan bir Filistinliyi ziyaret edebilmesi için, sözkonusu tutuklunun vergi borcu olmadığına ilişkin bir onaylı belgeyi göstermesi zorunlu kılınmış.[56]

Bu tür zorba uygulamalara rağmen, İsrail hükümetinini işgal altındaki topraklardan aldığı vergiler, 1988'in ilk yarısında yüzde 50 oranında düştü. Oysa bu oran İsrail'in 1987 tarihli resmi raporlarında yüzde 100 olarak saptandı.[57] Dahası, Filistinliler çok erken bir aşamada İsrail bankalarındaki hesaplarının tümünü kapattılar. Bu nedenle *Diskont*, *Leumi* ve *Hepoalim* türündeki bankaların Gazze'deki mevduat he-

saplarında büyük düşüş meydana geldi.[58]

Batı Şeria ve Gazze halkı, 20 yıldan beri görülmeyen bir dirençle her türlü zorluğa dayanmaya çalıştı. Elektrik ve telefon kesintilerine katlandı. Belki de yüzyıl önceki yöntemlerle çok ilkel seçeneklere başvurarak yoksun bırakıldığı şeyleri yaratma yoluna gitti. Bir örnek, İsrail benzin vermeyi durdurunca, Filistinliler kentler ve köyler arasındaki taşımacılıkta at, eşek ve katır türünden hayvanları kullandılar.[59] Gene, İsrail belli bir bölgeyi kuşatınca, halk ilkel yöntemlerle kuyular açarak, yağmur sularını biriktirerek su gereksinimlerini karşıladı. Üç taşı yanyana getirip odun yakarak hem yemek hem de aydınlanma ihtiyaçlarını giderdi. Hasta tedavisinde ilaç yerine şifalı otlar kullanma yoluna gitti.[60]

Ev Ekonomisinin Geliştirilmesi

YBÖ, esas olarak ev ekonomisinin geliştirilmesi yolunda çağrı yaptı, önderlik etti. Bu da toprağa dönmekle mümkündü. Böylece bazı evleri çevreleyen bağ, bahçe, bostan ve hatta çiçek tarhları tarımsal alanlara dönüştüler. Sahipleri, ekmeye ve dikmeye elverişli her türlü tohum, fideyi satın aldılar. Bu alanda yol göstericiliği *Tarım Komiteleri*, tarım uzmanları yaptılar. Belli bölgeler fidelik oldu. Evlerin saçakları, damları ve çatı katlarıyla avluları sebze yetiştirme alanları oluverdi. Çatı katlarıyla damlar, hem kümes hayvanı hem de tavşan türü hayvanların yetiştirilmesi için laboratuvara dönüştürüldüler. Taşınabilir kafesler yerleştirildi her evin damına.

Terkedilmiş topraklardan ürün elde etmek için modern teknikler kullanıldı. Uzmanların yaratıcılıkları devreye girdi. Hemen hemen herkes, tarım uzmanlığı konusunda en temel bilgileri almak için birbiriyle yarıştı. Bu amaçla çeşitli el kitapları yazıldı, basıldı, dağıtıldı. Örneğin delik plastik kovalarda ürün elde etme yöntemleri öğretildi. Bozulmuş bir buzdolabından kuluçka makinesi yapıldı. (Bu amaçla akü, kalay kağıdı ve elektrik kullanıldı). Buzdolabı bozması kuluçka makinesinden çıkan civcivler hemen evlere dağıtılarak, yetiştirilmeleri istendi.[61]

Zafer Tarlaları

Terkedilmiş arazilerden verimli tarımsal alanlara, gül bahçelerinden sebze bostanlarına çevrilen yerlere Filistinliler bir ad taktılar: "Zafer Tarlaları". Bunların bir bölümü *Tarım Komiteleri*'nin gözetimi altında kooperatiflere dönüştürülüyor. Ancak bu yöntemin yaygın olmadığını hemen kaydedelim.[62]

Ne ki bu çabalar iki önemli sorunla karşı karşıya: *Bir*, terkedilmiş arazilerin alanları çok kısıtlı. Özellikle Gazze bölgesinde tarıma elverişsiz alanlar, aslında hiç de düzeltilebilecek türden değil. Batı Şeria'nın güney kesimindeki arazi de tarıma elverişsizliğiyle ünlü. Dahası, her iki bölgede bulunan Filistin Mülteci Kampları'nın hiç toprağı yok.

İki; İsrail'in baskı ve zulmü. İşgalci hükümet, bu tür topraklarda çalışanları, bu işe öncülük yapan tarım uzmanlarını tehdit ediyor, tutukluyor. Toprağında ulusal dayanışma amacıyla sebze veya meyve

yetiştirilen köylü de tutuklanıyor. Evinde fide bulunanlar gözaltına alınıyor, suçlu muamelesi görüyorlar. Bir örnek vermek gerekirse Beytlehm Üniversitesi Biyoloji Profesörü Dr. İbrahim Ced İshak'ın tutuklanmasından söz edilebilir. Bu uzman Filistinli kendi yöntemiyle yetiştirdiği ve geliştirdiği fide, fidan ve tohumları satan bir dükkan açtı. Bulduğu bir formülle gübre ve tarımsal ilaçlar yapıp sattı. Ancak İsrail yönetimi kendisini şöyle tehdit etti:"Ya bu dükkanı kapatırsın ya da altı ay tutuklanırsın!"[63] Benzer tehditler onlarca tarım teknisyeni ve mühendisine de yöneltildi. Amaç, bağımsız Filistin ekonomisinin alt yapısını kurmayı önlemek İsrail'e bağımlı bir pazar olarak kalmasını sağlamaktı kuşkusuz.

Bununla birlikte sebze ve kümes hayvanları İntifada'nın devrimci simgeleri olarak kaldılar. Toprağa dönüp ürün elde etmek, bir devlet oluşturma düşüncesinin çekirdeğini oluşturdu. Filistinli bir genç, bu gelişmeyi bir gazeteciye şöyle özetledi: "İsrail ekonomisini boykot etme düşüncesiyle alay ederdik geçmişte. Modern bir çağda geriye gitmenin olanaksızlığına inanırdık. Ancak siyasi irade ortaya çıkınca, insanlar gelişmelere sadece ekonomik açıdan bakmamayı öğreniyorlar."[64]

İntifada aygıtı, bu alanda büyük bir adım attı. "*İşgal Altındaki Topraklarda Yüksek Tarım Meclisi*"ni kurdu. Bu, bir zamanlar Nablus'ta kurulmuş ve Ürdün denetimindeki "Kooperatif"e seçenek olan bir çeşit halk komitesiydi. Ürdün, Ağustos 1988'de Batı Şeria ile ilişkisini kesince sözkonusu Kooperatif de

çalışmasına son verdi.

Bu yüzden Batı Şeria'da bulunan tarım, mühendis, tabip, avukat, eczacı ve mimar sendikalarının 3 Ağustos 1988'de yaptıkları bir toplantıda *Yüksek Tarım Meclisi* oluşturulması kararlaştırıldı.

İşte bu toplantıda yukarıda adı geçen sendika konfederasyonu, Ürdün'ün Batı Şeria'yla ilişkisini kesmesini fırsat bilerek, *bağımsızlığını ilan etti.* Kudüs'teki bazı yabancı konsolusluklara özellikle de bazı Avrupa ülke temsilciliklerine başvurdu. Filistin sendikacılığının yeni ve bağımsız durumunu açıkladı. Kendi tüzük ve programlarının içeriğini anlattı. Bağımsızlık yolunda ilk fırsat bu biçimde değerlendirildi.

Zaafların İncelenmesi

Yüksek Tarım Meclisi(YTM) 13 Ağustos günü yapılan toplantısında birçok önermede bulundu, bazı kararlar aldı. Bunlar: Ürdün'ün Batı Şeria ile bağını koparmasından sonra Filistin tarımında doğabilecek kayıpların incelenmesi için bir oluşum yaratmak. Ürdün'e ihraç edilen Filistin ürünlerine zarar vermeme yollarını araştırmak. Benzer şeyi Arap pazarlarına ihraç edilen Filistin malları için düşünmek. Avrupa pazarlarına Filistin mallarının direkt olarak ulaşmasını güvence altına alacak bir dizi girişimde bulunmak. Pazar rekabetinden korumak amacıyla Filistin tarım ürünlerinin yetiştirme tarzında değişiklik yapmak. Yerel hammaddeyi işleyebilecek ulusal hafif sanayi yaratma projesine öncelik tanımak.

Sanayi tarımına ağırlık vermek. Arap işverenlerin Filistin'de yatırım yapmalarını sağlamak.[65]

Daha Halk Komiteleri yasaklanmadan önce, İsrail yönetimi YTM'yi yasadışı ilan etti. YTM yetkililerinin işgal altındaki topraklarda bağımsız süt, et üretme, pazarlama olanaklarını aramak için yapacakları toplantıyı yasakladı. Ambalaj, Konserve ve ihracat alanında yetkin İsrail firması *Haberisko* 'nu işlevini Batı Şeria ve Gazze bölgesinde üstlenecek bir Filistin şirketinin kurulmasını önledi.[66]

Ekonomik Kalkan Yaratma Zorunluluğu

İsrail ekonomisinin karmaşık dokusunu parçalamayı hedefleyen Filistinlilerin bu etkinlikleri, her şeyden önce ekonomik bir kalkanla korunup desteklenmek zorundadır. Doğası ve coğrafyası gereği sınırlı olan toprağa dönmek, orada çalışmak kendine yeterlilik ilkesi için tek başına güvence değildir. Her Filistinliye çalışma olanağı sunacak kadar geniş bir alan değildir. Daha da ötesine gidilirse, işgal altındaki Filistin toprağı da bugünkü durumuyla (tarıma elverişsiz ve terkedilmiş olanı dahil) İsrail'de çalışmayı bırakıp bir iş yapmak zorunda olan işçilerin bile karnını doyuracak türden değil.

Bir örnek; İsrail içinde (Yeşil Hat ötesi olarak bilinen 1948'de işgal edilen ve üzerinde İsrail Devleti'nin kurulduğu Filistin) çalışan Filistinli işçilerin yıllık gelir ortalamasının toplamı 450-500 milyon doları buluyor. Aylık toplam ortalama 40 milyon dolar. Bu para, tüm Filistinli işçilerin tek geçim kaynağı.[67]

İsrail'in Gazze ve Batı Şeria bölgesinde uyguladığı 20 yıllık ekonomik ilhak politikası sonucunda, temel besin maddeleri bile İsrail ürünlerinden satın alındı. Buğday ve şeker gibi mallar, işgal altındaki topraklarda ya hiç üretilmedi ya da küçük çapta üretimle sınırlı bırakıldı. El ve ev sanatları üretimi de İsrail'den temin edilir oldu. İsrail'in Filistin üretimini baltalamak için dayattığı bir takım engelleri de saymıyoruz.

Tüm bu nedenlerden ötürü, zorunlu bağımsızlığın temellerini atmaya yarayacak ekonomik altyapı için çaba harcama gerekliliği kendini dayatıyor. Başka bir deyişle, İsrail'de çalışmak zorunda kalan işçiye parasal destek verilmeli ki, o da çalışmaktan vazgeçebilsin. Ya da bırakacağı işe karşılık yeni bir iş bulunabilsin ki işçi İsrail'e gitmesin. Alternatif yaratmak ne ile olur? Daha fazla üretim projeleri kurup gerçekleştirmekle. Kuşkusuz projenin kurulacağı yerler, İsrail'in saldırılarından korunaklı alanlarda olmalı.

Bu arada İntifada eylem sürecinde kahramanca roller üstlenen esnaf ve tüccarların uğradıkları büyük kayıpları karşılayacak kaynaklara da gereksinim var.

Dışarı ve İçeri Kardeşliği

Görüldüğü kadarıyla Arap dünyasında büyük bir gevşeklik ve tembellik var. Dışarı-içeri bağlantısını kurup Arap kardeşliğini düşünce düzeyinden pratiğe dökmek Arap ülkeleri açısından sıradan bir

iş. Ama böylesi bir faaliyet, işgal altındaki Filistinliler için çok yaşamsal ve ekonomik bağımsızlık yolunda da büyük bir destek olur, 7-9 Haziran 1988'de toplanan Arap Olağanüstü Zirvesi, Filistin İntifadası'na acil yardım yapmayı kararlaştırdı. Buna rağmen, birçok ülke kendi payına düşen yardımı sunmadı.[68]

Hemen belirtelim: YBÖ ile eşgüdüm içinde bulunan FKÖ, bu bağlamda harekete geçti; öncelikler listesini saptadı, uygulamasına koyuldu. FKÖ Yürütme Komitesi, 1.2.1988 tarihinde bir bildiri yayınladı: "İntifada'ya destek için gereken her türlü maddi desteği vermeyi vaadetti." Bir adım daha atılarak dışarıda (çeşitli Arap ülkelerinde) bulunan her Filistin ailesinin, içerideki (işgal altında) bir aileye dayanışma yardımı sunması kararlaştırıldı.[69] Yurtdışında ki 428 bin Filistin ailesine karşılık, içeride 250 bin ailenin bulunduğunu biliyorsak, olayın önemi kavranır. Yani içerideki ailelere destek için büyük ve geniş çaplı Filistin olanakları var. Aile kardeşliği, içeridışarı kardeşliği aynı zamanda ulusal ekonominin temellerini yaratmada örnek oluşturuyor. Dışarıdaki ailelerin yarısı bile öneriye destek verse, direniş ayakta kalabilecek demektir.

Topluma Devrimci Kefillik

YBÖ, Filistinlilerin sahip olduğu tüm işyeri, bina, arsa ve dükkanlara kira verilmemesi ya da alınmaması yolunda bir çağrı yaptı. Asliye hukuk mahkemelerinde bulunan her türlü kira, konut, ara-

zi ve arsa anlaşmazlığının geri çekilmesini istedi. YBÖ, toplumsal devrimci kefil rolünü üstlenerek kendi yöntemleriyle bu tür sorunları çözeceğini vaadetti. Halkın bu çağrıya tepkisi olumlu ve yaygındı. Böylece İntifada, resmi bir çerçevenin dışında "devrimci toplumsal kefillik" denilen bir olgu yarattı. İsrailli bir yazara göre bu durum, "1900 başlarında gerçekleşen ve Vaadedilmiş Topraklar'a Yahudi Göçü'nü sağlayan siyonist dayanışmaya çok benziyor."[70]

Çok sınırlı maddi olanakları bulunan FKÖ de kendi bütçesinde verdiği maddi desteğin yanında, çeşitli Arap ülkelerinde İntifada için bağış toplayan birçok *Halk Komitesi* kurdu. İsrail'in sıkı denetimine rağmen, FKÖ ve yurtdışındaki *Halk Komiteleri* binbir türlü yolu deneyerek topladıkları yardımı işgal altındaki kardeşlerine ulaştırdılar. İsrail işgalcileri, dışarıdan gelen yardımları önlemek amacıyla, her türlü banka işlemine ve para havalesine el koydu. Şüpheli durumlarda banka hesaplarını bile kapattı ya da hükümet hesabına geçirdi.

Batı Şeria ve Gazze bölgesine dışarıdan giriş yapan her Filistinli didik didik arandı. Turistler bile denetimden geçirildi ki, Arap kaynaklı hiçbir yardım ulaşmasın Filistin halkına. Turistlerin giyecek, ayakkabı ve kitap kaplama kâğıtları bile aranır oldu.[71]

Bu tür uygulamalar Batılı ülkelerin protestolarına rağmen sürdürüldü. İş o dereceye vardı ki, Lût Havaalanı'na ayak basan Filistin kökenli Amerikan

yurttaşlarının toplam 180 bin dolarlık paralarına el konuldu. Resmi Amerikan protestosuna karşın geri verilmedi.[72]

Görüldüğü üzere, dışarıdan Filistin'e para sokmak, İsrail ile FKÖ arasındaki uzun mücadelenin gizli sürdürülen bir parçasıdır. İsrail, dışarıdan yardım almalarını önlemek amacıyla sendika, dernek ve toplumsal kuruluşların hesaplarını inceden inceye gözden geçiriyor. Ama her defasında da boşa kürek sallıyor. Başarısızlık İsrail'i şaşkına çevirdi. Bu kez bazı toplumsal kuruluşları kapatma yoluna gitti. El Bira kentindeki *Aile Bakım Derneği*'ni, İntifada'ya yardım etmekle suçlayıp kapattı. Bir İsrail kaynağına göre Filistin *Kızılay Cemiyeti* Yönetim Kurulu üyesi Henran El Bitar 8 ay hapis cezasına çarptırıldı ve Cemiyet adına evinde bulunan 310 bin dolara el konuldu.[73]

Genelde, İsrail yurtdışından gelen her Filistinlinin sadece 1200 dolar getirmesine izin verir. Bununla birlikte İsrail yetkilileri, işgal altındaki topraklarda gizlenmiş büyük oranda para olduğunu sanıyorlar.[74]

Ekonomik bağımsızlık yönündeki çabalarında engellemelere karşın, geçmişte yapılanların "başarılı" olduğu kabul edilebilir. Kuşkusuz eksik-gediği vardır bu çabaların. Ancak ortam son derece elverişsiz, düşman da yaptığı işte hayli ciddidir. İsrail'in ekonomik ilhak siyaseti o kadar ileri gitti ki, neredeyse iki ekonomi arasındaki ayırım kalktı. İsrail Bilgi Bankası Müdürü Benuevisiti ile Kudüs Belediyesi

eski başkan yardımcısına göre, "İsrail ve işgal altındaki Filistin ekonomisi, ikiz oluverdiler. Aralarında ayrım yapmak imkansızlaştı. Bu ayrımı yapmak ise cinayettir."

Benuevisiti daha da ileri giderek şöyle dedi: "Filistin ekonomisini kuşatan İsrail ekonomisi, kendine bir uydu ekonomi yarattı. İsrail yerleşim merkezleri ise Filistinlileri ekonomik, siyasi, toplumsal ve coğrafi açıdan yedi-yuttu. İşgali bu bölgeden çıkarmak olanaksız artık. Filistin toplumu, işgale bağlı olan gerçek yanını görmeksizin kendi başına düşünemez duruma geldi. Böylece Filistinliler siyasi davalarından vazgeçmeli, kendilerini İsrail toplumunun bir parçası saymalılar. Bu toplum çerçevesinde siyasi, toplumsal çözümler aramalılar. Ulusal kurtuluş ve bağımsızlık türünden davalar gündemden düşmüştür artık."[75] Ancak İsrailli bu bilge kişi, İntifada'dan önce konuşmuştu ve halk patlaması denen bir kavramın farkına varmadan öğüt veriyordu.

İntifada'nın ne denli büyük başarılar elde ettiğini yukarıdaki sözlerden anlamak mümkün. Ancak başarının tamamlanması ve bir üst düzeye çıkarılması daha fazla çaba ve fedakârlık gerektiriyor. Bu arada içerideki çabaların Araplarca destek ve yardım görmesi de, başarının güvencelerinden biri olabilir.

Ekonomik bağımsızlıkta tutulacak halka, yiyecek maddelerinin üretimiyle bu ürünleri pazarlayıp dağıtacak bir ağın kurulması olmalıdır. İntifada aygıtı, İsrail'in her türlü baskı mekanizmasını kırabilir-

se işgal altındaki 1 milyon 600 binlik Filistin halkı, üretilen mallar için yeterli bir pazar oluşturabilecek durumda.

Alternatif Eğitim

Bağımsız Filistin'in altyapısını yaratmak için İntifada aygıtının çabaları, ekonomik altyapının kurulmasıyla sınırlı değil. Temel hizmetler alanında gerçekleştirilen çalışmaların önemi de dikkati çekecek oranda büyük. Örneğin eğitim-öğretim etkinlikleri.

İntifada'nın tırmanışıyla birlikte İsrail hükümeti, eğitim Batı Şeria'daki eğitim kuruluşlarına karşı yoğun bir saldırı başlattı. Toplam 203 bin öğrencinin bulunduğu 1.142 ilk ve ortaokul kapatıldı.[76] Toplam 37 bin öğrencinin eğitildiği 267 lise ve dengi okulun kapısına işgalci kilidi vuruldu. Buna, Berzeyt, Nablus kentindeki El Necah, El Halil ve Beytlehm üniversitelerinin kapatılmasını da eklemek gerek. Orta dereceli 16 enstitü de saf dışı bırakıldı. Gazze bölgesinde toplam 175 bin öğrencinin devam ettiği 365 okul kapatılmış oldu.

İşgalci yönetim Şubat 1988'de okulları süresiz kapatınca, Filistin halkı eğitimsiz kalacağının farkına vardı. YBÖ, eğitim ve öğretimden yoksun kalmanın olumsuzluklarını anlayınca alternatif arayışına başladı.

İlk eylem türü, kapatılan okulların açılması amacıyla mücadele etmek oldu. YBÖ, 15 sayılı bildirisinde kapatılan okullara devam etme yolunda bir çağrı yaptı.[77] Bunu izleyen üç bildiride çağrıyı yine-

ledi. Ancak işgalci yönetim, okulların yeniden açılması girişimlerini şiddetle bastırdı. Öğrencileri okula varmadan yakaladı, tutukladı ya da geri çevirdi. Bu arada okullarda görevli 10 bin eğitimci ve öğretmeni işten attı. [78]

Bu tarihten sonra İntifada aygıtı, okul dışında eğitimin sürdürülmesi için gizli bir örgütlenme yarattı. *Eğitim Komiteleri* oluştu. Batı Şeria ve Gazze'nin dört bir yanına yayılan bu komiteler, toplayabildikleri öğrencilere ders çalıştırdılar. Gönüllü öğretmenler ise evlerin kuytu köşelerinde, müştemilat, çatı katı, cami ve kilise gibi yerlerde tek tek ya da toplu eğitim verdiler. *Temel derslerin öğrenilmesi esas alındı.* [79]

Filistin Ulusal Eğitimi

İkokul öğrenmine ağırlık verilmesi eğitimin odak noktasını oluşturdu. Yoksa, Filistinliler cahil kalacaklardı. "Onlarca uzmanın katılımıyla *Alternatif Eğitim Kurulu* Kudüs'te toplandı. Amaç, okulsuz eğitimin başarı yollarını araştırmak Filistin Ulusal eğitimin temelini yaratmak bu konudaki engelleri aşmaktı.[80]

Eldeki raporlara bakılırsa okulsuz eğitim deneyimi, geniş çapta destek gördü. Başarı oranı yarı yarıyaydı. Özellikle Nablus ve Ramallah kentlerindeki öğrencilerin büyük ilgisini çekti. *Eğitim Komiteleri*'ne üye bir kadının yabancı bir gazeteciye anlattığına göre, *katılım oranı yüzde 40 oldu..*[81] Bununla birlikte okulsuz eğitim deneyiminin tümüyle başarılı oldu-

ğunu söylemek için zaman henüz erken. Çünkü devam mecburiyeti ve okul disiplininin kalmadığı, eğitime uygun yerlerin bulunmadığı, okul-araç-gereçlerinin el altında olmadığı bir ortamda ciddi başarılar elde etmek mümkün değildi. Kaldı ki, pusuda bekleyen işgalci kuvvetler gizli eğitime katılan herkesi tutuklayabiliyordu. Yine de, ulusal ve alternatif bir eğitimin yaratılması yolunda önemli adımlar atıldığı kabul edilebilir. Bu deneyim olayların seyrine göre geliştirilebilir, yöntemler zenginleştirilebilir.

Okulsuz eğitim deneyimi, İsrail'in 22 Mayıs 1988 tarihli kararıyla son buldu. Çünkü işgal yönetimi karşı önlem olarak okulları açtı. Ancak yıllık eğitim süresini, 18 Ağustos'ta kapatılacak biçimde ve sadece iki ay olarak sınırladı. 21 Ağustos lise ve dengi okulların sınav günü olarak belirlendi. İlk sınav tarihi ise Ocak başı olacaktı Ne ki bu tarihin saptandığı sırada toplam Filistinli öğrenci sayısının üçte biri (yaklaşık 6 bin) tutukluydu.[82]

Ancak eğitimin yeniden başlaması, süreceğinin güvencesi olamaz. Büyük olasılıkla işgal yönetimi er ya da geç, okulları yeniden kapatıp eğitim-öğretime süresiz ara verecektir? Bu da, İntifada aygıtına yeni bir görev yüklüyor: İşgal altındaki topraklarda bağımsız bir Filistin altyapısını kurmak için yepyeni ve alternatif bir eğitim sistemi yaratmak.

Yeni Deneyim

Ulusal kurtuluş aşamasında devrimci deneyimlerin yepyeni bir türünü yaratmak ve bağımsız bir Filistin'in altyapısını İntifada eylemliliğiyle kurmak için gerçekleştirilen çabaların özünü yakalamış bulunuyoruz. Bunları şimdiye kadar sunulan verilerin iyi incelenmesi ve satır aralarının okunmasından elde ettik. Filistin devrimci deneyiminin özü şudur: Biz, henüz kurtarılmamış bir toprakta yurtsever ulusal bir yönetimin belli bir aşamasıyla karşı karşıyayız. Bir anlamda YBÖ, işgal yönetimine mücadele alanında meydan okuyor. İkili iktidar oluşmuştur artık. Bir iktidar baskı, zulüm ve şiddet demektir. Diğer iktidar odağı ise alternatif sunan, halkça benimsenip sevilen, halkın yarattığı bir örgütlenmedir.

Filistin deneyi, diğer kurtuluş hareketlerinin deneylerinden şu yönüyle ayrılıyor: Kurtuluş hareketleri, yabancı işgalcilerden kurtardıkları bölgelerde kendi iktidarlarını kurarlardı. Oysa Filistin'deki iktidar odağı, bizzat işgalcinin yönetimi altında halk tarafından ve İntifada eylemliliği sürecinde kurulmuştur.

Demek oluyor ki Filistin deneyi, mevcut işgal yönetiminin altını oyuyor, içeriğini boşaltıyor ve gücünü tüketiyor. İşgalciler Filistin halkının mücadelesini hangi yöntemle bastırırlarsa bastırsınlar, bu gerçek değiştirilemez. Bu nedenle de İsrail'in kendisi için çizdiği İntifada'yı denetim altına alma ve ezme hedefi, geçersiz bir hedeftir. Çünkü açıklanan hedefle olguların bağları kopmuştur. Bu kopukluk, İsrail

yönetimini daha fazla saldıran, saldırdıkça yerel ve uluslararası alanda çok daha fazla tepki toplayan bir aygıta dönüştürmüştür. İsrail'in Filistin halkına baskısı, işgalciler için bir yüktür artık.

Bu süreç içinde işgal yönetimi çöküşe gitmektedir. Çöküş ise herhangi bir anda gerçekleşebilecek ulusal kurtuluşun önsözüdür. Aslında çöküş ve kurtuluş geçmişteki birikimin sonucudur.

Şu andaki Filistin İntifada aygıtı, işgal altındaki bölgeleri tam anlamıyla kurtarmak niyeti ve sevdasında değildir. Çünkü kurtarılmış bölge deyimi, silahlı ayaklanmayı gerekli kılar, barışçıl (silahsız) halk ayaklanmasını değil. Bununla birlikte Batı Şeria ve Gazze'deki bazı bölgeleri, köyleri belli süreler için "geçici kurtarılmış bölgeler" olarak ilan etmekteler. Bunlar özel durumlar için söz konusudur. Örneğin Halk Komiteleri, belirli coğrafi ve topoğrafik durumları da gözönüne alarak; belli yerleri işgalci birliklere kapatmaktadırlar. Böyle bir durumda kapatılması kararlaştırılan bölgeye birden fazla yol gitmemesi, bu yolun da çok dar ve zikzaklı olması gerekir. Öyle ki yol kolayca kapatılabilsin, barikat kurulmasına ve birden fazla savunma hendeği yapılmasına elverişli olabilsin. Düşman kuvvetleri yolu zorlamak yerine, çevreyi kuşatmakla yetinebilsin.

Bu tür bir coğrafi yapıda, kurtarılmış bölge ilan eden yurtsever devrimci güçler silahlı olmasalar da, bölgeyi geçilmez kaleye dönüştürebilir, girmeye cesaret eden birliklere büyük kayıplar verdirebilirler.

Yapılan eylemin anlamı şudur: Direniş güçleri geçici bir süre için bağımsızlık denemesi yapmış manevi olarak güç toplamışlardır. İsrail boyunduruğuna karşı çıkma yolunda bir mesaj vermişlerdir. Bu tür deneylerin yaşandığı yerler vardır: Bırka, Kıfar Naime ve Ezana, El Mazra'a El Şarkiyye köyleri ve Berzeyt kenti.

Bu anlamda alınırsa, İsrail birliklerinin "geçici olarak kurtarıldığı ilan edilen bölgeleri" yeniden işgal etmesi, "kurtuluş mesajının başarısızlığı" demek değildir. Çünkü Filistin Kurtuluş Aygıtı, işgal altındaki bölgeleri birbiri ardından aşamalı olarak kurtarma amacı gütmüyor. Yukarıda açıklanan biçimde, ulusal yönetimin gereksinim duyduğu temellerin sağlamlaştırılmasında zorunlu eylem türleri deneniyor. İkili iktidarın yaratılması yönünde ki çabaların sürekliliğini sağlamak, yaratılan ulusal temelleri sağlamlaştırmaktır başlıca hedef. İkili iktidar, işgal yönetiminin çöküşünün başlangıcı demektir-ki birkaç adım ötesi, Yurtsever Ulusal Filistin Yönetiminin nihai biçimde kurulması ve işgalciye dayatılmasıdır.

NOTLAR:

1. Kuveyt *El Siyase* gazetesi'nin Filistin'deki Kalkilya'dan giden heyetle yaptığı söyleşi, 8 Şubat 1988.

2. *Time*, 31 Ocak 1988.

3. Kuveyt *El Vatan* gazetesinin Batı Şeria'dan giden heyetle söyleşisi, 30 Haziran 1988.

4. *Time*, 17 Nisan 1988.

Washington Post, 27 Haziran 1988.

5. Davud Kuttab, *Ayaklanmanın Öteki adımı*, W.E. Literatiaral, 23 Ocak 1988.

6. *Jerusalem Post*, 1 Haziran 1988.

7. agy. 5 Ocak 1988.

8. Kuveyt *El Vatan* gazetesi, agy.

9. Bu konudaki ayrıntılar 8 Şubat 1988 tarihli *Daily Telegraph*'ta bulunabilir.

10. *Reuters Ajansı*'ndan alıntı yapan Kuveyt *El Vatan* gazetesi, 10 Haziran 1988.

11. *Reuters* muhabirinin Mubarek Awad ile yaptığı söyleşi. Awad, "Şiddet Kullanmama Araştırma Merkezi"nin müdürü olup, Kudüs kentinden ABD'ye Haziran 1988'de sürgün edildi. Söyleşi Kuveyt *El Qubas* gazetesinin 2 Şubat 1988 tarihli nüshasında yayımlandı.

12. Mısır *El Ahram* gazetesi, 19 Ağustos 1988.

13. YBÖ'nün 22 Ağustos 1988 tarihli 24 sayılı bildirisinin başlığı "Demir Parmaklıklar Arkasında Şehit Düşenlerin Çağrısı" idi.

15. İntifada öncesi Filistin direniş yöntemleri konusundaki ayrıntılar için bkz: Rica Şe'bada, *Üçüncü Yol* (Hardan: auartet Roobes, 1982).

16. Kuveyt *El Vatan* gazetesi, 30 Haziran 1988

17. 30 Nisan 1988 tarihli ve 15 sayılı YBÖ bildirisiben bkz.

18. *Reuters*'den alıntı yapan Kuveyt *El Qubas*, 12 Şubat 1988.

19. *Reuters* kaynaklı Ürdün *El Ray* gazetesi, 25 Mayıs 1988.

20. İsrail *Jerusalem Post* gazetesi, 4 Temmuz 1988.

21. agy.

22. *Agence France Presse* (AFP) den alıntılayan Ürdün *El Ray* gazetesi, 18 Haziran 1988.

23. 20 Şubat 1988 tarih ve 8 sayılı YBÖ bildirisi.

24. 2 Mart tarih ve 9 sayılı YBÖ bildirisi.

25. 30 Mart 1988 tarih ve 12 sayılı YBÖ bildirisi.

26. Eriha, El Bira ve Ramallah Belediye Başkanları.

27. 30 Nisan 1988 tarih ve 15 sayılı YBÖ bildirisi.

28. 22 Haziran 1988 tarih ve 20 sayılı YBÖ bildirisi.

29. *Reuters*, alıntı yapan 16 Haziran 1988 tarihli Ürdün *El Ray* gazetesi.

30. İsrail *Jerusalem Post* gazetesi, 18 Mart 1988.

31. 20 Nisan 1988 tarih ve 14 sayılı YBÖ bildirisi.

32. *Reuters*, alıntı yapan Suudi *El Şark-ül Avsat* gazetesi, 24.5.88.

33. Kuveyt *El Siyase* gazetesinin Batı Şeria'dan bir sürgünle söyleşisinden 26 Haziran 1988.

34. *Reuters*, alıntılayan Kuveyt *El Vatan* gazetesi, 28 Nisan 1988.

35. *El Vatan*, 10 Haziran 1988.

36. *Daily Telegraph*, 3 Mayıs 1988.

37. *El Vatan*, 9 Mart 1988.

38. agy, 13 Haziran. 1988: *Filistin Haber Ajansı* WEFA'dan alıntılandı.

39. Filistin *El Sawra* dergisi, 21 Ocak 1988.

41. 10 Ocak 1988 tarih ve 2 sayılı YBÖ bildirisi

42. 18 Ocak 1988 tarihli ve 3 sayılı, 21 Ocak 1988 tarihli 4 sayılı ve tarihsiz dağıtılan 5 sayılı, 19 Mart 1988 tarihli 10 sayılı, 20 Nisan 1988 tarihli 14 sayılı ve 11 Mayıs 1988 tarihli 16 sayılı YBÖ bildirileri.

43. 30 Mart 1988 tarih ve 12 sayılı YBÖ bildirisi.

44. 30 Nisan 1988 tarih ve 15 sayılı YBÖ bildirisi.

45. 18 Ocak 1988 tarihli 3 sayılı, 19 Mart 1988 tarihli 10 sayılı, 24 Ağustos 1988 tarihli 24 sayılı YBÖ bildirileri.

46. 18 Ocak 1988 tarihli 3 sayılı, 21 Ocak 1988 tarihli 4 sayılı 20 Nisan 1988 tarihli 14 sayılı, 11 Mayıs 1988 tarihli 16 sayılı YBÖ bildirileri.

47. 30 Nisan 1998 tarih ve 15 sayılı YBÖ bildirisi.

48. 18 Ocak 1988 tarihli 3 sayılı, 21 Ocak tarihli 4 sayılı, 19 Mart 1988 tarihli 10 sayılı, 21 Mart 11 sayılı YBÖ bildirileri.

49. 21 Ocak 1988 tarihli 4 sayılı, 19 Şubat 1988 tarihli 8 sayı-

lı. 21 Mart 1988 tarihli 11 sayılı, 22 Haziran 1988 tarihli 20 sayılı YBÖ bildirileri.

50. 30 Mart 1988 tarihli 12 sayılı, 16 Nisan tarihli 14 sayılı, 7 Haziran 1988 tarihli 19 sayılı, 22 Ağustos 1988 tarihli 24 sayılı YBÖ bildirileri.

51. 30 Mart 1988 tarihli 2 sayılı, 7 Haziran 1988 tarihli 19 sayılı YBÖ bildirileri.

52. 22 Haziran 1988 tarihli ve 20 sayılı YBÖ bildirisi.

53. İsrail *Jerusalem Post* gazetesi, 8 Ocak 1988

54. Meran Benuevisiti, *The West Bank Data Project*-İsrail Politikası üzerine bir gözlem. s. 46-47.

55. İsrail *Jerusalem Post* gazetesi, 14 Haziran 1988.

56. *Reuters*, alıntılayan Kuveyt El Vatan gazetesi, 29 Mayıs 1988.

57. İsrail *Jerusalem Post* gazetesi, 12 Temmuz 1988.

58. Ürdün *El Ray* gazetesi, 8 Şubat 1988.

59. *Reuters*, alıntılayan Kuveyt *El Vatan* gazetesi, 29 Mayıs 1988.

60. agy.

61. *Agence France Presse*, alıntılayan Ürdün *El Düstur* gazetesi, 10 Haziran 1988.

62. *Reuters*, alıntılayan Suudî *El Şark-ül Avsat* gazetesi, 27 Haziran 1988.

63. *Reuters*, alıntılayan Kuveyt El Qubas gazetesi, 18 Ocak 1988.

64. *New York Times*, 7 Haziran 1988.

65. Filistin yanlısı *El Yom El Sabiu* dergisi (Paris), 29 Ağustos 1988.

66. agy.

67. Suudi *El Şark-ül Avsat* gazetesinin Filistinli gazetecilerden Henne Senyora ile yaptığı söyleşi, 9 Haziran 1988.

68. FKÖ'nün ikinci adamı Abu İyyad (Salah Halef) 18 Ağustos 1988 tarihli gazetelere demeç verdi.

69.Mısırlı yurtsever düşünürlerden Lütfi El Huli, "Doksanlı

yıllar da Filistin Devleti", Kahire'de çıkan *El Ehram* gazetesi, 18 Şubat 1988.

70. Sfarpolo Tuskar (İsrailli), İsrail'de yayımlanan *Yediot Ahronot* gazetesinde çıkan "Yumuşak Karına Vuruş" adlı makale, 15 Ock 1988.

71. *Economist* dergisi, 7 Haziran 1988.

72. *Reuters*, alıntılayan Ürdün *El Ray* gazetesi, 7 Haziran 1988.

73. İsrail *Jerusalem Post* gazetesi, 2 Haziran 1988.

74. *Reuters*, alıntılayan Ürdün *El Ray* gazetesi 7 Haziran 1988.

75. Benuevisiti, agy, s. 11-12

76. Batı Şeria'daki ilk ve orta dereceli okullar üç bölüme ayrılırlar: 826 tanesi devlet okulu olup görevlileri İsrail İdari dairelerinden maaş alıyorlar. 216 okul özeldir. 100 okul ise Birleşmiş Milletler örgütüne bağlı eğitim ve yardım kuruluşu ONRUA'ya bağlıdır. Ayrıca bu konuda bkz: İsrail *Ha'aretz* gazetesinde yayımlanan "İntifada ve öğrenci boykotları" başlıklı yazı, 13 Mayıs 1988.

77. 30 Nisan 1988 tarih ve 15 sayılı YBÖ bildirisi.

78. *El Yom El Sabiu* (Paris), 6 Haziran 1988.

79. Suudi *El Şark-ül Avsat* gazetesinin Henna Senyora ile söyleşisi, 9 Haziran 1988.

80. Kuveyt *El Vatan* gazetesi, 11 Mart 1988.

81. Reuters, alıntılayan Kuveyt *El Qubas* gazetesi, 18 Mayıs 1988.

82. El Qubas, 29 Mayıs 1988.

NEDEN VE NASIL İNTİFADA?*

a) Halk-Öncü Ve Mücadele

Gerçekler ortaya çıkıyor. İşgal altındaki topraklarda olan bir halk devrimidir. Yaygın adıyla İntifada.

Bununla birlikte ortalıkta birçok söylenti ya da yanlış kanı var. Örneğin deniliyor ki, "işgal altındaki topraklarda olanlarla FKÖ'nün hiçbir ilişkisi yok. Bu halkın kendiliğinden bir hareketidir. Filistinliler, kendi öncülerinden ve gelişmelerden umutsuzluğa kapılarak İntifada'yı başlattılar. Ayaklanmanın amacı 20 yıllık işgalin yükünü hafifletmektir vs..." Tüm bunları söyleyenler diplomalı takımı, yani sınır ötesinde yaşayan ve halktan uzak olan Filistin aydınlarıydı.

Bu arada bazı kuşkular da ortaya atıldı: "İntifada için toplanan bağışlar, gerçek sahiplerini bulur muydu yoksa birilerinin cebine mi girerdi?"

Bazı şeylerin altını çizmekte yarar var:

1. Dışarıda yaşayan FKÖ ile içeride meydana gelen olayları biribirinden ayırma, Filistin halkının

* El Fetih Merkez Komite üyesi Halid Hasan'ın 5 Mayıs 1988 tarihli *El Yom El Sabiu* dergisindeki 3 bölümlük makalesinden çevrildi.

biricik temsilcisi ile Filistin halkını biribirinden ayırma girişimleri, İsrail ve ABD'nin 1967'den beri ulaşmaya çalıştıkları hedeflere hizmet eder. Çünkü işgalciler ötedenberi, işgal altındaki topraklara FKÖ'den bağımsız, onun yerini alabilecek bir önderlik yaratma sevdasındadırlar.

2. Mali yardımlar konusunda da karşıt propagandalar var. Örneğin bazı muhaliflerle İsrail siyonistleri aynı telden çalmaktalar. Denilen şudur: "FKÖ'nün birçok ülkede yatırımları var. İsrail basınına göre bu yatırımların tutarı 18 milyar doları buluyormuş!." Oysa ayaklanan Filistin halkı beş kuruşa muhtaç. Tüm bu iddialar, öncüyle halkın arasını açma girişimidir. FKÖ'nün yatırımlarının olup olmaması bir yana , şu andaki bütçemiz açık vermiş; tam takır. Çünkü 1979 Bağdat'daki Arap Zirvesi'nde bize yardım sözü veren ülkeler vaatlerini yerine getirmediler.

3. İntifada, ayrıntılarıyla düşünülmesi gereken yepyeni bir siyasi ortam yaratmıştır.

4. Bu ayaklanma, tüm Filistinlilere yepyeni görevler, sorumluluk ve yükümlülükler getirmiştir.

5. İntifada FKÖ'nün meşruiyetini tüm dünyaya kanıtlamıştır.

6. Ulusal birliğin gerekliliğini vurgulamıştır. Çünkü daha başlangıcında olan İntifada'yı fırsat bilen bazı grup ve yerel önderlikler Filistin ayaklanmasının kendileri tarafından başlatıldığını kanıtlamak için binbir ayrıntıya girmektedirler. Oysa ortalıkta bağırıp çağırmanın bir alemi yoktur. Yapılması

gereken, gerçekten de bu tür bağlantılar varsa, sürece sessizce müdahale etmek ve hareketi ulusal hedefler doğrultusunda yönlendirmektir. Yoksa dar grup çıkarları temelinde devrim saflarını bölmek değil. Kaldı ki, eylemlilik sürecinde son kararı verecek olan da halktır. Söz onundur. Birkaç öncünün değildir.

7. Halk Amerikan-İsrail çözümünü reddetmek, mülteci olmaktan kurtulmak ve kendi vatanı üzerinde bağımsız devletini kurmak amacıyla ayaklanmıştır. Bu nedenle de hedefi bulanık değil, açıktır. Uzun erimlidir.

Özcesi halk niteliksel bir sıçrama yapmıştır. Burada öncüler olarak bizim tutumumuz ne olmalıdır? Üst düzeye sıçramak yapma zamanı gelmedi mi?

b) Dava Ve Hedef

Önemli soru şu: Kitle-öncü ilişkisi nedir? Bu bağlar eylemlililk sürecinde nasıl biçimlenir, gelişir ya da geriler? Öyleyse öncü ya da önderliğin tanımından başlayalım.

Öncülük, bir kişi ya da grubun önderlik konumuna yükselmesi değildir. Çünkü böyle bir yükseliş, biraz da doktora tezi verirken eğitim görevlilerin tartışma toplantısına girişine benzer. İlgili profesörler, bir çeşit sınavdan geçen öğrencinin doktor ünvanını alıp almamasını kararlaştıracaklardır.

Kitlenin önderliği onaylaması ve belirlediği hedef çerçevesindeki eylemliliğini benimsemesi, halkın bu önderliğe öncü sıfatını vermesi anlamına gel-

mez. Ancak yığınların biçim, öz, hedef, amaç ve konu bakımından önderliğe uyması, öncünün meşruluğunu ve karar yetkisini pekiştirir.

Buradan yola çıkarak, önderliğin bana göre en yakın tanımını yapmaya çalışayım: Kitleleri kendi çevresinde toplayabilen, karşılıklı vefa, bağlılık ve yükümlülükler kanaati temelinde yükselen mücadeleci bir hareketin ortaya attığı dava ve hedefleri bayrağı altında birleştirebilen kişi, grup veya hareket öncüdür. Bu anlamda bakarsak FKÖ'nün hem dışarıda mücadele veren Filistinliler hem de işgal altındaki halk tarafından benimsendiğini meşruluğunun tartışılmaz olduğunu görürüz. Bu öncünün tartışılmaz bir önderi vardır. Çünkü coğrafi ve toplumsal açıdan darmadağınık olan Filistinlileri siyasi bir dava uğruna birleştirdi. Filistin mültecilerinin bir halk olduğunu ele güne karşı kanıtladı. Bağımsızlık için mücadele ettiğini herkese kabul ettirdi. Oysa FKÖ ortaya çıkmadan önce Filistinliler, bir halk olma bilincinden yoksun, bireysel ya da kümesel çıkarlar çevresinde birleşen topluluklardan ibarettiler. İstemleri de insan olma, insan gibi yaşama sınırlarını aşmıyordu. Bu nedenle de Filistin sorunu, sadece ve sadece insancıl bir sorun çerçevesinde ele alınıyordu.

İşte öncünün gücü burada ortaya çıktı: İngiltere, ABD ve İsrail üçlüsünün stratejik olarak belirlediği "Filistin ulusu yoktur, böyle bir halk olmadı hiç" türünden stratejik hedefi, FKÖ'nün belirlediğin ulusal bağımsızlık stratejik hedefi tarafından yenilgi-

ye uğratıldı. Böylesi bir durumda halk öncüyü yarattığı gibi, öncü de bir halkı yaratıp yeniden var edebiliyor.

Bu stratejik başarının aşamaları şunlardı: İlkin uluslararası düzlemde Filistinli'nin belirgin ulusal kimliğini kanıtlamak. Ardından ulusal kararı, bağımsızlığını (Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkını-UKKTH) Arapların meşru kararları temeline oturtmak. Uluslararası zeminde meşruiyet kazanmak. Hemen belirtmek gerekir ki, FKÖ, bir öncü olarak bu uğurda çok kararlı bir mücadele yürüttü, sayısız fedakârlıklar yaptı; çok kurban verdi. Birkaç örnek verilirse; Arapların bozguna uğradığı ve Filistin kimliğinin henüz kabul edilmeye başlandığı günlerde (1967-68) İsrail'in başlattığı askeri, ideolojik saldırıya karşı bir varlık-yokluk mücadelesi vermek gerekti. Bu, resmi orduların geri çekildiği ama halk hareketinin tırmanış işaretlerinin bulunduğu bir ortamda mutlaka gerekliydi. Dolayısıyla İsrail birlikleri havadan ve karadan Ürdün'le sınır bölgedeki El Kerame Filistin direniş mevzilerine karşı saldırı başlatırken, tek seçenek vardı: Filistinli olarak direnmek ve önderliğin askeri/siyasi gücünü (Araplararası düzlemde ve İsrail'e karşı) kanıtlamak. Nitekim onlarca kurban vermesine karşın, FKÖ Arap ordularının 1967'de yapamadığını gerçekleştirdi: " İsrail orduları efsane değildir. Onlara karşı direnilebilir." Üstelik tüm Arap ordularının 6 gün dayanamadığı İsrail ordusuna karşı, Filistin Fedaileri birkaç yüz gerillasıyla günlerce dayandı, direndi ve yenilme-

den, bozguna uğramadan geri çekilmesini bildi.

Benzer bir önderlik ve kimlik kanıtlaması 1970 Eylül'ünde Ürdün askerlerinin soykırımı önünde verilen mücadele için gerekliydi. Lübnan iç savaşında Tel Za'ater mülteci kampında Suriye destekli Hıristiyan Falanjist güçlere karşı direniş, 1982 İsrail'in Beyrut kuşatması ve ardından Suriye birliklerinin desteğiyle FKÖ önderliğinin yok edilmesi yolundaki planların bozulması, ulusal bağımsızlık uğruna her türlü Arap vesayetine karşı çıkma yolundaki direnişler de birer kimlik kavgasıydılar. Önderliğin mutlaka yapması gereken eylemlerdi. Yoksa hem öncü yok edilir hem de bir halk diri diri tarihe gömülürdü. Yeri gelmişken belirtilmeli ki, İsrail'in 1982'de Lübnan'ı işgal etmesi, Beyrut'u kuşatması, FKÖ içinde Suriye destekli isyan ve Suriye'nin FKÖ önderliğini yokedip kendi güdümüne almaya çalışması sürecinde özellikle Trablusşam(Lübnan) kentinde Filistinliler arasında kanlı çatışmalar olurken, İsrail Filistin önderliğinin yokoluşunu kenarda oturup rahat rahat bekliyordu. Tam da o dönemde FKÖ önderliği, varolan bağlantılarını kullanarak işgal altındaki Filistinlileri harekete geçirdi. Batı Şeria'daki halk hem Sabra ve Şatila kampındaki kıyımları mahkum etmek, hem de Suriye'nin FKÖ'yü bölme planlarına karşı çıkmak, hem de yurtdışındaki soydaşlarına yardım elini uzatmak için ortamın elverdiği ölçüler içinde eylem yaptı. Gösteriler, dayanışma mesajları, grevler ve mağdur olmuş Filistinlilere maddi yardımlar gibi.

İşgal altındaki topraklarda başlatılan eylemlerin önemli siyasi mesajları vardı: Bir yandan, en güçlü olduğu dönemde bile İsrail'e meydan okuyordu. Bu yönüyle bugünkü İntifada'nın temellerini hazırlamış oluyordu. Diğer yönüyle FKÖ'ye isyan eden Suriye yanlısı Filistin örgütlerini kınıyordu. Üçüncü yönüyle de tüm Filistinlilerin her türlü vesayete, dış dayatma ve müdahaleye (Arap ya da yabancı kaynaklı) karşı ulusal birliği sağlamalarını istiyordu.

c) Örgütsel Yapı

Son zamanlarda, özellikle de Arap basınında şu iddiaya sık sık rastlamak mümkün: "İntifada kendiliğinden bir halk hareketi olarak doğdu. FKÖ'nün bunda hiçbir parmağı yoktur." Daha ileri gidip, "FKÖ'nün İntifada'yla hiçbir ilişkisi yoktur. Siyasi anlamda bir önderliği de bulunmuyor zaten." diyenler de var.

Suçlamalara karşı suçlamayla yanıt vermek istemiyorum. Çünkü yararsızdır; zararlıdır. Ancak açıklamalarda bulunabilirim:

1.Yerkürede boşluktan doğan hiçbir şey olamaz. Aslında boşluk diye bir şey yok. Her olgunun, eylemin bir nedeni; her hareketin bir amacı vardır.

2. Halk patlaması, durup dururken olmaz. Bazı nedenlerin bulunması gereklidir. Örneğin;

a) Baskı ve zulmün uygulanması,

b) Halkın bu tür bir zulmü, patlamaya götürecek ölçüde algılaması,

c) Yığınları zulüm karşısında örgütleyebilecek,

hazırlayabilecek ve patlamaya (devrim) yönlendirebilecek, kendiliğinden bir halk hareketi, olduğu anda ona sahip çıkabilecek ya da öngörülen bir süre içinde patlamayı yaratabilecek bir örgütlenme biçiminin olması,

d) Baskı ve zulmü uygulayan düşmanın iyice tanınıp belirlenmesi; bu düşmanın kendisine karşı yönelen her hareketi önlemiş olması ve bu tutumuyla da baskı ve zulmün kapsamının genişlemesi, sürekli gergin bir ortamın doğmasına yol açması gerekir.

3. Yenginin ya da zaferin güvencesi yoktur. Çünkü zafer, bir mücadele ya da kavganın sadece iyi yönetilmesiyle gerçekleşmez. Aynı zamanda güçler dengesinin iyi hesaplanmasıyla da ilgili bir konudur. Filistin örneğinde ele alırsak mücadele sahası sadece işgal altındaki topraklar değil, Arap dünyası ve uluslararası arena gibi geniş bir alandır. Bu yaygın düzlemde ortak çıkarlar, ittifaklar,ciddi mücadele birlikleri ve bütünlükleri devreye girer.

4. Halk patlamaları;

I) Ya öncünün yaptığı eylemler sürecinde alınan bir kararla gerçekleşir. Burada kitlelerin örgütlenmesi, öncünün yaptığı eyleme halkın katılımı yolunda çağrılar, öncü-halk kaynaşmasının doğuracağı yepyeni bir gelişme ve daha üst aşamaya sıçrayarak patlama veya topyekün devrime doğru yol alan bir süreç sözkonusudur.

II) Ya da düşmanın halka karşı uyguladığı baskı anında beklenmedik bir olayın patlak vermesiyle

meydana gelir. Halkın geniş katılımıyla desteklenen bir harekete yol açar ki genel anlamda ayaklanma ve devrime dönüşür. Bu durumda halk örgütlü olduğu ölçüde katılım geniş olur. Ama daha da önemlisi, halk örgütlü olsa bile, hareketin gelişimi yığınlarla önderlik ve ona bağlı kitle kuruluşları arasında zorunlu bir iletişim kurulmasına neden olur.

III) Halk patlamaları (devrimler) sırasında yığınlar ile önderlik arasındaki etkileşim, iletişim ve bütünleşmenin kanıtı, sadece merkezi kitle örgütleriyle şubelerinin öncülüğünde örgütlenmiş eylem biçimlerine kalkışmaları değildir. Aynı zamanda kitlelerin haykırdığı "siyasi sloganlar" ve belirlediği "siyasi hedefler"dir. Yine, ortaya çıkan hareketin genişliği ve yaygınlığı, halkın katılım oranı da önemli ölçütlerdir. Kitleler kendilerini önderlikler aracılığıyla ifade edebildikleri (ya da tersi) ölçüde öncü-halk bütünleşmesinden söz edilebilir. İntifada mükemmel bir halk ayaklanmasıdır. Çünkü üç sacayağı vardır: Öncü-örgüt(lülük)-halk. Bunların çelişmesi veya bir ayağın çökmesi durumunda denklem bozulur. Öncü ile örgüt'ün yanından kitleleri çekiniz, her ikisi de başarısız kalır ya da herhangi bir şey (yepyeni, beklenmeyen ve bilinmeyen) yararına geri çekilme başlar. Çünkü halkın geri çekilmesi, öncü ile örgütünün kitlelerin istemlerini doğru saptamamış ve doğru biçimde ifade edememiş oluşunun bir kanıtıdır.

İntifada'nın kendiliğinden bir halk hareketi olduğunu ileri sürenler, bu noktada yanılıyorlar.

Çünkü YBÖ vardır, halk-öncü ve örgüt bütünleşmiş durumdadır.

Yukarıda belirlenen ölçütleri İntifada pratiğine aktarırsak şunları görürüz.

1. İşgal altındaki topraklarda FKÖ içinde yer alan (ağırlığını El Fetih örgütü oluştursa da) tüm Filistinli örgütlerin varlığı bir gerçektir. İslamcı akım, El Fetih'ten sonra ikinci büyük güçtür.

2. FKÖ bayrağı altındaki örgütler, İntifada başlamadan çok önce YBÖ adıyla işgal altındaki topraklarda birleşik bir önderlik yarattılar.

3. FKÖ, öğrencisinden işçisine ve kadınına kadar her Filistinliyi kitle ve demokratik kuruluşlar çerçevesinde örgütledi. Öyle ki sendikalarda derneklerde kendi önderlerini demokratik yollarla seçebiliyorlar. Seçilen önderlikler de işgal altında Filistin toprağında varolan siyasi akımların gücünü gösterebiliyor.

4. İşgal altındaki Filistin halkının FKÖ'ye güveni sarsılmaz biçimde ve süreklidir. Bu da gerek yerel seçimlerde gerekse Batılı diplomat ve temsilcilerin Filistin'de yaptıkları temaslarda birçok kez kanıtlanmıştır. Örneğin ABD (eski) Dışişleri Bakanı George Shultz ile yardımcılarından Richard Murphy, FKÖ'ye alternatif önderlikler ve çözümler yaratmak için işgal altındaki Filistinlilerle görüşmüşler ancak planlarını yaşama geçirmekte başarısız kalmışlardır.

5. Filistin halkının 1967'den beri birikim yaratan

bir örgütlülük çabası vardır. Bir kanıt verilecek olursak, yaşamında silah nedir bilmeyen Batı Şeria'daki yeni Filistin kuşağı, artık hafif silahların tümünü kullanmada büyük bir beceri sahibidir. Gazze bölgesinde ise Abdülnasır döneminden kalma savaş birikimi vardır Filistin halkının. Özellikle de 1956 yılında İngiliz-Fransız-İsrail üçlüsünün Suveyş Kanalı'na karşı saldırıları sırasında verilen ortak mücadele ve direniş.

6. Örgütsel birikim sadece sayısal bir şey değildir. Filistin Ulusal Meclisi, Filistin Anayasası, dinsel temaların (Hıristiyan ve Müslüman) işlenmesi sırasında ortaya çıkan kararlar ve hedeflere karşı bağlılık ve duyarlılıkla da bağlantılıdır. Örneğin Başpiskopos Kapuççi, İsrail işgalini reddetti, Filistinlilere silah yardımı yaptı ve suçlanarak İsrail zindanlarına girdi. Hiç boyun eğmedi. Dışarı çıktı ve halka mesaj verip durdu. Bu aynı zamanda siyasi bir mücadeleye hazırlanmak ve sefer olmak demektir.

7. Açık ya da gizli örgütsel birikimin doğal sonucu olarak, halk düşmana karşı koyabilme düşüncesini yakalamış oluyor. Buna, 21 yıllık devrim deneyimini, günlük eylemleri ve siyasi mücadele bağlamında verilen her türlü ulusal demecin birikimlerini de katmak gerek. Örneğin Filistin genci, İntifada'ya başlamadan önce tam 7 yıl İsrail askerini taşladı durdu. Kendini eylem alanında yetiştirdi, pekiştirdi.

Bunca yıldır yıkılan evler, sürülen mülteciler, sürgün edilen anababalar, hor görülen Filistin işçisi,

tutuklanan yüzlerce siyasi insan ve acı çeken aileler de toplumsal bilinçlenme, mücadeleye hazırlıklı olma ve örgütlenme sürecindeki birikimlerdendir.

aa) Her türlü mücadelenin günlük ayrıntılarının tümünün merkezi önderliklerden çıkması gerekmez. Kim böyle sanıyorsa, müthiş aldanıyor demektir. Çünkü bu durumda, halk edilgendir pasiftir, "dur" deyince duran, "hareket et" deyince hareket eden bir aletten farksız bir konumda olur. Ancak kitlelerle ilişkisi olmayanlar "tahrik" edebiyatından ve öncünün "sihirli" gücünden sözedebilirler. Halkın büyüklüğü, son derece karmaşık eylemlilik sürecinde oluşturduğu önderlikten anlaşıldığı gibi, önderliğin büyüklüğü de sürekli öncülük yapabilme yeteneğinde somutlaşır. Öyle ki her zaman inisiyatifi ele alır, yaratıcı olur; örgütlü oluveren yığınların adına yüce çıkarların bilincine vararak hareket eder ve yaptıkları halkın yüce çıkarlarına ters düşmez. Bu örneği El Fetih hareketinin gelişim çizgisini izleyerek kanıtlamak mümkün.

Yukarıda açıklanan anlamda alınırsa, önderlik en alt dereceden en üstüne (tabandan tavana) uzanan hiyerarşik bir çizgide alınmış karar ve inisiyatiflerin karşılıklı etkileşimidir.

bb) Tüm bunların anlamı şudur: İntifada kendiliğinden bir hareket değildir. Bu bağlamda İntifada FKÖ'den ayrı değildir. FKÖ, İntifadanın bir parçasıdır. İntifada'nın iç örgütlenmesindeki günlük etkileşim ve etkinliklerle merkezi önderlik (FKÖ) arasındaki karşılıklı etkileşim İntifada'nın mücadele

bütünlüğüdür; zamana zemine göre uyarlanmış bir eylemliliktir.

Günlük eylem biçimleri YBÖ'nün yerel önderliklerinin sorumluluğu ve inisiyatifi altındadır. Çünkü işgal altındaki topraklarda işgalciyle karşı karşıya olan YBÖ ve Filistin halkıdır. FKÖ'nün işgal altındaki günlük mücadelenin önderliğine soyunmasını istemek deliliktir. Ayrıca da pratikte olanaksızı istemektir.

cc) İntifada sürecinde ortaya atılan sloganlar ve belirlenen hedefler, FKÖ'nün siyasetleri ve öncülüğüyle tümüyle uyum içindedir. İster aşamalı istemler isterse uzun erimli mücadele hedefleri açısından FKÖ ile YBÖ'nün açıkladığı 14 maddelik mücadele hedefleri eşgüdümlüdür.

Şu soru sorulabilir: Halk ayaklanması FKÖ'nün merkezi bir kararı sonucu mu başladı? Kuşkusuz hayır.

Peki, halk ayaklanması işgal altında oluşturulan Yurtsever Birleşik Önderlik (YBÖ) tarafından alınan bir kararla mı gerçekleşti? Bunun yanıtı da "hayır"dır.

O halde Batı Şeria ve Gazze bölgesindeki Filistinliler biraraya gelip, toplantı yaptıktan sonra ayaklanma kararı mı aldılar? Yine hayır.

Yoksa İsrail şöyle bir açıklamada mı bulundu? "Ey Filistin halkı, eğer ayaklanmazsanız ben de işgal ettiğim topraklardan çekilmem." Kuşkusuz bunun yanıtı da "hayır" dan başka bir şey değil.

Şu iddiada değilim: İntifada önceden planlanmıştı. Sonradan halk devrimine dönüşen kitlesel patlamanın nesnel ve öznel koşulları vardı. Örnekleri çoktur. Ancak ben küçük bir özetleme yapayım:

20 yıllık örgütsel birikim.

20 yıllık hazırlık ve mücadele seferberliği.

Filistinlilerin, Arapların yanlış tutumlarından duydukları 20 yıllık acıların birikimi.

FKÖ'nün başarılarında somutlaşan ve Siyonist düşmana karşı koymada gelişen Filistinlinin 20 yıllık özgüveni.

İsrail toplumunda meydana gelen çatlakları ve Siyonizmin çöküşünün 20 yıllık gözlemlenmesi ve bunun yol açtığı çıkış yollarını araştırma süreci.

20 yıllık süreçte Filistin kimliğinin giderek gelişmesi, kendini ulusal, Arap dünyası ve uluslararası alanda kabul ettirmesi.

İşte bu birikimler, niceliksel bir aşamadan niteliksel bir aşamaya sıçramayı beklediler. Ve İntifada doğdu.

İSRAİL GAZETECİSİ GÖZÜYLE İNTİFADA *

Bir Firarın Öyküsü

18 Mayıs 1987 sabah saat 06.00 Gazze hapishanesinde 800 tutuklu Filistinli'nin denetim ve sayım işlemi başlayacak. İngiltere'nin mandat(himaye) döneminde 1936 ayaklanmasını başlatan Filistinlilerin hapsedilmesi için yapılan bu cezaevi, bir çeşit kaledir. Ne ki, sayım sırasında 1 nolu hücredeki mahkumların firar ettikleri anlaşıldı. Nöbetçi subayın şaşkınlıktan dili tutuldu. Firar haberini üst makamlara nasıl bildirecekti? Bununla birlikte ilk duyuru yapıldı. Birkaç dakika sonra Gazze kenti ve çevresinde kontrol barikatları kurulmuştu bile.

Firar eden 6 Filistinli, kendilerine katılmak isteyen zindandaki diğer arkadaşlarını tehdit etmiş;

* Kitabın iki yazarından biri İsrailli Zeif Şif, günlük *Ha'aretz* gazetesinin en çok okunan ve beğenilen cesur askeri yorumcusu, güvenlik açısından da sır küpü. Arapçayı iyi bilir. İntifada başlayınca işgal altındaki topraklara giren ilk İsrail gazetecisidir. Öteki ise Ahod Ya'ari'dir. 26 Mart 1990 tarihli Filistin yanlısı *El Yom El Sabiu* dergisi dört hafta süreyle kitabın uzunca bir özetini sundu-

yerlerinde oturmalarını belirtmiş, kalın demir parmaklıkları kesmiş nöbetçilerin ruhu bile duymadan hapishaneyi çevreleyen telleri aşarak duvarı tırmanıp sokağa atlamışlardı. Kısacası sırra kadem basmışlardı.

İsrail sahil devriye botları denizden kuş uçurtmadılar. Sınır nöbetçileriyle özel birlikler karadaki toprağı karış karış taramıştı. İsrail istihbaratı ise bütün ajanlarını harekete geçirdi. Ancak ne kaçanların izini, ne de onlara yardım eden kaynakları bulabildi. Güvenlik önlemleriyle ün salan İsrail için büyük bir ayıp sayılırdı. Dolayısıyla Savunma Bakanı İzak Rabin firar olayını "çok tehlikeli" olarak niteledi. Daha sert bir dil de kullanabilirdi. Ama ihtiyatlı davrandı.

İsrail'deki genel kanı, mahkumların sınır ötesine geçip, herhangi bir Arap ülkesine kapağı attıkları yolundaydı. Oysa hiç kimse, firarilerin dışarıya çıkmayıp içeride(Filistin'de) kalacaklarını tahmin bile edememişti. Çünkü İsrail'deki güvenlik ağı, yasadışı hiç kimseyi içeride barındıramazdı! Oysa firariler, bu kanıya doğrudan ters düşen bir adım daha attılar: Kaçmadıkları gibi, belki de İntifada'ya götürecek ilk patlamaların fitilini de yaktılar.

Tüm Gazze halkı firarilerle övünür oldu. Dayanışma gösterdi. Olay onbinlerce Filistinli gencin kafasında şeytanca şimşeklerin çakmasına neden oldu. İsrail'in güvenlik sisteminde gedik açılabilir, bu düşmanla mücadele edilebilir ve vurulabilir düşüncesi yayıldı dört bir yana. Bu düşünce sokağa taştı, eyle-

me dönüştü. Gazzeliler "firariler ulusal kahramandır, onları teslim etmeyiz" türünden gösteriler yaptılar. İlk fırtınanın habercisi oldu Gazze gösterileri.

Altı firari de boş durmadı. Henüz tasarı halindeki halk örgütlenmesinin ilk çekirdeğini oluşturdular. Gençlerle bağlantı kurup, gündüzleri sokaklarda işin pratiğini yaptılar. Biribirine son derece bağlı bir oluşum gün yüzüne çıkıyordu. Gençlerin yaşı 23'ü geçmiyordu ve hiçbirinin askeri deneyimi yoktu.

Bunlar arasında dikkati çeken biri vardı: Gazze bölgesinin El Fetih sorumlularından olup 60'lı yıllarda "gizli hücre" kurmaktan tutuklanan Esad Saftawi'nin oğlu Imad Sawtawi. Baba'nın coşkusu zamanla geriledi, soğudu. Hapisten çıktıktan sonra İsrail istihbaratı tarafından sürekli olarak izlendi, gözlendi. Baba-oğul Filistin sorununu kendi aralarında tartışıp dururlardı. Ne ki oğul Imad sadece gösteri, toplantı türünden pasif eylemlerin Filistin'i kurtarmaya yetmediğini ısrarla vurguladı. Eylem gerekliliğinden söz etti. Bu bağlamda Gazze bölgesinde üç İsrailli'yi öldürme eylemine katıldı 1986 Sonbaharı'nda.

Hapisteki döneminde Imad, düşünce açısından geriledi. Dinin yumuşak kucağına sığındı. Çünkü İsrail hükümeti, o dönemde Filistin direnişçilerini bölmek açısından dini akımlara (İslamcı hareketler ve Müslüman Kardeşler-abç) hoşgörülü davranıyordu.

Imad'ın din kardeşleri yanlış bir yoldaydılar. Dini mücadeleyi Filistin direniş örgütlerine karşıt bir ideoloji ve tutumla yürütüyorlardı. Imad çok

geçmeden bu gerçeği kavradı: "İslamcılar, FKÖ ile uğraşıyorlardı. Oysa baş düşman İsrail işgaliydi. Mücadele edilecekse baş hedef belirliydi."

Buradan hareketle Imad ve arkadaşları, düşmanın hiç keşfedemeyeceği bir örgütlenme biçimi üzerinde kafa yordular. Biçimden uzaklaştılar. Örneğin dini ideolojiyi benimsemelerine rağmen sakal bırakmadılar, şalvar giymediler. Köydeki cami'yi düşüncelerinin yayılması için bir kürsü olarak kullandılar.

FKÖ'nün kanadı altında toplanmış sayılmazlardı. Ancak İslami Cihad olarak, El Fetih hareketinin hazırladığı ve "77 Örgüt Komitesi" adıyla sunduğu eylem planıyla işbirliği yaptılar. Yıllarca İsrail'e karşı askeri faaliyette bulundular.

Tarihi Uyarı

General Dan Şimron Genelkurmay Başkanı seçildiğinde işgal altındaki bölgeyi yakından tanıyan bir subay yanına yaklaşıp şöyle dedi: "Tarih, sizi Genelkurmay Başkanı olarak anacaktır. "Subay, Filistinliler arasındaki gergin ortamı ve yakında patlayacak bir fırtınayı haber vermek istemişti. Ama Dan Şimron, olayı küçümsedi. Çünkü kafası, orduda yapılacak değişikliklerle meşguldü. Aynı anda, Ulusal Güvenlik Bölümü, gelecekteki huzursuzluk ve kargaşalıkları önlemek açısından 27 askeri birliğin Batı Şeria ve Gazze bölgesine acilen gönderilmesini öngören bir rapor hazırlandı, Genelkurmay Başkanı'na sundu. Ancak rapora itibar eden olmadı.

Çünkü herkes, bu olayların da sıradan asayiş ihlalleri gibi gelip-geçici olacağını düşünmüştü.

Eşek Bile İşgale Karşı

Benzer raporlar başka birimlerce de hazırlandı. Örneğin Nablus kentindeki ordu yetkilileri, İsrail ordusunun bölgeyi denetleme gücündeki zaaflara işaret ettiler. Bölgede altyapının ihmal edilmemesini önerdiler. Güvenlik açışından ulaşılmayacak köşe bırakmayacak biçimde yol, köprü, karakol ve benzeri şeylerin acilen yapılmasını istediler. Rapora imza atan bir uzman, görüşünü şu ibareyle bitirdi: "Eşek bile işgali reddediyor artık."

Raporun sunulduğu sıralarda, İntifada'nın kanı yavaş yavaş ısınmaya başlamıştı. İlk belirtiler, güç gösterisi ve denemesi biçiminde somutlaşıyordu. Özetle İsrail yetkilileri görmemezlikten gelseler ya da göremeseler bile, İntifada aydan aya gelişiyor gittikçe patlamaya hazır bir itici güce dönüşüyordu. Görünüşte her şey olağan gibiydi. Bazı tarihi ve ulusal münasebetlerde, belli grupların önderliğinde kutlamalar ve gösteriler yapılıyor, birkaç eylem konuluyor, İsrail askerlerine taş atılıyor, sonra herşey normale dönüyordu. İsrail yetkilileri 20 yıllık deneyimleriyle biliyorlardı bunu. Ayrıca bazı saldırı eylemleri de "kökü dışarıda olan FKÖ'nün talimatıyla" gerçekleşiyordu! İşte o kadar...

Ancak olayların gidişatı değişmeye yüz tuttu. İsrail'in önceki hesaplarına hiç mi hiç uymuyordu. Saldırılar ve "güvenliği bozan" eylemlerde sayısal

bir artış vardı. Bu da yerel gençliği daha çok saflaşmaya ve bir örgüt altında toplanmaya doğru itiyordu. Örneğin gençliğin yüzde 60'ı örgütleniyordu. İşgal altındaki topraklarda yerleşim birimleri kuran bağnaz Yahudilerle Filistinliler arasındaki gerginlik sürtüşme ve çatışmaya dönüşüyordu. Arapların arabaları, camları kırılıyordu. Her Yahudi dini töreni, Araplara karşı bir olayla bitiyordu. Öncülüğünü yapan da *Guş İmunim(İnanlar Kanadı)* adlı bağnaz örgüt idi. Yahudiler işi öylesine azıttılar ki, geceleri mülteci kamplarına ve köylere baskın bile düzenliyorlardı.

Filistinlilerin kendi bağımsız girişimleriyle başlattıkları mücadele(özellikle de gençlerin) ve Yahudi bağnazların şiddet kullanmaları bölgede konuşlanan İsrail ordusunu yıprattı. Baskı gücünü sınırladı. Bölgedeki askeri sorumlunun inandırıcılığını zedeledi. Daha da önemlisi Filistinliler nezdinde şu düşünceye yol açtı: "İsrail devleti her olayı bastıramaz. Gücü yıpranmıştır, İsrail birlikleri ardısıra saldırılar düzenleme gücünde değildir. Bu orduya karşı konulabilir. Ortalığı kargaşa kaplamıştır. İsrail yönetiminde ve toplumunda çatlaklar başlamıştır..."

Balata Mülteci Kampı: "Kapalı Bölge"

Balata Mülteci Kampı, 1948'de İsrail birliklerinin önünden kaçarak yerlerini yurtlarını terkeden Filistinlilerin toplandıkları bir yerdir. Batı Şeria'daki Nablus kentinin güneyine düşer. Balata'daki gençlik İsrail askerinin psikolojik olarak çöküşünü doğru bi-

çimde gözlemledi. Bu saptama yapılır yapılmaz, Balata Kampı İsrail ordusuna karşı kapalı bölge ilan edildi. Ancak propaganda yönünden hiçbir gürültü koparılmadı. Mülteci kampı gençlerinin 1985'te aldıkları ancak 1987'de hayata geçirdikleri bu eylem rastlantı değildi kuşkusuz.

Kamp gençliği, daha önceleri *Gençlik Klübü* kurmuşlardı. İsrail ordusu, "El Fetih'e üye kazandıran bir merkez" olduğu gerekçesiyle Klübü kapattı, buldozerlerle binayı yıktı. Buna tepki duyan gençler, *Genç Çalışma Kurulları* adıyla yeni bir oluşum gerçekleştirdiler. Amaç toplumsal açıdan kamp mültecilerine yardımcı olmaktı. Çok geçmeden bu kurullar, halkın hizmetinde çelik komitelere dönüştüler. Benzer örnekler birçok köy ve kentte yaygınlık kazandı. Bu arada hükümetin atadığı kamp muhtarı, gençlerin hazırladığı bir tuzağa düştü ve yaralı olarak kurtulabildi. Görevinden ayrıldı. Birleşmiş Milletler'e bağlı yardım kuruluşu ONRUA ise gençlerin oluşturduğu yönetime boyun eğmek zorunda kaldı. Komite'nin önderliği, üniversiteli gençlerle hapisten çıkmış siyasilerin elindeydi. Hareketin gelişim aşamalarında kampta bulunan ajanlarla İsrail işbirlikçileri paniğe kapıldılar. O kadar ki kampta kalıp pişmanlık getirmekle Kampı tümüyle terketmek arasında bir seçim yapmak zorunda bırakıldılar.

Akşam karanlığı çöker çökmez, kamp gençliği maskeler giyip sokakları dolaşıp dururlar. Bazılarının ellerinde demir çubuklar ya da zincirler bulunur. *Maskeli Devriyeler*, sadece ajanlar açısından teh-

likeli değiller. Aynı zamanda her türlü uyuşturucu taşıyıcılığı yapan, muhabbet tellallığı ya da beyaz kadın ticaretiyle uğraşan ve bilardo masalarında gününü gün edenler açısından da büyük tehlike kaynağıdırlar.

Böylece genel anlamda kamptaki toplumsal ahlâkı ve ulusal değerleri korumak, İsrail'in kamp üzerindeki günlük denetimini zayıflattı.

Bu çerçevede El Fetih örgütü, yapısını dört bir yana yaygınlaştırdı. Bu arada birçok solcu örgüt de, El Fetih'e eşdeğerde ve rakip ölçüde yapılanmalara girişti. Doğrusunu isterseniz, Kamptaki El Fetih birimi gizlemeye gerek duymaksızın Komünist Parti'nin örgütlenme taktiklerini uyguladığını açıkladı. Yaygın örgütlenme aşamasında örgütsel yapılarını ve mekanizmalarını geliştirerek onbinlerce kişiye ulaştı. Teorik açıdan işgal altındaki topraklarda her türlü örgütlenme yasağı vardı. Ama pratikte her şey El Fetih'in kumandasına bağlanmış, açıktan açığa legal toplumsal örgütlenme faaliyeti yürütülüyordu.

Önderlik düzeyinde, aşırı duygular gençliğe egemen oldu. Özellikle Kamp'ın yetiştirip FKÖ saflarına gönderdiği gençlerin 5. ölüm yıldönümünde örgütlenme doruğa varmıştı. Tamamlayıcı öğeler ise, "Anayurdu Tanıyalım" gezileri türünden şeylerdi. Örneğin bu bağlamda Mülteci Kampı halkının 1948'de yaşadığı ve şimdi İsrail devleti topraklarında sayılan yerlere özel bir gezi düzenlendi. Özlem ve hasret tazelendi. Yaralara orada neşter vuruldu.

Kamp'taki toplumsal faaliyetler, örgütlü gönüllülük esasına dayanıyordu. Sokakların ve kaldırımların temizlenmesi, parke taşlarıyla kaplanması, kanalizasyon yapımı, su şebekelerinin düzeltilmesi ve camilerin onarımı gibi işler yapılıyordu. Ancak, gençler spora, özellikle de futbola meraklıydılar. Örgüt bunu kullandı. Futbol sahasını Filistin hareketine asker kazandırmak için eğitim alanına dönüştürdü. Buradan yola çıkılarak bir atılım daha yapıldı. Sporla başlayan örgütlenme, eğitimsel ve siyasal bir nitelik kazanıyordu. Örneğin mezarlara toplu çiçek koymalar, semt aralarında düzenlenen gece folklor gösterileri, ulusal marş alıştırmaları ve tutuklu ailelerine birer kilo baklava, helva göndermeler bu faaliyetler arasındaydı.

El Fetih örgütlenme merkezi billurlaşıp biçimlenince Kamp'taki gençlik toplumsal inisiyatifler koymaya başladı. Örneğin başlık paralarının azaltılması ya da tümüyle ortadan kaldırılması yolunda toplumsal baskı uyguladılar. Nablus'taki zengin doktorların Kamp yerlilerine ücretsiz tedavi uygulamasını zorunlu kıldılar.

Böylece "örgüt", kendilerini her yönden ihmal edilmiş sayan ve her şeyden yoksun kılınan gençliğin temel başvuru kaynağı, birinci adresi oluverdi. Adrese başvuran her genç, gittikçe gelişerek bağımsız inisiyatifler kullanmaya; son aşamada ise şiddetin unsurlarından biri haline gelmeye başladı. İlk elde ajan ve işbirlikçi unsurlar Kamp'tan kovuldu. Ardından İsrail'de çalışmakta olan işçilerin, grev

günlerinde işlerine gitmemeleri için baskı uygulandı. Sonunda, İsrail askerlerinin Kamp'a girişini önlemek ana hedef oluverdi. Böylece karakol polisleriyle askerler taşlanarak, yavaş yavaş Kamp dışına çıkarıldı. Örneğin karakol ve benzeri yerler, gecenin belirsiz saatlerinde taşlandı. Ateşe verildi, kundaklandı. Olaylarda artış olunca, İsrail askerleri Kamp'a çok az girebildiler.

Böylece Balata Mülteci Kampı, şimdiye kadar yaşanmamış bir direniş biçimini gerçekleştirdi. Bir taktik de şuydu; bölgedeki askeri komutanı sürekli olarak kışkırtmak. Askeri birimleri taciz edip, hırpalamak. Silahsız militan gençliğin kuşattığı yığınlarla, işgalcileri çaresizliğe düşürmek. Askeri çözümlere başvuranlar çıkmaza saplandılar. Başvurmayanlar ise denetimi kaybettiler.

Ters bir örnek verelim: İntifada'nın başlamasından sadece bir ay önce, İsrail Balata Kampı'nı özel birimlerle bastı. Geniş çaplı arama-tarama yapıldı, tutuklamalara başvuruldu. Amaç örgütlü gençliğin omurgasını kırmaktı. Çok kritik bir an gelip çatmıştı. Baskının ertesinde, gençlik, yayımlandığı bildiride şunları yazıyordu: "Tüm ülkeye örnek oluşturacak bir direniş gösterdik. Kamp halkı bizimle birlikte direnmelidir. Her ev bize gaz, su ve taş sunarak yardımcı olabilir. İsrail, bize çatışmanın yeri ve zamanını dayatamaz. Biz mücadele zemin ve zamanını seçmekte tümüyle özgürüz."

İsrail ilk yenilgiyi tatmıştı.

Ayaklanmanın Ayak Sesleri

Gazze hapishanesinden firar edenler 8 Ağustos günü askeri inzibat subaylarından bir yüzbaşıyı öldürdüler. Bu eylem İsrail'i çok rahatsız etti. Sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Bölgeye takviye birlikler gönderildi. Her ev didik didik arandı. En geniş kesimler hırpalandı. Ama eylemi yapan grup yakalanamadı. Bundan iki gün sonra, Beytlehm kentinde Ataf Aleyyan adlı bir kız, bedenine bağladığı patlayıcı maddelerle İsrail arabasında eylem hazırlığındayken Kudüs'te yakalandı. Olay, Filistinliler nezdinde şok etkisi yarattı. Kız kahramanlaştırıldı. Adına şiirler yazıldı, türküler yakıldı. Düğünlerde bayramlarda anılır oldu.

1987 Eylül ayında Kudüs kentinde düzenlenen eylemlerde aralarında bir askerin bulunduğu üç kişi yaralandı. Yedek askerlerden biri bıçaklandı. Eylemi yapan köylü bir gençti.

Bir Arap Yahudi'yi bıçakladı. Tutuklandıktan sonra da kaçtı. Yolu üzerinde ülkenin kuzeyinde rastladığı bir askeri bıçakladı. M-16 silahına el koydu.

1987 yaz ve sonbahar aylarında Kudüs kentinde birçok olay oldu. Filistinliler kendilerine güvenebildiklerini, İsrail'e karşı koyabildiklerini anlamaya başladılar. Kudüs'ün merkez köylerinden Silvan'da Yahudi otobüsleri taşlandı, lastikler yakıldı ve polisler bölgeden kovuldu. El Han El Ahmar bölgesinde ise yollar kapatıldı. Kudüs'e giden demiryolu taşlarla örüldü. *"Sabra ve Şatila'nın İntikamcıları"* imzalı

bildiriler dağıtıldı.

Kudüs'ün Beyt Henine semtindeki zenginler çok rahatsızdı. Çünkü. her Allah'ın günü yol kesme, adam soyma ve gasp olayı meydana geliyordu. Yöredeki bir genç *"Sivil Nöbetçiler"* türünden bir örgütlenmeye gidilmesini önerdi. Amaç, İsrail yönetimindeki karakollara başvurulmasını önlemekti. Gerçekten öneri kabul edildi, halk da İsrail ile bağlarını kopardı.

Zeytindağı'ndaki El Tur semti ve Ganata Mülteci Kampı'nda uyuşturucu olayı dizboyuydu. Olaya el koyan gençler, *"Uyuşturucuyla Mücadele"* Komitesi kurdular. Bölgeye gelen Yahudi uyuşturucu bağımlılarını da kovdular.

İsrail 1987 ders yılında tüm okulları kapattı. Neden, idariydi. Öğrenciler protesto eylemleri başlattılar.

Bu ve benzeri olaylar İntifada'nın ayak seslerinin geldiğini gösteriyordu. Birikimler patlamaya hazırdılar.

Bilinmeyen Gerçek

Kuşkusuz, İntifada'nın gerçek öncülleri İsrail'in dönem dönem açtığı toplama kamplarına tıktığı siyasi kimselerdir. Bu nedenle İsrail, İntifada başlar başlamaz sabıka dosyalarına daldı. Siyasi olan kim var kim yok topladı, tutukladı, gözaltına aldı. Ama asayiş sağlanamadı. Çünkü bir gerçek daha ortaya çıkmıştı: Ayaklanmaya katılanların büyük çoğunluğunun güvenlik açısından en küçük bir sabıkası

yoktu. Çoğunun adı-sanı bile bulunmuyordu. Sorgucular, soruşturmalar sırasında yepyeni yüzlerle karşılaşarak şaşkınlığa düşüyorlardı. Ve katılım alışılmadık bir tarzdaydı. Yeni olmalarına rağmen, birçok tutuklu yasaları iyi biliyor, soruşturma sırasında yasal haklardan söz ediyor, sorgu aşamasında avukat olmadan ifade vermeyeceğini ısrarla belirtiyordu.

Yarbay rütbesinde Arapçayı iyi konuşan bir subay, ayaklanmaya katılanların bilmecesini çözebilmek amacıyla sayısız tutukluyla yüzyüze görüştü, konuştu, dertleşti, sordu-soruşturdu. Hazırladığı raporda şunlar yazılıydı: "Bu kuşak yepyeni bir türdür. Bilinen sloganları atan yok içlerinde. Eski mücadele yöntemleriyle ilgileri yok. Büyük çoğunluk siyasi konulara tümüyle ilgisizdi."

İsrail yetkililerinde toplanan bilgilerin ortak paydası şuydu: Ayaklanmaya katılanların tümü de İsrail'de çalışmıştı. Büyük çoğunluğu İbraniceyi iyi biliyordu. Hemen hemen hepsi şu ya da bu tarihte aşağılanmış, hor görülmüştü Yahudiler tarafından. Özellikle de askerlerin kontrol noktalarında, büyük ölçüde hakarete maruz kalmışlardı. Aramalar sırasında sarkıntılığa uğrayanlar, uluorta küfür yiyenlerin sayısı da az değildi. Örneğin Gazze bölgesinden İsrail'e geçen damat, gelinin önünde arabanın tekerleğini söküp takmaya zorlanmıştı. Otobüste bekletilmeler, kimlik için bürokratik engeller, yolcuların zorla aşağıya indirilmesi, bazı mal ve paralara el ko-

nulması da toplumsal patlamaya yol açan birikimlerdendi.

Gazze'deki gösteriler ardı ardına 10 gün sürdü. Her yer yangın alanına dönüştü. Alevler, kenti ortadan ikiye böldüler. Kırsal kesimlerden gelen gençler kent sokaklarını işgal ettiler. Kadınlar mutfaklardan çıkıp sokağa döküldüler. Toplumsal denge, sınıfsal yapı altüst olmuştu. Buna koşut olarak toplumsal kavramlarda darma dumandı artık.

İlk aşamada İntifada büyük başarılar elde etti. Gazze'de başlayıp Batı Şeria'da yaygınlık kazandı. Nablus ve Kudüs'te doruğa ulaştı. İsrail öldürücü darbeler yemişti.

İlk Çatlak

Eski bakanlardan Eizer Waizman küçültülmüş kabine toplantısında bağırdı: "Askerleri Cebeliyya bölgesinden çekin. Orada yapacağımız bir şey yok artık." Cebeliyya Mülteci Kampı'nda ayaklanma başlayıp askerlerce işgal edildiğinde Genelkurmay Başkanı Dan Şimron ilk raporunu sundu kabineye. Ve tartışma başladı. Savunma Bakanı İzak Rabin, Dan Şimron'u savunarak dedi ki: "Deli misiniz nesiniz? O'nlar kampı yakıp yıkıyorlar. Siz askerler çıksın diyorsunuz. Biz işgali sürdüreceğiz." Bu tartışma, İntifada sonrasında İsrail hükümeti içinde çıkan ilk görüş ayrılığıydı.

Bu olay, aynı zamanda İsrail Ordusu'nun hiç bilmediği, tatmadığı bir yenilginin içine çekilmesinin başlangıcıydı. Ulusların tarihine bakarsak şunu

görürüz: Başarı kazanamayan ordular, sürekli eleştirilir ve yıpratılır. İsrail ordusunun başına da bu bela geldi işte. O kadar ki bizzat Savunma Bakanı İzak Rabin, "Askerler İntifada ile başa çıkamıyorlarsa bunu açıkça söylemelidirler." dedi. Hükümet bunalımı gelişerek başka soruları da beraberinde getirdi: "Acabe sadece askeri yolla mı sorun çözülür?"

Ocak 1988'den itibaren Ordu saflarında büyük değişiklikler yapıldı. İşgal altındaki bölge komutanlıkları yeniden düzene sokuldu. Sorumluluklar bölüşüldü. Askerler tank ve zırhlı araçlarla dolaşmamaya başladılar. Eğitimdeki askerler de şimdiye kadar öğrendikleri tüm savaş kurallarını terkettiler. Kamplarından ayrıldılar. Hiç bilmedikleri bir güvenlik alanına gönderildiler. Ağır silahların yerine cop, gözyaşartıcı bomba, makinalı tabanca, tüfek kullanır oldular. Çoğu yaşamında ilk kez, bir halk ayaklanmasıyla karşı karşıya gelmişti.

Her yer asker doldu. 1967'den beri bölge halkı böylesine askeri kalabalıkla yüzyüze gelmemişti. Ülkenin dört bir yanından ve çeşitli sınıf/birimlerden getirtilen askerler, halk ayaklanmalarını bastırmakta ünlü "Golani" birliklerine katılıyorlardı. Her şey karışmıştı. Üniforma altındaki ilk görevleri ise kadın ve çocuklarla savaşmaktı.

İşgal altındaki bölgelere görevli de gitseler, İsrail gençleri yaşamları boyunca görmedikleri bir gerçekle karşılaşmışlardı. Dünya, sadece İsrail (1948'deki Filistin toprakları-abç)den ibaret değildi. Uygar İsrail denen yerin ötesinde de insanlar yaşar-

lardı. Ve onların gerçeği, daha çarpıcı ve daha şaşırtıcıydı. İsrail askerinin aklı karışmıştı artık. Bunun sonucu olarak İsrail Ordusu açısından ucuz, kolay işgal ve kahramanlık dönemi kapanmış, zor günler başlamıştı. Bu dönemde her yerde İntifada vardı.

Başlangıçta her olay yeriyle başa çıkılmayacağını anlayan İsrail askeri, büyük kentlerdeki ayaklanmayı bastırmada yoğunlaştı. Köyleri ihmal etti. Taktik değiştiren İntifada gençliği, kırsal kesimlerde kurtarılmış bölgeler ilan etmeye koştu. Kent merkezlerindeki birlikler, esnafların kepenk kapatma eylemlerine nasıl karşılık vereceklerini bilemediler. Zor ve şiddete başvurdular. Esnafa eziyet ettiler. Bu tutum esnaf arasında kışkırtmaya yol açtı. Kin ve intikam duyguları bilendi. İntifada'dan dört ay sonradır ki, İsrail askerleri kapenk kapatma türünden eylemlere fazlaca karışmadılar. Ancak olan olmuş, yapılan da İsrail'in yanına kâr kalmamıştı. İpler kopmuştu.

Bu arada İsrail bir şey daha öğrendi. Batı Şeria'daki ayaklanmayı bastırmak için alman önlemler, Gazze'deki olaylara karşı alınanlardan kesinlikle farklı olmalıydı. Her bölgenin özgün bir yapısı vardı.

Savunma Bakanı İzak Rabin, işgal altındaki bölgelerde başlayan ayaklanmanın önünü almak amacıyla "Bölge Ekibi" kurdu. Bölgede bulunan tüm askeri ve idari birimleri topladı. Birinci aşamada, ordunun olayları şiddetle bastırması için yoğun baskı yapıldı. Yasa metinleri acımasızca kullanıldı.

Geniş çaplı tutuklamalar yapıldı. Cezayir de kullanılan Fransız baskı yöntemleri uygulandı. Cezalandırma yoluna gidildi. İntifada'nın başında her İsrailli'nin ağzında şu söz vardı: "Araplar böyle bir şeye nasıl cesaret ederler?" Başkaldıranı ez ve vur siyaseti, büyük eleştirilere hedef oldu.

Ayaklanma deneyimini yaşayan subaylar, "kedi fare" oyununu uygulamaya karar verdiler. Yani kahraman İsrail askeri, kendisini taşlayıp hızla uzaklaşan Filistinli çocukla kovalamaca oynuyordu. Bü, cephede savaşkanlığıyla ünlü asker için "hakaret"ti. Aşağılayıcı bir görevdi. Ardından göstericilerle direk çatışma hayata geçirildi. Sanıldı ki, anında bastırma morali bozulan askere güven kazandıracaktı. Bu da başarılı olmayınca, hiç tereddüt etmeksizin göstericilere ateş açma emri verildi. Bu ise Filistinliler arasında öfke ve kin gibi duyguları pekiştirdi, yaygınlaştırdı. İntikamcılık gündeme geldi. Bu aşamada askerler de şaşırdılar. Kime vurup, kimi kollayacaklardı? Ortalık ana-baba gününe dönüştü.

Başarısızlıkla sonuçlanan birinci aşamadan sonra ikinci buyruk geldi. Belirli kişiler belirli zamanlarda vurulacaktı. Ama İntifada, İsrail ordusunu, askeri görevlerden alıkoydu. O'nu basit bir kolluk kuvveti olarak çalışmaya zorladı. Bu görevinde orduyu yıprattı. Moralini bozdu. Eskiden İsrail ordusu lehine olan coğrafi mekanı, Filistin halkı lehine çevirdi.

Bilinen Bilinmeyen Önderlik

İntifada yeni önderlikler çıkardı. Çoğu da merak konusuydu. Ama halk açısından Yurtsever Birleşik Önderlik (YBÖ) içinde yer alan adların hiç mi hiç önemi yoktu. İsraillilerce de bilinen adları bulmak zordu. Çok az önder, dirençliliği, siyasal geçmişi ve karalılığıyla tanınıyordu. Örneğin Yakup Ude, Muhammed Cabir, Adnan Dağır. Önderler meçhul kaldılar, gizlilik halesine büründüler. İsrail bazılarını tutuklayıp sürgün ettikten sonra bile, YBÖ görevini sürdürdü. İlginç bir nokta şu ki, YBÖ üyelerinin kimlikleri konusunda 1988'den beri süregelen bir suskunluk ve gizlilik vardır.

Hatta güvenlik birimlerince kimliği saptananlar bile, önderliğin gizliliğini korudular. YBÖ öyküsü de 1987 Aralık ayının son günlerinde ortaya atıldı. El Fetih, Komünist Partisi, Filistinin Kurtuluşu için Demokratik Cephe ve Filistinin Kurtuluşu için Halk Cephesi temsilcileri toplanarak ayaklanmanın bugününü, yarınını ve gündemini konuştular. Anlaşıldığı kadarıyla bir çeşit düzensiz "nöbetleşe önderlik" yöntemi üzerinde anlaşmaya varıldı. Her defasında yepyeni bir insan, YBÖ'nün birinci dereceden sorumlusu oluverecek ve aylık bildiri taslağı hazırlayacaktı. Böylece her örgüt, hem bağımsızlığını ve bireysel üyelerini korumuş oluyordu. Örneğin YBÖ içindeki temsilci üye, merkezi karara uyarken kendi örgütünün kararına ters bir konumda kalabiliyordu. YBÖ üyeleri, kendi örgütsel sırlarını da biribirlerine

açmıyorlardı. Ayrıca her örgüt, YBÖ çerçevesi dışında çalışma hakkını da kullanıyordu. Bir anlamda YBÖ'nün geniş içerikli karar metinleri pratik alanda çeşitli örgütlerin kendi yöntemleriyle hayata geçiriliyordu.

El Fetih

El Fetih, başlangıçta YBÖ'nün gizli çalışmasını önerdi. El Fetih'in örgütsel faaliyet yöntemi öteki örgütlerinkinden farklıydı. Gizli örgütsel dokular yerine, El Fetih 1989'dan itibaren gençlik önderliğinde kitle örgütlerine ağırlık vererek, örgüt yapısını basitleştirdi. Bir yönüyle de legal çalışmaya geçmiş oldu. Böylece açık çalışma içinde "gizli çekirdek" örneğini izledi. Legal bürolar ve dernekler yoluyla yüzlerce insana ulaşmayı hedefledi.

Bu taktik, El Fetih önderlerinden Halil El Vezir'in (Abu Cihad) en büyük başarılarından biriydi. Abu Cihad, her türlü toplumsal kuruluşu hayırsever derneği, yerel basını, mesleki sendikaları destekledi, finanse etti. Kültürel kuruluşları, eğitim kurumlarını yaşatmaya çalıştı. Olmayanları kurdurdu. Binlerce aileye ödenek ayırdı. İsrail Savunma Bakanlığı raporlarına göre, FKÖ, 1977-1985 arasında işgal altındaki halka yarım milyar dolarlık mali yardım yaptı.

Bu ödemeler, El Fetih'e geniş halk katmanlarını bağlayan altyapılarda kullanıldı. Hiç kimse, direkt olarak FKÖ'ye bağlanmadı. Görünüşte masum bir ta-

kım kitle kuruluşları aracılığıyla bağlantılar saptandı. Abu Cihad'a göre halkı çekmenin tek yöntemi buydu.

Demokratik Cephe

Demokratik Cephe'nin görünüşteki önderi Muhammed Ellubdi'ydi. 33 yaşındaki bu Filistinli evli ve polis tarafından biliniyordu. Bu yüzden her olaydan sonra Ramallah kentindeki karakola çağrılıyor, birkaç nazik söz ve kısa sorgudan sonra günlük işine devam etmesi için salıveriliyordu. Mecburi iskana tabi tutulmuştu. 12 yıl önce Demokratik Cephe üyesi olmuş, bu nedenle dört kez hapsedilmişti.

Öncü kadro, demir yumruklu katı bir örgütlenmeye inanan Ellubdi çevresinde sertliğiyle tanınıyordu. YBÖ içinde yer alınca, Demokratik Cephe, özel şoför yanına bir koruma görevlisi kattı. Ellubdi ayaklanmanın ilk haftasındaki örgütlenmeyi beğenmedi. İntifada'nın sürekli olmayacağını da söyledi başlangıçta.

YBÖ, toplantılar yaptıktan sonra Ellubdi yerinde duramaz, Batı Şeria bölgesini özel şoförüyle dolaşıp dururdu. Abu Nail lakabıyla anılan şoför, aynı zamanda mütevazi bir dükkan sahibi olup gündüzleri işini yapıyordu. Karanlık çökünce, harekete geçiyor; önderine adam taşıyor, gerekli bağlantıları sağlıyordu. Ellubdi'nin mektuplarını kardeşine aktarıyor ya da bazı mevsimlerde yurtdışına çıkarak merkezi önderliğe raporlar veriyordu.

Komünistler

Filistin Komünist Partisi (FKP) yerel önderliğini Beşir El Burğusi yürütüyordu. YBÖ'de partisinin temsilcisiydi. Başlangıçta YBÖ türünden bir önderliğin oluşturulmasını "bürokratik" bir yöntem olarak buldu. Hatta, birleşik önderliğin El Fetih tarafından sunulmuş "sinsi bir taktik olduğunu" iddia etti. YBÖ'nün dışarıda yaratılmış kahramanlık gösterisinde bulunmak isteyen bir yapı olduğunu ileri sürdü.

FKP, yerel önderliği merkezi dışarıda olan diğer örgütlerin tersine, sınır ötesinden emir almıyor. FKP Genel Sekreteri Şüleyman El Neccab da içinde bulunmak üzere, Tunus'taki FKÖ içindeki komünist temsilciler, talimatlarını işgal altındaki yerel önderliklerinden alırlar. Çünkü El Burğusi yaşlı ve kurt örgütçüydü.

Bununla birlikte, işgal altındaki komünistler ayaklanmaya karşı duramadılar. Ortak eylem ve birleşik önderlik çağrılarına uydular. İntifada'nın gündemini birlikte çizdiler. Bazı konularda aykırı düşüncelerini sergilediler. Habaş önderliğindeki Halk Cephesi temsilcilerinin "İntifada'da şiddet unsurunu arttıralım" yolundaki görüşlerine sürekli olarak karşı çıktılar. Hiç bıkmadan yorulmadan eylem ortaklarına, ayaklanma için gerekli örgütlenme ve hazırlığın yapılmasını önerdiler, salık verdiler.

Gene de Beşir El Burğusi, bölgede hayli güvenilen biriydi. Rakipleri geçmişteki örgütsel deneyimine saygı duyduklarını ifade ederlerdi.

İntifada ateşi alevlenince, kendi birimlerine gös-

terilere katılma yönünde buyruk verdi. Fazla göze çarpmadan ayaklanma sürecinde yerel komiteler kurulmasını öğütledi. Ama taş ve molotof kokteyli atmama konusunda uyarıda bulundu.

İsrail istihbaratı da kendi açısından FKP'nin gizli örgütlenmesine darbe vurmaktan kaçındı. Oysa bu tür örgütlenme olağanüstü yasalara göre illegaldi. İstihbarata göre, olaylara katılan komünistler olursa tutuklama yoluna gidilecekti. Gerçekten de İntifada sürecinde onlarca komünist tutuklandı. Ancak FKP gizli hücreleri ve önderliğine dokunulmadı. Böylesi bir durumda El Burğusi, legal yönü çok az olan gizli bir örgütlenmeye gidebilirdi. Hatta, FKP temsilcisinin YBÖ'ye katılması da istihbarat ile FKP arasındaki oyunun kuralını bozmadı. Çünkü İsrail istihbaratı, FKP'yi örgütsel açıdan yokederse kendi çıkarına aykırı bir tutum alırdı. Çünkü FKP, İntifada sürecinde ılımlılık, ağırbaşlılık uzlaşma demekti. İntifada'yı içeriden gemlemek gerekecekti. El Burğusi bile, çoğu kez, güvenlik birimlerince uyarılmasına rağmen hiçbir tutuklamaya maruz kalmadı.

FKP'nin legal olduğunu kanıtlayan bir çok olay oldu. Özellikle "Batı Şeria'nın Moskovası" olarak bilinen Salfit bölgesinde, komünistler ayaklanmanın başlangıcından itibaren yerel olan her şeyi örgütlediler. Fakat, gösterilere hiçbir maskeli insan almadılar. Çünki diğer Filistin örgüt adamlarının saflarına katılıp, şiddete başvuracaklarından korkuyorlardı. Böylece komünistler, ayaklanma anında bile disiplin ve itaate uyma kuralını getirdiler.

Gün geçtikçe İsrail ordusu, daha da sertleşti. Salfit'de şiddet uyguladı. Elektriği kesti, birçok kişiyi tutukladı. Cezalandırma yöntemlerine başvurdu. Bunlara şiddetle direnileceği yerde, komünistler İntifada sürecinde sessiz ve barışçıl bir eylemlilikten yana tutum aldılar. İsrail'i kışkırtmamak yolunu tuttular. Aslında Salfit komünistleri 1982'de bölünme yaşayan FKP içindeki "devrimci muhalefet kanadı"nı oluşturuyorlardı. Ancak halk, parti içi çizgileri böylesine inceden inceye izleme olanağına sahip değildir. Sonuçta eylem alanında alınan tutumlara ve yapılanlara bakardı. Bu nedenle komünistler suçlanmaya başlandı. Eylemlerinden kuşkuya kapılanlar oldu. Öfkelenen komünistler biraz hareketlendiler. YBÖ içindeki temsilcileri aracılığıyla halk komiteleri kurulması ve bağımsızlık için bir altyapının oluşturulması yolunda öneriler sundular.

YBÖ ise FKP önderliğinin birçok önerisini reddetti. Halk Cephesi "Artık taş konuşacak" bildirisini hazırlayınca FKP temsilcisi geri çekildi. Ayrıca YBÖ'nün İsrail ekonomisinden kopma, bağımsız bir ekonominin altyapısını kurma ve İsrail'in işgal bölgesindeki yönetiminin temelini çökertme türünden önerileri karşısında tereddütlü ve istikrarsız tutumlar aldı.

YBÖ, bildirilerinde hiç İsrail adını kullanmadı. Hiçbir ılımlı siyasi tutum almadı. FKP burada devreye girip şunu önerdi: "Gelecekteki Filistin devletinin sınırlarını açıkça belirleyelim. Ayrıca biz, İsrail devletinin varlığına değil işgale karşı ayaklandığımı-

zı açıkça duyuralım." Ancak bu öneriler kabul görmedi. FKP önderliğinden Dr. Aruri, partisiyle YBÖ arasında önemli yakınlaşma sağladı. Kendi yoldaşlarını, İntifada'nın bir şiddet olayı olduğuna ve gerçekçi zeminde sert mücadele verilmesi gerekliliğine inandırdı.

FKP ile sürekli olarak FKP karşıtı safta yer alan Halk Cephesi ise birleşmede ve eylem ortaklığında açıklıktan yanaydı. Nitekim Habaş'ın Tunus'taki yardımcısı Abu Ali Mustafa şöyle diyordu: "Açık bir görüş ayrılığı, siste kalmış bulanık bir birlikten daha iyidir."

Gazze'deki Birleşik Önderlik

Batı Şeria'da kurulan YBÖ türünden bir önderliğin Gazze bölgesinde de oluşturulması için çalışmalar yapıldı. Temsilciler arasında yoğun görüşmeler yapıldı. El Fetih'in temsilcisi kırtasiyeci Tevfik Abu Husa idi. Görüşmeler sırasında Dr. Cemal Zekkut adlı bir temsilci birleşik önderliğe İslamcı hareketin de alınmasını önerdi. Ayrıca Cebeliyya Mülteci Kampı öğretmenlerinden Halk Cephesi temsilcisi Mervan Kefarna da birleşik önderliğe katılmalıydı. FKP temsilcisi YBÖ'ye katılma önerisini tereddütsüz kabul etmişti. Temsilci görüşmeleri tamamlanınca en işlek cadde üzerindeki bir evde konu tartışıldı. El Fetih temsilcisi, yerini bir üniversite öğrencisine bırakarak görevi teslim etti.

Gazze'deki YBÖ önderliği, Batı Şeria'dakine göre daha genç ve deneyimsizdi. Görüşme sonrası,

her temsilci, kendi sorumlularına birer rapor sunup buyruk bekledi. Batı Şeria'daki bildirilerin tersine, Gazze'deki bildirilerin özünde dini temalar var. Çünkü El Fetih'in içindekiler bile İslamcı kesimden. Ayrıca El Fetih mensubu İslamcılar, İslami Cihad örgütünce desteklenip yardım görüyor. Bir noktayı vurgulamak önemli: YBÖ'nün Batı Şeria'daki ağırlığı, Gazze'dekinden daha büyük.

İNTİFADA DERSLERİ*

Lübnan'dan Ramleh Cezaevine

Kuzey Lübnan'da İsrail komandolarıyla yapılan gece çatışmasından sonra tutsak edilip helikopterle İsrail'e kaçırıldıktan sonra yaklaşık 20 gün süren iskence/sorgu dönemi de kapandı benim açımdan. Önce Kfaryona tutukevi ardından bölgenin en ünlü hapishanesi Ramleh Cezaevi. Lûd gölüne yakın ve Filistin'in orta yerindeki bu hapishane aşılmaz bir kaleydi. Hem çok modern hem de çok ilkel yapıları birarada bulundururdu.

*Kitabı derleyen ve çevtren Faik Bulut, Filistin halkıyla dayanışma için Lübnan FKÖ kamplarına katılmış, bir İsrail gece baskınında esir düşmüş ve İsrail zindanlarında 7 yıl kalmıştır.Bu yılları, bugünkü İntifada'nın mimarlarıyla paylaşmıştır. Arkadaşımız; o yıllardan günümüze gelen süreci, İntifada'dan çıkarılabilecek dersleri, kendi gözlemleri ve cezaevi anılarıyla birleştirerek sunmaktadır.

Faik Bulut, bu yıllara ilişkin anılarını ve Filistin halkı ile aynı cephelerde kavgaya giren Türkiyeli devrimcilerle yapmakta olduğu görüşmeler dizisini, iki ayrı kitap olarak yayına hazırlamaktır.

İşbirlikçiler, ajanlar, idareyle iyi geçinenler ve siyaseti unutmak isteyip günlük ücretli çalışmak isteyenler(ki bu ücret çok düşüktü) için her türlü hapishane konforu hazırdı. Açık görüşler, sevgililerle elele tutuşacak ya da öpüşecek ölçüde serbest ziyaretler, her türlü satranç/tavla oyunları, televizyon, haftada bir kaliteli sinema gösterisi, hapishane dışında spor turları, ara sıra geçici ev ziyaretleri, siyasi olmayan her çeşit(Arapça, İbranice, Fransızca, İngilizce) yayınlar, kantinden kimsenin düşlelyemeyeceği görece lüks tüketim malları. Askeri gardiyanlarla ortaklıklar, pazarlıklar, yemeklerin en iyisi, istenildiği zaman hapishane idaresiyle görüşme ve isteklerin anında yerine getirilmesi, adli suçluların arasıra uyuşturucu kullanımlarına izin verilmesi, cinsel sapıklıklarına göz yumulması, çarşaflı, nevresimli özel yataklarda yatma, dışarıdan yemek getirtilmesi bu tür imtiyazlardandı.

Buna karşılık siyasiler(çoğu Filistinli olan, aralarında Suudili, Suriyeli, Iraklı, Mısırlı, Kürt, Kıbrıslı Rum, Hintli, Senegalli, İngiliz, İsviçreli, Fransız ve Lübnanlıların bulunduğu) için tek ya da iki kişilik tecrit hücreleri vardı. Üç, altı ay ya da bir yıl süreli cezalandırmalar için kullanılırdı. Ya da çok tehlikeli önderler olarak kabul edilip topluluğa gösterilmezlerdi. Japon Kızılordusu mensubu ve Lud Havaalanı baskınında aralarında İsrail cumhurbaşkanının kardeşi bir bilim adamını öldürmekten sanık ömür boyu cezalı Kozo Okamoto, İsrail'e bir zamanlar kan kusturan El Fetih subaylarından Mahmut Şemmut,

Hayfa petrol rafinerilerini havaya uçurmaktan sanık ve 1948'de işgal edilen topraklarda İsrail Kibbutz'larında büyüme ve Yahudi bir kadınla evli Fevzi Nımır bunlardandı. İlk ikisi yıllar süren tecrit koğuşunun koşullarına dayanamayıp delirdiler. Kendilerini dine verdiler. O koğuşlara bitişik koğuşlarda bulunduğum birkaç ay süresince demir kapıların küçücük deliklerinden ışığı görebilirdik. Bu arada İsrail'deki ünlü subaylar, istihbaratçılar, siyasiler ya da dışarıdaki İsrail yanlısı ünlüler, hayvanat bahçesinde şu ya da bu hayvanı seyreder gibi gelip biz "teröristleri" seyreder, dudak büker, şaşırır ya da küçümser giderlerdi.

Ayrıca yeraltı zindanları bulunurdu cezaevinde. Ortaçağ koşullarına göre hazırlanmış, konuklarını beklerdi sanki. Aslında bekleme deyimi uygun değil. Çünkü hiç boş kalmazlardı. Bu da cezaevi için de cezaevi sayılırdı. Kısa süreli cezalar için kullanılırdı. Örneğin bir iki haftalık katıklı-katıksız cezalar verildiği zaman. Özellikle idarenin istediği üretimi yapmamak(tanklara kamuflaj ağı örmemek, askerlere kamuflaj malzemesi yapmamak), İsrail askerine ya da savaşçısına yarayacak kan vermemek, askeri gardiyana karşı gelmek, İsrail hükümetine küfür etmek, kaçak kitap sokmak, yemekhaneden geç çıkmak, sayım sırasında ayağa kalkmamak, izinsiz toplu spor yapmak, topluca siyasi eğitim yapmak, İsrail marşlarında hereket etmek, Filistin devriminin marşlarını söylemek, İsrail'in milli günlerinde verilen özel armağanları reddetmek, gezinme sahasında

üç kişiden fazla dolaşmak, koğuşta konserve kutusunda veya herhangi bir şeyde bir yumurta bile olsa pişirmek, kaynatmak vs...Bir de siyasi her türlü eylem koymak. Yedi yıllık hapislik süresinde 7 ayım zindanlarda geçmişti.

İşin ilginç yanı, Filistinli tutsaklar bu cezalara hiç itiraz etmezler ve neredeyse kaderlerine razı olurlardı.

Birde toplu koğuşlar vardı. 10-30 kişi arasında değişirlerdi. Koşullar görece iyiydi. En azından insanlar karşılıklı konuşmak, görüşmek, gezmek fikir alışverişinde bulunmak gibi olanaklara sahiptiler. Hava alma saatlerinde kurallara bağlı olsa da, topluca gezilir, tek tek spor yapılırdı. Topluca yemek yenir topluca uyunurdu. Koğuş içi küçük kurallar; tartışma, okuma satranç oynama, temizlik ve uyuma saatleri tutsaklarca belirlenirdi. Ama idarenin haberi olmazdı.

Bu arada siyasilerin koğuşlarında adli mahkumlar da bulundurulurdu. Örneğin uyuşturucu ya da annesi/kızı/kızkardeşiyle cinsel ilişki de bulunmuş bir Yahudi, Necef çöllerinde adam öldürmekten içeri düşmüş bir Arap Bedevisi veya benzeri bir suçtan mahkum olmuş bir Dürzi. Özellikle Yahudi mahkumlar, idarenin ajanları durumundaydılar. Her hareketimizi gözler, her işittiklerini askeri gardiyanlara yetiştirirlerdi.

1973 Arap-İsrail Savaşı sırasında Ramleh Cezaevi'ni bir tedirginlik kapladı. Filistinli tutsaklarla birlikte zor günler geçirdik. Geceleri karartmalar yapıl-

dı. Birçok tutsak, "Keşke Arap uçakları gelip İsrail'i bombalasa bu arada biz de kurtulsak" ya da "Yeter ki İsrail bombalansın bu arada biz de ölelim." diyordu. Dileklerle gerçeklerin çelişkisiydi bu. Ne öyle oldu ne de böyle.

Ancak İsrail yenilmese de yenmiş sayılmazdı. Arap orduları dengeyi sağlamış, 1967 bozgununun öldürücü ruh halinden kurtulmuşlardı. Bu arada Filistin fedaileri de çaplarını aşan başarılar göstermiş, Güney Lübnan'da devlet içinde devlet kurmuşlardı. O kadar ki, İsrail'e sınır Lübnan bölgeleri "Fatehland-El Fetih toprakları" olarak anılıyordu. Ardından Filistinlilerin uluslararası alanda siyasi hamlesi geldi. FKÖ, Birleşmiş Milletler örgütüne gözlemci olarak katılmış, Arafat New York'taki BM kürsüsünde tarihi bir söylev vermişti 1974'te.

Bu ruh hali, Filistin tutsaklarını yakından etkiledi. Canlandırdı. Kimi de "içeriden hemen çıkma" türünden düşlere daldı gitti.

Bu arada Habaş önderliğindeki Filistin'in Kurtuluşu için Halk Cephesi(ya da kısa adıyla Halk Cephesi) tutsakları benimle çok yakından ilgileniyorlardı. Aslında tüm Filistinli tutsakların sevdikleri biri durumundaydım. "Çünkü tecrit hücrelerinde kaldığım uzun bir sürede iyi bir sınav vermiştim. İdarenin ayırımcı ve aşağılayıcı koşullarını reddetmiştim. Mahkemede kendimce kararlı bir tutum almış, sorguda düşmemiştim." Bu tanımlar bana ait değil. Uzun araştırma/soruşturma sonucu Filistinlilerin elde edip, kanaat getirdikleri görüş ve yargıla-

nydı. Bu nedenle tecrit hücresinden koğuşlardan birine verildiğimde adeta gizli bir bayram oldu. Sevinç gösterisi yasak olduğundan önce bir kaç kişi "hoş geldin" diyerek ayrıldı. Bu soğuk tutum beni üzmüştü. Oysa daha sonra anlayacaktım ki, bu bir taktikti. Çünkü benimle çok ilgilenirlerse, idare "tehlikeli kışkırtıcı" damgası vurup, yeniden tecrit hücrelerine gönderebilirdi beni.

1973 Arap-İsrail Savaşı sona erip, Filistin sorunu dünyaca tartışılır olunca, İsrail kamuoyu da 1967'de çıktığı "kibir tahtından" iniverdi. İlk kez Arapların ciddi olduklarını, Filistinlilerin de bir halk olmasa bile, bir çeşit "insani varlık" olduğunu kabul eder göründüler. Eski Başbakanlardan Golda Meir, "Bana Filistinli vardır dedirtemezsiniz" ifadesini kullanırken, bu kez "Şimdiki Filistinliler başım üstüne, asıl ben ana rahmindeki gelecek Filistinlinin intikamından korkarım" der oldu. Bu nedenle yer yer Filistinli kadın, en büyük düşman olarak görüldü, kısırlaştırma (gizli/açık) yöntemleri kullanıldı. Aynı Meir "Filistinlilerin insani haklarından"da söz etmeye başladı.

Bu ortam zihinlerde "barış güvercinleri" uçurtur oldu. Genel iyimser hava, hapishane idaresini ve tüm gardiyanları etkiledi. Örneğin zalimlikleriyle tanınan tüm Doğu Avrupa kökenli (Yugoslav, Romanyalı, Bulgar, Beyaz Rus) müdürler alındı, yerlerine Arapların içinde yaşamış, Arap gelenek göreneklerini bilen, göreli olarak Arapları kendine eşit sayan siyah saçlı Yemen, Fas, Tunus, Mısır, Irak kökenli

Yahudi müdürler atandı. Ramleh hapishanesinin payına da Fas kökenli, Fransız kültürünün inceliklerini kavramış bir müdür düştü. Bu arada Sultan Abdülhamid'i ve Osmanlıları özellikle seven Mısırlı bir Yahudi başgardiyan oluverdi. Daha önceki, Rusya'dan gelmiş, Yahudi düşmanı herkesin ipini kendi eliyle çekmek için dilekçeler veren cellat ruhlu Libinyak idi. Bu arada Araplardan koparılmış, sıcak cephe yerine askeri gardiyanlığı seçen Dürzi mezhebinden Filistinliler de görev başına getirildiler. Bunlar, zaman zaman ve gizlice Filistinli tutsaklarla dertleşir; gelecekte bir Filistin kurulacaksa kendilerine zarar gelmemesini güvence altına almak amacıyla şimdiden insancıl yatırımlar(iyi muamele, biraz haber sızdırma, tehlikeyi haber verme, bazı şeylere göz yumma) yaparlardı. Esas olarak davranışlarında sert olmayan Türkiye'den gelme birkaç gardiyan da bulundurulmuştu cezaevinde.

Cezaevinde örgütlenme

Özcesi koşullar elverişliydi. Dış-iç etkenler gelişiyordu. Filistinli tutsakların kendi yaşam koşullarını iyileştirmenin zamanı gelmişti. İlk önce El Fetih, Halk Cephesi ve Demokratik Cephe mensuplarıyla birer halka oluşturulması gerekti. Bu halka nasıl görüşüp anlaşacaktı? Yolu bulundu. İlke açısından reddedilen üretime, birkaç kişiyle katılmak. Ancak bu üretim, günlük tüketim malları üzerinde olacaktı. Nitekim kesekağıdı üretimi yapmak için idareye başvuruldu. Aralarında benim de bulunduğum, 10-

15 kişinin başvurusu, idarece memnunlukla kabul edildi. Bu arada koğuşlararası bağlantılar için de bazı Filistinliler, temizlik işleri ve çöpçülük için başvurdular. Bu da kabul edildi. Mutfak, hapishanenin hem midesi hem de beyin merkezi durumundaydı. Buraya da birkaç mutfak işçisi yerleştirildi. Mutfak sorumlusu gardiyanlardan haber sızdırmak da amaçlardan biriydi.

Eylem gündemi, planı ve süresi üretim sırasındaki tartışmalardan sonra saptandı. Ziyaret günlerinde işgal altındaki topraklara, oradan da dışarıdaki FKÖ yetkililerine özel haberler ulaştırıldı. Derken, aralarında benim de bulunduğum birkaç kişi, üretimi yavaşlatma suçundan (900 kesekağıdı yerine sadece 60 adet yapmak) bir hafta yeraltı zindanında yatma cezasına çarptırıldı. Ertesi gün 7 koğuştaki toplam 120 kişi dışarı çıkmadan oturma grevi yaptı. İki gün sonra idare bizi salıvermek zorunda kaldı. Bu adım büyük bir moral kazandırdı tutsaklara. 1967'den beri ilk kez bir başarı kazanmışlardı. Çok geçmeden idareye toplu bir dilekçe verildi. Yaşam koşullarının düzeltilmesi, daha fazla dışarıda kalma hakkı, içeriye kitap girmesinin serbest bırakılması, yabancı yayınların izlenmesi, merkezi radyo sisteminden(idarenin denetiminde) günlük haber ve programların dinlenmesi topluca eğitim-kültür-öğrenim faaliyetlerine izin verilmesi, toplu beden eğitimi ve koşu yapmanın serbest bırakılması gibi istemleri kapsayan dilekçede şu belirtiliyordu: Ya kabul edersiniz, ya da açlık grevi başlatırız. İdare is-

tekleri kesinlikle reddetti. Açlık grevi başlatıldı. Bir hafta on gün sonra hapishane genel müdürlüğünden yetkililer şaşkına döndüler. Çünkü işgal altındaki mahkum aileleri de çeşitli yerlerde gösteri yapmış, oturma grevleri başlatmışlardı. Uluslararası Af Örgütü ve Kızılhaç gibi kuruluşlar harekete geçirilmişti.

Sonuç da siyasi tutsakları hiç mi hiç dinlemeyen idare, ayağımıza kadar geldi. Demokratik biçimde bir tartışma kurultayı kuruldu. Akşama kadar her maddenin olabilirliği tartışıldı. İsteklerimizden birçoğu kabul edilince grev sona erdi. Mevcut ortam içinde herkes çok sevinçliydi, "kuşlar gibi özgürdü".

Son bir hamle daha yapıldı. İdare kitaplar maddesinde kurnazlık yapmış, siyasi/kültürel kitaplar yerine dini/tarihi kitaplar sokmaya başlamıştı kütüphaneye. Maddeler incelendi, bir yabancı olarak benim hapishane idaresini Yüksek Mahkeme'ye verme hakkım vardı. Çünkü ana dilimde okumak istiyordum. Nitekim kararlaştırılanı yaptım. Mahkemede hapishaneye "Türkçe/Kürtçe" kitapların girmesine izin verildi. Almanya ve Türkiye'den getirtebildiğim her türlü devrimci ve marksist kitapları hapishaneye soktuk. Başladı Arapça'ya çevirme işlemi. Kimini olduğu gibi çevirdik, kimini Filistinli kardeşlerimiz aracılığıyla özetledik.

Bu arada Fransız ve İngiliz tutsaklar da kendi dillerinden kitap istediler. Sonuçta şu anlaşmaya varıldı: Hapishane Kültür Sorumlusu Subay, adını verdiğimiz her türlü yabancı kitabı bulup getirecekti.

Bu yolla da çok kitap elde ettik, kollektif çeviriler yaptık.

Bir aşama sonra ise Arapça kitaplar, hemen her türlüsünden gelir oldu. Artık çeviriye gerek kalmamıştı. Şimdi teorik, ideolojik ve kültürel açlık duyan herkes kitaplara sarıldı. Neredeyse hatim duaları okunup törenler yapılacak.

Kitaplar okunadursun, teorinin pratiğe dökümünün yolları araştırıldı. En iyi yol toplu eğitimdi. Tarih ve kültür dersleri adı altında Halk savaşı, Gerilla, Sovyet-Çin-Vietnam, Küba, Arnavutluk deneyleri kurslar biçiminde verildi. Çok tartışmalı geçen dersler birikim yaratıyordu. Devrimci örgütlenme sorunu ise, başlıbaşına bir problemdi. Ancak bu adım atılmadan önce, içerideki yabancı unsur ve ajanların temizlenmesi gerekti. Bu nedenle "Aramızda adli suçlu istemiyoruz. Ahlakımızı bozuyor" gerekçesiyle bir grev daha yapıldı. "Yahudi istemiyoruz" denilse, İdare hem istemimizi kabul etmez, hem de tersini yapardı. Bu nedenle "Adli suçlu" gerekçesi vurgulandı. Tam o sırada televizyonda, hapishanede "adi suçluların yaşamı" dizisi yapılmıştı. Dizi olgulara dayanıyor, çeşitli belgelerle cezaevinde her türlü yasadışı işlerin yapıldığı ve cinsel sapıklık uygulamalarının gerçekleştirildiğini kanıtlıyordu. Bu fırsat iyi kullanıldı. Ve isteğimiz kabul edildi. Adli suçlulardan Yahudi olanlar bizim bölümün dışına çıkarıldılar. Bedevi ve Dürzi kökenli adli suçlular da aynı bölümde başka koğuşlarda biraraya getirildiler, şimdi örgütlenme zamanıydı.

Cezaevi'nde bu gelişmeler yaşanırken, işgal altındaki topraklarda da örgütsel bir canlanma başladı 1974-75 arasında. Yükselen ulusal uyanışı iyi gözlemleyen fırsatçı Filistin Komünist Partisi, uzun yıllar Doğu Almanya ve Moskova'da sürgünde kalmış elemanlarını devreye soktu. Bu arada illegal Ürdün Komünist Partisi'nden (eskiden ikisi birdi) ayrıldı. Önceleri Arap-Yahudi kardeşliği altında bir Filistin ya da kararlaştırılacak bir başka adla kurulacak devlet çatısı altında birlik savunuluyordu. İsrail devletinin varlığı da kabul ediliyordu.

Özetle, FKP hem İsrail'deki kardeş partisi Rekah hem de Brejnev'in desteğini alarak önce FKÖ'ye girdi. Arkasından Batı Şeria'daki örgütsel boşluğu yakalayarak hatırı sayılır bir kitle tabanı yarattı. O kadar ki, 1974'de tutuklananların çoğu FKP üyesiydiler. Bu arada Ürdün Komünist Partisi'nden ayrılıp yepyeni bir ortama uyulmaya çalışıldı.

Ama FKP'nın fırsatçı ve dayatmacı atılımları, başta Küba-Vietnam çizgisindeki marksist Halk Cephesi ile Moskova yanlısı Hawatme önderliğindeki Demokratik Cephe'yi korkutuyordu. Çünkü, FKP, şimdiye kadar hiç silahlı mücadele vermemiş, hatta Filistin uğruna dişe dokunur herhangi toplumsal mücadeleye bile girmemiş, sürgünde rahat bir yaşam sürmüştü. Bir buyrukla Avrupa'dan gelip, silahlı mücadelenin kazanımları üstüne oturmaya çalışıyordu. Bu anlamda hazır ulusal birikimi, bedavacı bir anlayışla kendi çıkarına kullanıyordu.

Uluslaşma Bilincinin Yayılışı

Bu gerçek bir yana, 1967-75 arasında yadsınamayan bir olgu daha vardı: Filistin gerilla örgütlenmesi işgal altındaki topraklarda büyük ölçüde başarısızlığa uğramıştı. Neden mi? Çünkü toplam 12 bin kilometrelik bir alanda gerilla hareketini sürdürmek olanaksızdan bile öte bir şeydi. Küçücük bir kara parçası üzerinde, dünyanın en iyi güvenlik sistemine ve ordusuna sahip İsrail önünde kolay hareket etmek, sızmak, vurmak ve kaçmak mucize gibiydi.

Kaldı ki bu küçücük kara parçasındaki toprak dağlık değil, esas olarak engebeliydi. Arazi yapısı sadece Batı Şeria'daki Nablus dağlarında biraz hırçındı. Ancak başlangıçta bu bölgede konuşlanmaya çalışan Halk Cephesi önderliğindeki gerilla ise, halk arasında yeterli bir taban çalışması yapmamış, romantik duygularla dağlara çıkmıştı. Zaten slogan şuydu: "Nablus'un ateş dağlarında mücadele edeceğiz... "Beklenildiği üzere, birkaç gerilla grubunun İsrail birliklerince kuşatılması ve sonra yakalanıp yokedilmesi uzun sürmedi. Benzer şeyler El Fetih gerilla hareketi için de söylenebilir.

Filistin halkı, 60'lı yılların sonuna kadar uluslaşma bilinci yaşarken, bunun bedelini 1967 bozgunuyla ödemişti. Uluslaşmanın ağır bedeli İsrail işgaliydi. Dolayısıyla işgal altındaki topraklarda daha ulusal uyanış tomurcaklanma dönemindeyken, İsrail vurgunu yedi. Her türlü milli, bireysel zulüm ve baskıya maruz kaldı. Aileler evlerini ve çocuklarını göz göre göre kaybettiler. İsrail, baskının tanrısal gazabı

gibi efsaneleştirildi. Yenilmez ve kadiri mutlak bir güç olarak algılandı Filistin kitlelerince. Tek umut, dışarıdaki Fedai Hareketi'ydi. FKÖ dışarıdan gelerek işgal altındaki toprakları kurtaracaktı.

Ne ki, zaten çürük çıkmış Arap siyasi rejimleri ve emrindeki orduların İsrail'le dişe diş savaşmaya güçleri yoktu. Dahası, kendi başlarını belaya sokabilecek herhangi bir "kışkırtma" eylemi de istemiyorlardı. Bu nedenle Ürdün, ABD-İsrail desteğiyle 1970 Eylül'ünde Filistinlilere saldırdı. Bedevi alayları 30 bin Filistinliyi kılıçtan geçirdi. Filistin fedaileri yurtdışına sürüldüler. Böylece İsrail'le en uzun sınırı olan ve fedai sızmalarına en elverişli bölge kapatılmış oldu. Bu İsrail'e karşı eylemlerde yüzde 70 oranında bir azalma demekti.

Suriye'de bulunan gerilla ise, Şam hükümeti ve istihbaratının gündemine göre hareket etmek zorundaydı. Yoksa başına her türlü iş gelebilirdi. Örneğin FKÖ, belirli bir tarihte eylem planlıyorsa ve bunun zamanlaması ne kadar uygun olsa da; Suriye istihbaratı veya ordusu buna karşı çıkabiliyordu. Çünkü belirlenen tarih, diyelim ki Devlet Başkanı Hafız El Esad'ın Batı'lı bir ülkeyi ziyaret gününe denk düşüyordu. Ya da Suriye uçakları o tarihte başka bir manevrayla meşguldüler ve gelecek İsrail uçaklarına karşı çıkamayacaklardı. Böylece Suriye ve Filistin ulusal çıkarları çatışıyor, eylem planları çelişiyordu. Özcesi, Suriye'de görece bağımlı bir gerilla faaliyeti vardı.

Lübnan ise daha sonra kazanılacak bir toprak

parçasıydı. Uzun ve silahlı iç mücadeleler vermek gerekti. Ayrıca Lübnan-İsrail sınırı da çok dar, son derece korunaklıydı. Bu yüzden sızan gerillaların yüzde 60'ı ya yakalanıyor ya da çatışmada öldürülüyordu. Deniz yoluyla sızmalar çok nadirdi. Çünkü İsrail devriye gemileri göz açtırmıyordu. Mısır-İsrail sınırında doğal bir engel vardı: Süveyş kanalı. Ayrıca kanal geçilse bile bir ülke genişliğinde Sina Çölü insanı kumlarıyla yutardı.

Arayışlar

Böylesi bir ortamda FKÖ, iki yönlü mücadele vermek zorunda kaldı.

Bir, ulusal kimliğini kabul ettirme yolunda uluslararası alanda örgütlü grupsal eylemler yapıldı. Uçak kaçırmalar, *Kara Eylül* ve benzeri örgütler bunun birer örneği. Bu yöntem, aynı zamanda Ürdün Eylül Katliamı sonrasında umutsuzlukla/umudun birarada yaşamasıydı. Birçok Filistinli önder, yanlışlığını bile bile bu yönteme başvurdu. Nitekim daha sonra gerek Halk Cephesi önderi Habaş, gerekse Kara Eylül'ün başmimarlarından olduğu sanılan Abu Cihad ve Abu Davud'un özeleştirilerinden bunları anlamak kolay. Bu anlamda örgütsel bağımsızlıklarını koruyamayan ve bu tür eylemlerin hangi noktasından dönüleceğini zamanında kestiremeyen Abu Nidal veya Ahmet Cibril başkanlığındaki örgütler, bireysel/grupsal şiddeti uç noktalara vardırdılar. Filistin davasına zararlı bir yola girdiler. Bazıları da Filistinli önderlerin öldü-

rülmesi türünden her zaman mahkum edilebilecek eylemleri bile gerçekleştirdiler.

İki, işgal altındaki topraklarda bireysel şiddet amacıyla (sabotaj, bombalama, kundaklama vs) hücre tipi örgütlenme. İsrail'in işgal yasaları, çok iyi çalışan ajan/istihbarat şebekesi ve halktan kopukluk bu tip örgütlenmenin sonu oldu. Üstelik İsrail'in şiddetli baskı yöntemleri (evinde patlayıcı madde bulunan her evin 24 saat içinde yıkılması, sabotaj eylemine katılan her üyenin evinin yerle bir edilmesi ve ailesinin ya sürgüne gönderilmesi ya da sokağa atılması gibi) halkın sinmesinde büyük rol oynadı.

Bazı örgütsel yapılar da Suriye istihbaratının oyuncağı durumuna getirildi. Örneğin bağımsız devrimci/marksizan gruplar Arap-Yahudi birliği altında silahlı eylemler amacıyla örgütlenmeye girdiler. 1948'de işgal edilen Filistin topraklarında gerçekleşen bu oluşuma, Suriye İstihbaratı Kıbrıs'taki ajanı Habib Kahveci aracılığıyla çengel attı. Hawatme önderliğindeki Demokratik Cephe'nin "bağımsız, laik, Arap-Yahudi konfedarasyonu temelinde bir Filistin" ilkesi uyarınca biraraya gelen 18-20 kişi, farkına varmaksızın Suriye istihbaratının casusu durumuna düştü. Meğer tüm askeri sırlar Suriye istihbaratına gidiyormuş. Bu yüzden İsrail sol çevrelerinde büyük bir antipati topladı. Böylece "ortak örgütlenme" girişimi de filizlenme dönemindeyken vurgun yedi.

Kendiliğinden gelişen köylü direnişi (Suriye'nin işgali altındaki Golan tepelerindeki üç Dürzi köyü-

nün en büyüğü olan Mecd-ül Şems'te) silahlı eylem için örgütlenmeye gidedursun; aralarında bulunan eski bir Suriye istihbarat ajanı; bu direnişçi hareketi casusluk temelinde faaliyete yöneltince işler açığa çıktı. Yaklaşık 40 kişi yakalandı. Bu girişim de başarısızlığa uğradı.

Tüm bu nedenlerle 1970-75 arasında neredeyse hiçbir Filistin/Arap örgütü kalmamıştı işgal altındaki topraklarda. Olanlar da tek tük insanlardan ya da daha önce cezaevinden çıkıp başını kımıldatamayanlardan ibaretti. Her an gözetim altındaydılar, her hareketleri izleniyordu; en küçük bir olayda tutuklanıp içeriye atılıyorlardı. Kısacası büyük bir örgütsel boşluk vardı Batı Şeria ve Gazze topraklarında. İşte Filistin Komünist Partisi, böyle bir boşlukta belirdi. 1974-76 ulusal uyanış ve hareketlenme döneminde örgütlenmeye girişti, kendini seçenek diye sunmayı bildi.

Ancak FKP'nin fırsatçı, bedavacı ve halk direnişine götürmeyen örgütlenme tarzının da bir sınırı vardı. Nitekim bazı önder kadrolar yakalandıktan sonra, FKP bir durağanlık dönemine girdi.

Bu arada yeni bir halk hareketinin habercisi olabilecek bazı gelişmeler yaşanıyordu. Örneğin, Filistin devrimcilerinin 1936 ayaklanmaları sırasında küstürdükleri ve İsrail hükümetinin Yahudi/Dürzi yakınlığı "siz Arapların uzaktan akrabasısınız, oysa bizim öz dayımız oğlusunuz. Çünkü Şuayip Peygamber hem sizin hem de bizim atamızdır" temasını kullanarak, ordu saflarını Dürzilere açması; kö-

kenleri itibariyle Kürt olan ancak oldum olası Araplarla kendilerini bir sayan bu topluluk Şeyhlerini İsrail devletinin birinci dereceden işbirlikçisi yapıverdi. O kadar ki, en iyi evlatlarını İsrail ordusunun en ileri cephedeki en savaşkan birliklerinde gönüllü yazdırdılar. "Ölümden sonra ruhun bir başkasına geçme" anlayışına inanan Dürziler, Şeyhlerin kutsamasıyla Araplar önünde yılmaz savaşçılar gibi çarpıştılar. İsrail'i savundular. Filistinlileri bastırdılar. Dürziler İsrail'e öylesine bağlıydılar ki, Siyonist hükümet düzmece bir Dürzi devleti tarihi yarattı. Bayrak ve sembollerini ulusal bir varlık olarak sundu. Bir ara, İsrail'in kuzeyinde, özerklik verdi Dürzilere. Amaç Lübnan ve Suriye'deki Dürzileri kendine çekmek, Araplarla arasında tampon bir uydu devleti kurmaktı. Benzer şey, İsrail'deki Çerkezler ve köken olarak Arap Bedeviler'e de uygulandı.

İsrail'in bu siyaseti başarılı olacakken, Golan Dürzilerinin direnişi, Suriye casusu diye yakalanmaları ve Filistin hareketinin siyasal başarısı Dürziler arasında tereddütlere yol açtı. "Biz kimiz ve kimin için çarpışıyoruz?" sorusu sorulmaya başlandı. Derken bazı bilinçli Dürzi gençleri, İsrail ordusunda askerlik yapmayı reddettiler. Hapse atıldılar.

Batı Şeria'da ise ulusal uyanış evlere kadar giriyordu. Artık ulusal renkler kullanılıyor, ulusal ve devrimci marşların birer mısrasından sloganlar üretiliyordu. Tiyatro, resim türünden sanatsal faaliyetlerde ulusal birlik, uluslaşma, halk olma ve direniş temaları işleniyordu. Pencere perdeleri, arabalar,

maşa örtüleri, el işi oya ve işlemelerde Filistin motifleri bulmak günlük olaylardandı. Sokakta Filistin ulusal giysileri giyiliyor, Filistin folkloru gösteriliyordu. Filistin öykü, anı ve romanları çoğalıyordu. Yeni yeni yayınevleri açılmıştı. Filistin Direniş Hareketi'nin yasaklanmış yayınları da başka dillere çevrildikten sonra dolaylı olarak aktarılıyordu. Ulusal uyanış 1974-76 arasında yerel seçimlerde FKÖ yanlıları ya da bu örgütün desteklediği kişilerin belediye başkanlıklarına seçilmesiyle doruğa ulaştı.

"Bu halk bitmiştir"

Kuşkusuz bu işin olumlu bir yanıydı. Ama öncesine uzanan olumsuzluklar da vardı.

Filistin gençliği ulusal kimliğini yitirmişti. Herkes İbranice öğrenme yarışındaydı. Herkesin dilinde İsrail'in uygar bölgeleri ve liberal yaşamı vardı. İsteyen istediği kızla istediği zaman çıkabiliyor, istediğini hiç sakınmadan yapabiliyordu. Filistin toplumu gibi yarı-feodal bir yapı için olağanüstü bir şeydi bu.

Filistinli aydınların çoğu, baskı ve ekonomik nedenlerle yurtdışına gidiyor, bir daha geri gelmiyorlardı. Arap ülkeleri ve Batı'da çok para kazanıyor, rahat bir yaşam sürdürüyorlardı. Arasıra aile ziyaretlerine geldiklerinde, "Hâlâ burada mı yaşıyorsunuz? İşgal altında kalıp sürünmek akıllıca mı?" diye soruyorlardı. Ya da siyasetle uğraşan yakınlarına "Akıllı olun, Bırakın bu işleri. FKÖ bitti. Ağapatron örgütü oldu. Sizin davanızı savunmuyor,

kendi çıkarına bakıyor" türünden fikirler aşılıyorlardı.

Ulusal yozlaşma, Filistin üstyapısının kapitalist İsrail kültürü önünde çöküşü toplumsal çapta tahribat yarattı. Mülteci kampları fuhuş ve ajan yuvalarına dönüştü. Uyuşturucu kullanan, akıl hastalıklarına yakalanan, adi suç işleyen Filistinli sayısında artışlar oldu.

İçeriden çıkıp özgürlüğe kavuşan siyasi Filistinli ya da dışarıda yaşadığı için direniş örgütleriyle bağlantıları olup da işgal altındaki topraklarda ulusal birşeyler yapmak amacıyla gelenlerin ortak bir görüşü vardı: "Bu halk bitmiştir. Gençlik yozlaşmıştır. İçerideki Filistinliyi kimse kurtaramaz artık"

Bunun yanısıra Filistin burjuvazisi Ürdün'e kaçmış, emekçi kesimi de yoksulluk ve çaresizlikten geçim derdine düşmüştü. Siyasetten o kadar uzaktı ki. Tek geçim kaynağı da, 1948'de işgal edilen Filistin'de kurulmuş İsrail Devleti topraklarında (Yeşil Hat) köle gibi, her türlü sosyal güvence ve haktan yoksun olarak çalışmaktı. Daha akıllıları ise petrol zengini Arap ülkelerinde "geçmişteki yoksulluğun" acısını paradan çıkarıyordu. Neredeyse Filistinliler Arap dünyasının en zeki tüccarları, başka bir deyimle "Arapların Yahudileri"ne dönüşeceklerdi. Köylüler açısından durum daha zordu. Özünde devrimci bir gelenek ve potansiyele sahipti. Ancak 1936-48 devrimlerindeki başarısızlık, bu kesimi doğal önderlerden koparmıştı. Fedai hareketi köylüye yeterince ulaşamamıştı. Dolayısıyla ulusal bilince rağmen, si-

yasi yönden zayıftı; geriydi. Üstelik sorun, özünde toprak meselesi olduğundan, İsrail bütün baskıyı bu kesime yöneltiyor topraklarını zorla ellerinden alıyordu. Örgütsüz köylü, kendiliğinden ve tepkisel birkaç hareketten öte bir şey yapamıyordu. Topraksız kalanlar ya da kente ya başka ülkelere göçüyorlardı.

1948'den kalma mülteciler ise Batı Şeria ve Gazze bölgesindeki kamplarda, kendi kaderlerine boyun eğerek sefalet içinde yaşıyorlardı.

Bu arada umutsuzluktan ötürü halk dine yöneliyordu. Hapishanede bile dini akımlar İsrail tarafından destekleniyor, Filistin direniş hareketiyle komünistlere seçenek bir yedek güç olarak piyasaya sürülüyordu. Nitekim Ramleh hapishanesinde idarenin koruyup, beslediği dini hareket tüm Filistinli tutsakların eylemlerini baltalamaya başlayınca ilk kavga orada patlak verdi. İsrail istihbaratı benzer bir İslamı akımı, ulusal ve sosyalist birikimin olduğu kuzeydeki El Celil bölgesinde destekledi, öne sürdü.Arapça yayın yapan İsrail televizyon ve radyosu da hemen her gün, Müslüman/Yahudi kardeşliğini veya dostluğunu dini temaları işliyor, Kur'an'ın buna denk düşen ayetlerini sunuyordu.

Bir yanda henüz cılız ulusal bir uyanış, öte yanda güçlü bir toplumsal çöküş. Devrimden soğuma, kaçma, ona karşı çıkma ve tek sözcükle kapitalist yozlaşma, İsrail'e teslimiyetçilik. Bu konu Sihir Halife adlı Filistinli kadın yazarın *El Subar (Kaktüs Çiçeği)* adlı romanında son derece çarpıcı biçimde işlenmiştir.

Lübnan iç savaşı, dengeyi Filistinlilerin aleyhine bozdu. Lübnan'ı ilerici güçlerle kurtarıp İsrail'e karşı devrimin sarsılmaz üssüne dönüştürmek amacıyla iç savaşa katılan Filistin örgütleri, önce Sovyet kışkırtmasına dayanamayarak oyuna geldiler. Ardından Suriye'nin ihanet bıçağını sırtlarından yediler. Nitekim Suriye birlikleri gerici Hıristiyan Falanjist güçlerle ortak hareket edince ilerici güçler yenildiler. En ağır faturayı da hiçbir tarafta aktif görev almayan ve dolayısıyla kimsesiz kalan, kimlik sahibi bile olamayan Dersim Sürgünü Kürtlerle, Tel Za'atır türünden Filistin kamp mültecileri ödediler. Bu kamp, 50 günden fazla bir direnişten sonra "Beyrut'un Stalingradı" ünvanını almasına rağmen düştü. Faşist katillerin cinayet laboratuvarına dönüştü. Umutsuzluk ve karamsarlık, Filistin saflarına öylesine çöktü ki, işgal altındaki topraklarda hemen hiçbir tepki gösterilmedi. Hapisteki siyasiler olarak birkaç günlük açlık grevi yaptık. Dahası, tüm Filistin davasının sesini, Tel Za'atır mülteci kampında gönüllü olarak çalışan Filistinli bir fedaiyle evli, iki çocuk annesi bir İsveçli hemşire, 50 gün yaşadığı kuşatma işkencesini ülkesine giderek anlattı. Hem de iki kolu bir bacağı top ateşinden kopmuş hasta yatağında tedavi görürken, İsveç hükümetiyle Avrupa kamuoyunu ayağa kaldırdı.

Sesi kısılmış Filistinli'nin sesini dışarıya duyurarak büyük bir kahramanlık ve yararlılık göstermişti. İsveçli gönüllü hemşire.

İşte böyle bir ortamda örgütsel sorunları tartıştık Filistinli tutsaklarla. Bugün İntifada'nın mimarlarından ve öncülerinden sayılan Demokratik Cephe'den Muhammed El Lubdi, Ömer El Kasım (daha sonra cezaevinde yaşamını kaybetti) ve Halk Cephesi'nde karşılıklı saygı ve sevgiye dayanan eylemci dostum Yakup Ude'yle uzun uzun sohbet ederdik.

Cezaevi'ndeki örgütçülük becerisine yakından tanık olduğum Yakıp Ude, sık sık sihirli formüller arardı. Ama bu arayışta ütopya kadar, gerçekten mücadele azminin izleri vardı. Örneğin ya bizzat gelip sorar ya da arkadaşları aracılığıyla beni deşer dururdu. Acaba Türkiye'deki örgütlenme nasıl? Gizlilikteki başarının sırrı nedir? Düşmana karşı hangi sihirli örgüt formülüyle çıkılmalı ki, illegal faaliyet sürdürülebilsin? Demokratik Cephe'den Ömer El Kasım ise, daha gerçekçi bir örgütçüydü. Kitle temeline daha çok inanıyordu, ancak biraz liberal anlayışlıydı. O'nun da Türkiye devriminin örgütsel deneyiminden yararlanma isteği vardı.

Birçok kez özel toplantılarda, arasıra genel eğitim çalışmalarında devrimci örgütlenme tarzından söz ettim. Özellikle Türkiye'deki örgütlenme deneyimini aktardım. Elverdiğince nesnel bir konumda THKO, THKP-C, TKP, TİİKP/TİKKO örgütsel anlayışlarını sunmaya çalıştım. Bu arada bizzat yaşadığım köy çalışmaları, Pazarcık-Maraş kırsal kesimlerinde yerel birimler yaratma ve Lübnan/Suriye

bağlamındaki fedai örgütlenme çalışmalarından canlı örnekler verdim. Özellikle kırsal kesimlerde çalışmalar ilgilerini çok çekmişti. O dönemde bana ulaşabilen *Halkın Sesi, Halkın Yolu, Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği* ve Kürt hareketlerinin çeşitli yayın organlarında yayımlanan devrimci kitle faaliyetlerini açıklamalarıyla birlikte Arapçaya çevirdim. Bazı noktaları anlattım. Lenin, Mao, Giap türünden devrimci önderlerin örgütlenme anlayışları, Yugoslav partizanları ve Sovyetler Birliği'nde Ekim Devrimi ve II. Dünya Savaşı Partizan deneyleri de yakından ortaklaşa incelendi. Doğu Perinçek'in "Doğru Eylem Nedir?" adlı kitabına özel bir önem verdik. Arapça'ya çevirerek doğru ve yanlışlarını birlikte tartıştık. Esas olarak kitap benimsenmiş, büyük ilgi görmüştü. Ayrıca Cezayir Devrimi, Filistinlilerin 1929 ve 1936 halk ayaklanmaları gerek romanlardaki belgesel bölümler, gerekse tarihsel konular ele alınarak bazı derslerin çıkarılması sağlandı. Hemen belirtilmeli ki, tüm bu Marksist yapıtlar El Fetih örgütü mensubu dindar ya da yurtseverlerince de okundu. Gruplar arasında tartışmalar yürütüldü. Bu arada her Filistin örgütünün özgün bir kitle anlayışı deneyimi ve uygulamaları vardı. Zaman zaman zuladan çıkarılarak okutulur, tartışılır, dünya devrimlerinin deneyleriyle karşılaştırılırdı.

Hapisteki Filistinliler devrim istiyorlardı. Bu nedenle işlerini genelde ciddi ve sıkı tutuyorlardı. İki nedenden: Bir, modern devrimin önderleriydiler. Sorumlulukları ve yükümlülükleri vardı. İki, hapisten

kurtulmanın tek yolu da ulusal/toplumsal mücadeleye katkıda bulunmaktı. İçeriden olsa bile. Bu yüzden çok iyi hatırlıyorum. El Fetih, Demokratik Cephe ve Halk Cephesi'nin benden istediği bir örgütsel deney taslağını yazıp bitirdikten sonra, bu taslak koğuşlarda iki ay süreyle bireysel ya da grupsal incelemelerin konusu oldu. Oysa yazdıklarım o günkü anlayış ve bilinç düzeyime oranla iyi olsa da, sonuçda kaba bir örgüt anlayışından öte geçmiyordu ve dar deneylerle sınırlıydı.

Yine de örgütsel tartışmalarda benden istenilen şeylere saplantı denecek biçimde tek bir yanıt veriyordum: En iyi gizlilik halk içinde çalışmak, en güçlü örgüt halkın içinde serpilen örgüttür. Devrim yapmak istiyorsanız, mutlaka halka gitmeli, uzun verimli ve sabırlı çalışmalısınız. Kitleler hemen siyasileşecek diye bir kural yoktur. Önemli olan, halkı bir şey çevresinde toplamak, halk içinde yapılan küçük ama planlı eylemlerle hedefe yaklaşmaktır. Halk devriminin temel ilkesi de budur. Aslında halk iktidarının alt yapısı da böyle kurulur. Yoksa halkın katılmadığı bir devrim, çabuk yozlaşmaya ve bürokratlaşıp halkı ezmeye mahkumdır." Kuşkusuz bunlar, bilerek söylesem de, beylik ve soyut şeylerdi. Filistinli tutsaklara çok uzaktan yaşanmış bir tarihsel efsane gibi geliyordu.

O zaman iki örnek vermiştim. Birincisi, Abu Muhammed adında 80 yaşında bir ayağı topal ama 1929-36-48 devrimlerini yaşamış bir Filistin köylüsüydü. 60'lı yılların sonunda Cemal Abdülnasır'ın

çağrılarına hayran kalmıştı. Çünkü ulusçuluk ve yurtseverliğin simgesiydi Mısırlı Abdülnasır. Bir gün, Abu Muhammed köyünden çıkıp, hançerini kuşağına sokarak Kudüs'teki Mescid-ül Aksa'da Cuma namazı kılmaya niyetlenir. Namaz sonrası kargaşalıktan yararlanarak, bir İsrail askerini bıçaklayıp öldürür, ötekini yaralar. Olay yerinden uzaklaşır. Ama şaşkınlıkla ne elindeki, ne de bıçağındaki kanı silemez. Bu yüzden yakalanır. Sorguda hiçbir şey itiraf etmez. Hiçbir suçu üstlenmez. Ama kanıtlar aleyhine olduğundan mahkeme kanaat yoluyla 10 yıl hapse mahkum eder Abu Muhammed'i.

Ben tecrit hücrelerinden toplu koğuşlara indirildiğimde, ilk karşılayıp bir-iki Türkçe sözcükle hoş geldin diyenlerden biri de Abu Muhammed idi. Osmanlı ordusunda İngilizlere karşı savaştığını hâlâ gizlerdi. Hiçbir örgüte mensup olmadığını söyler, ancak Arafat'a toz kondurmazdı. Hapisteki örgütlerarası anlaşmazlıklara canı sıkılır, parmağıyla gardiyanı göstererek "işte düşman" derdi. Osmanlıları sevmezdi ve "Türkler bizi sömürdü, lanet olsun böyle müslüman kardeşliğine. Ama seni sevdim. Çünkü bizim için oralardan geldin" ibaresini sık sık kullanırdı. İlerlemiş yaşına rağmen her türlü eyleme katılır, hiç şikayet etmezdi. Cezasını da bitirip, Kuveyt'te olup da kendisine sahip çıkmayan oğlunun yanına gitti. İşte bu Abu Muhammed Filistin köylülüğünün tüm özelliklerini taşıyordu. Belki istisnaydı. Ama deşildiğinde Filistin köylülüğünde böyle bir cevher madeninin damarı yakalanabilirdi. Filistinli

arkadaşlara hep Abu Muhammed'le daha çok sohbet ederek ruh halini anlamalarını öğütledim. İlginçtir, Filistinli tutsakların çoğu kent kökenliydiler. Gerçi ülke küçük olduğundan kırsal kesimlerde kentleşen öğeler vardı. Ama farklar yeterince belirgindi.

İkinci örneği ben istedim Filistinli dostlardan: "Nerede yanlışlık yapıldığını bilmemi istiyorsanız, eski/yeni tüm kadrolarınızı yeniden ele almalıyız. Özellikle sorgu aşamasında ne anlattıkları ve örgütsel sırlar konusunda nasıl davrandıklarını öğrenmek isterim." Bu öneri bazılarınca kabul edildi, bir yere kadar sürdürüldü. Bazılarınca ilke açısından reddedildi.

Ara formül bulundu. Yeni gelenlerin dışarıdaki örgütsel deneyimleriyle, eskilerinki arasındaki pratik karşılaştırmalar yapılacak, teorik kitaplardan bunların eksiklikleri tamamlanacaktı. Bir de cezası bitip dışarıda yaşayanlardan özellikle dönemsel raporlar alınacaktı.

Bu formül önemli ölçüde başarılı oldu. Teorik birikim pratiğe yön veriyor, pratik teorik soyutları somuta dönüştürüken gelişiyordu. Bu anlamda alınırsa, İntifada'nın örgütlenmesi esas olarak dışarıda karargah kuran Filistin örgütlerinin pratikleri ve deneyimleri ışığında değil, içeride yaşayıp da Filistin örgütlerini temsil eden insanların yaratıcı çabaları sayesinde olmuştur denilebilir. Kuşkusuz, kaldığım Ramleh Cezaevi'nin çabalarıyla da sınırlı kalmadı. Bizimki farkında olmadan, daha sonra gerçekleşecek

İntifada'ya yapılmış küçük bir kollektif bir katkıydı. Cenin, El Halil, Nablus, Tulkerim, Bir Saha cezaevlerinde yaşayan binlerce Filistinli'nin yaratıcı ve azimli çaba ve emeklerinin büyük katkısı vardır. Ramleh'dekilerin şansı, çeşitli uluslardan siyasilerle birarada yaşamaları ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunmalarıydı. Ayrıca unutmamak gerekir ki, İntifada bizim bu çabalarımızdan 10-13 yıl sonra başladı ki, bu sürede binlerce Filistinli kendi yaratıcı gücünü kullandı, birikime katkıda bulundu.

İntifada'nın öğrettikleri

İntifada 1000. gününü geçti. Yaklaşık dördüncü yıl eder bu. Kanımca devrimcilerin İntifada'dan öğrenecekleri, öğrenmeleri gereken çok ders vardır. Bu dersleri "ben sunarım, ben özetlerim" türünden bir iddiada değilim. Ancak bazı noktaları irdelemekte son derece yarar var:

1. Bilinen şeydir, ama vurgulamakta ve yinelemekte sakınca görmüyorum. Halka gitmeyen, halkla birlikte olmayan, değil devrim yapmak, devrimi düşlemeyi bile unutmalıdır. Özellikle bizim gibi ülkelerde halk devriminin temel dinamikleri işçi ve köylülüktür. Kırsal kesimlerin önemini küçümseyen, sadece bir işçi devrimiyle iktidarın ele geçirebileceğini sananlar aldanırlar. Nitekim aldanıyorlar da. Bunun en çarpıcı örneğini de Doğu ve Güneydoğu'daki Kürt yoksul köylü hareketi oluşturuyor.

2. Halka gitmenin biricik yolu, onun içinde çalışmak, onun kaderini paylaşmak ve ona hizmet et-

mektir. Halkı kazanmanın yolu da, yerel ve günlük işlerden başlayarak ona açık ve alternatif çözümler sunmaktır. Balata Mülteci Kampı örneği bunun canlı bir örneği.

3. Büyük hedeflere varmak, küçük şeyleri başarmak ve somutlaştırmaktan geçer. Örneğin halkın toplumsal, ekonomik ve ahlaksal sorunlarıyla ilgilenmeyen hiçbir hareket, kitleleri siyaset içine çekemez.

4. Halkı örgütlemenin yolu, günlük hayatı örgütlemekten geçer. Filistin İntifada komiteleri bu açıdan iyi izlenmelidir.

5. Kitleyi siyasileştirmenin esası, onu örgütlemektir. En basit ve ilgisiz alanda örgütlenmeye gitmek yarının büyük siyasi odaklarını doğurabilir. Balata Mülteci Kampı'ndaki futbol sahasından El Fetih'e fedai kazandırmak gibi.

6. Örgütlenmede legalite/illegalite ilişkisi diyalektiktir. İçiçedir. Halkla kaynaştıktan sonra hiçbir güç, örgütsel gelişmeyi engelleyemez, örgütü yakalayamaz. Çünkü halk, yaşamın her alanında olduğu gibi yaratıcıdır. Zararlarını hemen onarabilecek, açıklarını kapatabilecek yedek güce sahiptir.

7. Sorun bir parti ya da örgütün legal/illegal, olmasında değildir. Devrimcilik/reformculuk da bu ölçüte göre değrelendirilemez. İsrailli gazetecinin gözüyle İntifada'yı incelediğimizde başta El Fetih olmak üzere bütün Filistin örgütlerinin hem hayli açık ve legal, hatta yasal; hem de son derece gizli ve illegal olduklarını görürüz.

Ters bir örnek; Filistin Komünist Partisi İsrail yasalarına göre yasadışı ve illegaldir. Ancak reformu siyasetler ürettiğinden istihbarat tarafından tehlikeli görülmüyor, hatta Filistin direniş örgütlerini dengeleyecek bir unsur olarak değerlendiriliyor.

8. Demokratik kitle örgütleri yasallığın genel çerçevesini oluştururken, temel birimler çelik çekirdek olarak kalmaktadırlar.

9. Halk öncüyü yaratırken öncü de bir halkı yaratabilir. Yeniden var edebilir. FKÖ, Tamil Kaplanları ve Kürt hareketi bunun bir örneğidir. Ancak bu görüşün, "öncü savaş" teorisiyle hiçbir ilintisi yoktur.

10. Halkı ayağa kaldırmanın yolu, yakın/uzak istemlerin yanında eylem programıdır. Bu noktada tıkanıklığı aşmak, halkı eylem alanına çekerek üst aşamada örgütlemek, yeni görevlere hazırlamak gerekir. Yükseliş dönemlerinde daha ileri eylem biçimleri önermeyen hareketler, yokolmaya mahkumdurlar. Salfit'teki Filistin komünistleri İntifada sürecinde kuşkusuz, fazlaca ihtiyatlı ve hatta pasif bir çizgi izlediklerinden büyük destek kaybettiler.

11. Devrim yapmak isteyen birleşir. Şu ya da bu ayrıntı üzerinde yoğunlaşmaz. Ayrılık gerekçeleri yaratmaz. Ana hedefi, baş düşmanı esas alır. Nitekim Filistin örgütleri, İntifada başında ve sürecinde fazla zorluk çıkarmadan birleştiler. Hatta işgal altındaki Filistin temsilcileri ve halkı, ülke dışındaki Filistin örgütlerin ayrılık ve çatışmalara son vererek birleşmelerini istediler. Bu birlik 1987'de Cezayir'de

sağlandı. Esas olarak da bozulmadı.

12. Devrim uzaktan kumanda edilmez. Devrim yapmak isteyen, o toprağa gelir, çalışır kendi tabanını yaratır. Mücadeleyi başlatır.

13. Devrim yapmak tek yanlı bir irade beyanı değildir. Birikimlerin iyi değerlendirilmesidir. Toplumsal katmanlardaki uyanış/tırmanış belirtilerini; düşman saflarındaki çatlak/çöküşleri iyi gözlemektir. Nitekim El Fetih Merkez Komite üyesi Hasan Halid diyor ki: "İntifada, Siyonist egemenliğindeki çatlak ve çöküşün 20 yıl gözlemlenmesi sonucunda gerçekleşti." Halk Siyonist cephede çatlağı gördü, bunun geçici olmadığını anladı; hatta işgalci düşmanı yer yer çatışma alanına çekerek, kışkırtarak moralin bozdu. Sonra ayaklanma kararını verdi.

14. Ulusal ve toplumsal çöküşler, yılgınlıklar, bozgunlar, asimilasyon yoluyla kimliksiz kalma türünden olumsuzluklar geçicidir. Yeter ki ortada nesnel koşulların yanında öznel birikimler bulunsun. Bir halk, kendine sahip çıkan ve doğru yol gösteren her harekete sarılabilir.

1905 Rus devrimi ve 1982 Filistin devrimi geçici yenilgilerdi. Devrimci güçler darmadağınık olmuşlardı. Hatta liberalleşen yozlaşan akımlar daha çok kabul görüyordu. Ancak bunların geçici olduğu, bir halkın/toplumun ölü küller arasından yeniden dirildiği çok görüldü. Benzer şey Türk/Kürt hareketi için de söylenebilir.

15. Hiçbir baskı, zulüm ve gerici şiddet yapanın yanında kâr kalmaz. Asimilasyon ve baskı yoluyla

bir halkı yok etmenin olanağı yoktur. Tarih böyle bir olaya tanık olmamıştır. Nitekim yok oldu denilen Filistin, 1950'li yıllardan beri mücadele ede ede, taş üstüne taş koya koya direniş duvarlarını ördü. Kimliğini buldu. Benzer bir deneyimi Kürtler başarıya ulaştırmak üzeredirler.

16. Halk örgütlenmesinde devrimci dinamiği yakalamak, devrimci unsurları örgütlemek son derece önemlidir. Devrimin anahtarı buradadır. Örneğin köylü sınıfının tecrit edildiği, işçilerin geçim derdinden siyaseti düşünmedikleri, memurların çekindikleri Filistin toplumunda siyasetten uzak, yer yer yozlaşmış ama potansiyel devrimci gücü taşıyan gençliğin örgütlenmesi yaşamsal bir noktadır.

Türkiye'de ise dinamiğin üç ayağı vardır: Köylülük, özellikle baskı ve zulme maruz kalan Kürt yoksul köylüleri, metropollerdeki işçi sınıfı ve gençlik. Bu sacayağını dengeli biçimde birleştiremeyen, tek yanlı alan herhangi bir hareket bir yerlerde sıkışmaya, tıkanmaya mahkumdur.

17. Birlik, Türkiye'de çok tartışıldığının tersine, kapalı kapılar ardında, masa başlarında, salonlarda birtakım "büyüklerin" ya da kendilerini halkın yerine koyan sözde önderlerin/öncülerin çatıdaki anlaşmalarıyla olmaz. Yazılı sözleşmelerle hiç gerçekleşmez. Birliğin tek zemini kitleyle birlikte eylem alanı ve mücadeledir.

18. Bir halkın toplumsal/ulusal kurtuluşu ne sadece silahlı gerilla hareketi ne de halk ayaklanmasıyla olur. Bir değinmede bulunursak Kürt hareketi-

nin en büyük eksiği siyasal diplomatik faaliyetlerinin azlığı ya da hiç olmayışıdır. Buna karşılık Filistin İntifadası'nı bekleyen çıkmaz da askeri faaliyetlerin tümüyle durması ve halk ayaklanmasının siyasal/diplomatik alana hapsedilmesidir.

19. Hücre tipi örgütlenme, bireysel/örgütsel şiddeti (halk adına yapılan) her zaman kullanmak, yarar yerine zarar getirir. Ya da istenilmeyen an ve alanlarda bu tür uygulamalara gitmek hem halktan solyutlanmaya götürür hem de halk düşmanı bir noktada yapayalnız bırakır herhangi bir hareketi. Abu Nidal/Ahmed Cıbril örgütü deneyimleri bu açıdan iyice incelenmelidir.

20. Bir hareketin merkezi halkın içi olmalıdır. Dışarıda üslenen tüm siyasi hareketler, bir yere kadar bulundukları ülkenin siyasetlerine bağımlı kalmak durumundadırlar. İstenilmeyen ve zbeklenilmeyen bir anda, ulusal/toplumsal devrim hedeflerine ters şeyler yapılabilir. Bu örnek Filistin ve Kürt hareketlerinin çeşitli dönem ve aşamalarında yaşandı.

21. Devrim yapmak, devrimci deneyim kazanmak için uzak ülkelere gitmeye ya da dışarılarda eğitim görmeye fazlaca gerek yoktur. Hazırlık aşamasında bir yere kadar kabul edilebilecek bu tutum, halk ayaklanması sürecinde zararlı olabilir. Sapmalara yol açabilir. Hatta, halk için'de devrimi yaşayarak öğrenmek, devrimci halk savaşı yöntemlerini geliştirmek; devrimin kişilik kazanıp ayağı üzerinde durduğu bir dönemde dış deneylerden yararlanmak

daha yararlı olabilir.

22. Bir halk devrimi, sadece ve ancak özgüce dayanılarak gerçekleşir. Bugünkü ortamda, özgücüne güvenme ilkesi çok daha geçerlidir. Filistin ve Kürt devrimleri bunun yakın örnekleridir.

23. Düşmanı, ajan ve işbirlikçileri cezalandırmada da kitle çizgisi uygulanmalıdır. Toplumsal cezalandırma, bireysel cezalandırmalardan çok daha önemlidir. Çünkü hem ajanı tecrit eder, hem düşman provakasyonunu önler. Hem de işbirlikçi/ajan unsurların yeniden topluma kazandırılmasını sağlar. Ayrıca düşman, devrim saflarına daha fazla ajan sokma olanağı bulamaz. Bu tür sorgu ve yargılamalarda açıklık, ajan/muhbir işbirlikçi ağını darmadağın eder. Dahası kim ajan, kim hatalı yandaş ve örgüt elemanı türünden bir kargaşalığa yol açmaz. Öncü hareketin inandırıcılığını zedelemez. Halkın örgüte güvenini pekiştirir. Haksız yere idam/öldürme türünden cezalandırmaları önler. Bunun tipik örneği Filistin'de yaşandı. İntifada önderliği, işbirlikçileri cami ve kiliselerde halkın önünde teşhir ediyordu. Pişmanlık getirenler bağışlanıyordu. Ajanın anlattığı olaylar halk tarafından ya doğrulanıyor ya da yalanlanıyordu. Bu yolla, İsrail istihbaratı öyle zor durumda kaldı ki kendi ajanlarını sessizce ve gizlice tasfiye etmek zorunda kaldı. Böylece devrimci önderlikle istihbaratın cezalandırma yöntemleri arasında da bir daha ayırım doğdu. Halk önünde cezalandırma kitlesel (aşiret, kabile, köy, aile) kırgınlık, küskünlük ve sürtüşmeler de yaratmaz.

24. İktidarı isteyen, onu hedefleyen her devrimci hareket, mevcut iktidara alternatif küçük ama somut güç odaklar yaratmak zorundadır. Bunlar ortamına göre yerel ya da birkaç bölgeyi birden kapsayabilir. Örneğin İsrail mahkemelerine gidilmemesi için, mülteci kamplarında kurulan halk uzlaşma mahkemeleri Filistin halkını işgalci yönetimden uzaklaştırmıştır. Bu örnek Gazze bölgesinde daha sonra yaygınlık kazandı.

25. Her halk dünya devrimlerinin deneyimlerinden ne denli yararlanırsa yararlansın, mutlaka tarihten gelen özelliklerini, geleneklerini kullanarak kendi devrimci mücadelesine özgünlük kazandırır. Filistinliler Çin, Küba, Cezayir, Vietnam, Kuzey Kore ve Sovyet devrimlerini incelediler. Buralarda eğitim görmek için en ileri askeri ve siyasi kadrolarını uzun süreli devreler halinde gönderdiler. Örneğin Halk Cephesi mensuplarından birçoğunun Bulgaristan ve Doğu Almanya'da siyasi eğitim gördüklerini anımsıyorum. Ama hiçbiri, İntifada'nın yaratılmasına yetmedi. İntifada, döndü dolaştı kendi geleneğinin zeminine oturdu. Çünkü 1929-37-38-48 halk ayaklanmaları esas olarak orta tabakanın yani esnafın ayağa kalkmasıydı. Kent merkezliydi. Genel grev ve gösterilere dayanıyordu. Bu bir Filisitin geleneğiydi. Arap ülkelerinde ise böylesine bir gelenek yaratılamamıştı.

Bolayısıyla İntifada, dünya devriminin deneyimlerini kendi ulusal laboratuvarında yoğurdu, çağdaş bir silaha dönüştürdü. Silahlı devrimlerle

kent merkezli halk ayaklanmaları(grev, gösteri, yürüyüş, direniş türünden silahsız şiddet hareketleri) bir türlü eş zamanlı ve eşgüdümlü olamamışlardı. Bu hem özgünlük hem de bir çeşit eksikliktir. Benzer sorunlar Kürt hareketi açısından da var.

Batılı araştırmacı Kürt halk hareketinin özelliklerini şöyle saptıyor: Kürt hareketleri kır merkezli, toplu silahlı ayaklanma ile başladılar. Dağdaki ilkel köylü hareketi, milliyetçi/dini temalara dayanan ideolojik öğenin yol göstericiliğinde yer yer kabile savaşı, çetecilik arasında bir çizgi izledi. Modern gerilla mücadelesine dönüşemedi. Botan'da verilen gerilla hareketinin köylülükten gelen ilkel ve geri yönleri olduğunu, bu hareketin önderliği vurgular durur. Silahlı ayaklanma ve direniş, Kürtlerin geleneksel mücadele biçimidir, esas olarak. Ancak bu hareketin eksikliği kent merkezli kitle hareketleriyle birleşememesidir. Örneğin Şeyh Sait 30 bin kişilik görece büyük silahlı gücüne, Kürt bölgelerinin tümünü etkileyen siyasi/dini kişiliğine rağmen, Diyarbakır gibi Kürt kültür birikiminin yoğun olduğu kentlerde bile orta katmanlar, kent halkı evlerine saklanıp pencere aralıklarından seyretmişlerdir mücadeleyi. Bu açıdan bakıldığında Cizre, Nusaybin, D. Beyazıt esnaf hareketi önemli bir aşamadır. Kürt hareketinde dönüm noktasıdır.

Kürt hareketinin kentlerdeki örgütlenmelerde başarısız kalmasının en önemli etkenlerinden biri de bu gerilla ruhudur. Kanımca devrimciler, demokratik siyasal olanakların çok kısıtlı olduğu ortamlarda,

özellikle olağanüstü hal yasalarının olduğu bölgelerde Filistin'deki Balata Mülteci Kampı örneğini izlemeli, El Fetih önderi Abu Cihad'ın kitle örgütleri modelini irdelemelidirler. Yani her açık, legal, yasal kuruluşta göz göre göre faaliyet yürütmek, ancak temel birimlerde devrimci çekirdeği korumak. Legalite ve illegaliteyi eylemlilik temelinde birleştirmek.

26. Ulusal devrimlerde dini öğeleri ön plana çıkarmak ya da belirli belirsiz pohpohlamak, bir yere kadar olumluluk taşır. Belli bir noktadan sonra olumluluk olumsuzluğa dönüşür. Nitekim dini akımları pohpohlayan El Fetih örgütüydü. Bölgedeki İslamcı yükselişle birlikte gelişen HAMAS (işgal altındaki topraklarda Müslüman Kardeşler örgütünün yarattığı İslamcı Direniş Örgütü) bugün FKÖ'ye kafa tutmakta, Filistin'in laik, demokratik değil; şeriatçı bir devlet olmasında ısrar etmektedir. Son zamanlarda ise gerek işgal altındaki topraklarda gerekse Güney Lübnan'daki Filistin kamplarında El Fetih ile İslamcı güçler arasında silahlı çatışmalar meydana gelmektedir. Özellikle Kuveyt'in işgalinden sonra Suudi Arabistan-Kuveyt Emiri, bu hareketi FKÖ'ye karşı kışkırtmakta, Filistin saflarını bölmeye çalışmaktadır. Kürt hareketi açısından da İran'a dayanmak, İslam dininin Kürtleri de kurtaracak bir ideoloji olacağını savunmak en büyük yanlışlardan biri olacaktır.

27. İntifada, Mao Zedung'un şu sözünü yeniden doğruladı: "Halkın gücü zulmün topunu tüfeğini yerle bir eder." Gerçekten de toplam 1 milyon 600

bin nüfusa sahip Batı Şeria ve Gazze'deki halk, dünyanın en iyi ordusunun moralini bozdu. Aşağıladı ve dünyaya rezil etti. Tüm Arap ordularını yenen İsrail'in efsane askeri, Filistinli küçük generaller ve kadınlar karşısında çaresiz kaldı. Küçük bir halk, büyük bir orduya başkaldırdı, direndi; dünya halklarına moral verdi, örnek oldu. İntifada, çocuk ve kadınları da sokağa dökerek devrime yepyeni bir güç kattı. Bu önceki devrimlerde fazla göze çarpmayan toplumsal/sınıfsal bir öğeydi. İntifada örneği, diğer halk ve uluslarca benimsendi. Yaşama geçirildi. Latin Amerika ülkeleri, Srilanka ile Nusaybin, Cizre, Doğu Beyazıt olayları bunun canlı örneğidirler.

28. Filistin gibi küçük bir ülkede halkın nüfusunun azlığı, coğrafi alanın darlığı hem olumlu hem de olumsuzdu. Örneğin örgütlenme açısından kolaydı. Çünkü insanlar biribirini tanıyorlardı. Bağlantı ve iletişim kolay kuruluyordu. Toplum adeta tek bir aileydi. Toplumsal ivmeyi başlatmak, yaymak çok kolaydı. Örgütlenme, eğitim, toplumsal faaliyetler büyük çabalar gerektirmiyordu. Ama öte yandan böylesine küçük bir toplumun her şeyi, istihbarat ve güvenlik birimlerince fişlenmişti. Toplum büyük gözaltındaydı adeta. 1 milyon 600 bin kişi içinde yaklaşık 25 bin ajan/muhbir vardı. İsrail gizli servisleri dahil değildi buna. Siyasiler damgalıydı. Her hareketleri izleniyordu. Böylesi bir ortamda İntifada'yı yaratmak, büyük gizlilik içinde yürütmek, ajan/işbirlikçileri safdışı bırakabilmek de herkese, ama

özellikle Türkiye'de yaşayan her devrimciye örnek olmalıdır.

29. İntifada ya da başka bir devrim, halk tarafından yaratılsa da yüksek devrimci bir bilinçle donanmamış, devrimci bir ideolojinin yol göstericiliğinden yoksun kalmış olsa da, halk ayaklanmaları düşmanı yenerek zafere ulaşabilirler. Ancak iktidar sorunu hâlâ kuşkuludur. Yani halk iktidarı mı kurulacak, yoksa bunun tepesine oturacak bürokratlar/eski ideoloji mensubu kişiler mi yeni yönetici sınıfı oluşturacaklar sorusu yanıtsız kalacaktır. İran devriminde bunun bir örneği yaşandı. Filistin devriminde ise şimdilik çeşitli fikirler çarpışıyor, yarışıyor (sosyalist, yurtsever, marksist, milliyetçi, islamcı). Bunlar bugünkü mücadele sürecinde demokratik bir görünüm arzetmelerine rağmen, ileride çok gerici bir rol oynayabilirler. Benzer bir olay, Doğu Avrupa ülkelerinde yaşandı. Özellikle Doğu Avrupa'daki muhalefet batı ile birleşme isteğiyle değil, daha insancıl ve temiz bir marksizm/sosyalizm için başkaldırdı. Milyonları çevresine topladı. Ancak devrimci örgütlülükten ve ideolojiden yoksunluk, süreci kapitalist emperyalist Federal Almanya ile birleşmeye ve sağcılaşmaya doğru sürükledi.

Özetlersek, işgal altındaki Filistin öylesine uzak Filistin halk devrimi öylesine yakın ki. İntifada'nın örgütsel deneyi hiçbir yerde böylesine ayrıntılı sunulmadı. Taş atan Filistinlinin sapanı, yaktığı ateşin alevleri gösterildi halklara. Oysa o taşı tutan ve ateşi yakan eli yönlendiren beyindeki düşünce, o düşün-

ceyi yaratan örgütsel yapının ipuçlarını veren olmadı hiç. Bu nedenle İntifada'nın örgütsel yapısını, mekanizmasını, özünün ayrıntılarını çeşitli yönleriyle ve yaşanmış biçimiyle devrimcilere sunuyoruz. Devrim isteyen herkes ilgiyle okusun, özenle incelesin. Eminim ki, Ortadoğu halklarının biribirine yakın zihniyetleri, toplumsal ve tarihsel dokuları İntifada'nın bir yaşam tarzı olarak sevilmesine ve benimsenmeşine yol açmaktadır. Bir de şu var: Milattan önceki dönemlerde devlet ya da imparatorluklar kurmuş olan Ortadoğu'daki bazı halklar, çeşitle nedenlerle yıkıldıklarında bir daha devlet kuramamışlardır. Kürtler, Filistinliler, Asuri/Süryaniler, Sümerler bunun tipik örnekleridir. Sadece Yahudiler 2000 yıl sonra İsrail'i kurabilmişlerdir. O da emperyalistlerin yardımıyla. İntifada'yı iyi kullanan ikinci örneği yaratabilir. Okuyan herkesin ileriye dönük dersler çıkarması, kitabın amacına ulaşması demektir. Sevineceğim tek şey de bu olacaktır kuşkusuz.

FİLİSTİN HALK AYAKLANMALARI KISA TARİHÇESİ

I. İNGİLİZ SÖMÜRGECİLİĞİ VE SİYONİZME KARŞI

a) 1929 Devrimi

• General Allenby komutasındaki İngiliz birlikleri 8.11.1918 günü Kudüs'e girdiler.Allenby bu münasebetle şöyle dedi: "Asırlar önce başlayan Haçlı Seferleri artık sona ermiştir. Çünkü muzaffer olduk." Bu konuşma Filistinlileri çok şaşırttı.

• 24.7.1922 günü Cemiyet-i Akvam, Filistin'in İngiltere himayesi altında olmasını kararlaştırdı.

• 1928 yılında Siyonist düşünceyle silahlanmış Yahudiler, Kudüs'teki Ağlama Duvarı'nı ele geçirmek için büyük bir girişimde bulundular. Büyük bir kutlama gösterisi altında yürütülen bu işgal girişimi, aynı zamanda Müslümanlarca kutsal sayılan Mescid-ül Aksa camisini ele geçirmeyi amaçlıyordu. Bu nedenle Filistinliler Mescid-ül Aksa'yı Koruma Derneği kurdular.

• Yahudiler güç gösterisinde bulundular 1929 Yazı'nda. Filistinliler daha büyük bir güç gösterisiy-

le karşılık verdiler.

• 23 Ağustos 1929, hem İngiliz hem de Siyonistlere karşı Filistin devrimi başladı. Silahsız Filistin halkı, İngilizlerin silahlandırdıkları Yahudilerle savaşa girdiler. Çatışmalar Kudüs ve çevresinde yoğunlaştı.

• Batı Şeria'daki El Halil kenti direnişçileri 60 Siyonisti öldürdüler.

• Siyonistler, İngiliz birliklerini yardıma çağırdılar. Yüzlerce Filistinli tutuklandı.

• Filistin'deki İngiliz sömürge valisi, 1929 devrimine katılan üç Filistinli önderin idam edilmesini kararlaştırdı. 17 Haziran 1930 'da hüküm infaz edildi. İdamlıklardan Fuad Hicazi "Ölümümüz vatanımızda bulunan düşmanı sarsacaksa, varsın yüzlercesi ölsün" dedi. Ata El Zeyr ile Muhammed Cimcem ise, idam öncesi ellerine kına yakıp "düğüne gittiklerini" varsaydılar.

b) 1936-37-38 Devrimleri

• Bütün Filistin halkı 6 ay süreyle genel grev yaptı. Amaç, İngilizlerin koruması altında Siyonist çetelerin kışkırtma ve cinayetlerini önlemekti.

• Grev sürecinde yer yer Yahudi-Filistinli silahlı çatışmaları meydana geldi.

• Dönemin Arap devlet başkanları ve kralları Filistin halkına grevi sona erdirmesi , İngilizlerle anlaşma zemini araması yolunda çağrı yaptılar. Grev sona erdi. Bu karar tarihi bir hata oldu.

• İngiliz yönetimi, Yüksek İslami Meclis Başka-

nı ve direniş liderlerinden Hacı Emin El Hüseyni'yi Seychil adalarına sürgün etti.

• Ancak Hacı Emin El Hüseyni taraftarlarınca kaçırıldı, Mescid-ül Aksa'da gizlendikten sonra Beyrut'a geçti.

• Filistin direnişçileri El Halil, Cenin valileriyle birçok polisi öldürdüler.

• Bu süreçte Filistinliler çok şehit verdiler.

• İngiliz yetkililer, Filistin'in ulusal giysisi sayılan Kefiyye ve Ukal (başa konulan yazma türü erkek yüz örtüsüyle onu tutan yuvarlak baş halkası) giyen herkesin anında vurulmasını emrettiler. Ayrıca kimlik taşıma zorunluluğu konuldu. Ancak direnişçiler de karşıt bir önlem olarak, kefiyye taşımayan ve üzerinde kimlik olan herkesin öldürüleceğini açıkladılar.

c) 1947-48 Devrimleri

• Birleşmiş Milletler örgütü 29.11.1947 tarihinde aldığı 181 sayılı kararla, Filistin'in Yahudi ve Araplar arasında bölünmesini öngördü.

• Karar Siyonistler ile Filistinliler arasında süregelen çatışmanın yeniden tırmanmasına yol açtı.

• Karar uyarınca, İngiltere bazı bölgelerden çekiliyor ve yerini Yahudilere teslim ediyordu. (10.2.1948)

• Siyonist önderler, İngiliz birliklerinin kendilerine armağan ettikleri Filistin toprakları üzerinde bir İsrail Devleti'nin kurulduğunu açıkladılar. (14.5.1948)

• Filistinliler BM kararına karşı çıktılar. Bir devlet kurmayı reddettiler.

• Birleşik Arap orduları, Yahudileri Filistin'den atmak üzere ülkeye girdiler. Ancak çeşitli komplolar devreye girdi. Filistin direnişçileri yalnız kaldılar. Arap ordularının bir kısmı savaşmadan geri çekildi, bir kısmı da Yahudi birlikleri önünde bozguna uğradı. İsrail devleti sınırlarını genişletti.

• İlk Filistin göçmen sorunu ortaya çıktı.

• Filistin direnişçilerinin efsane önderi Abdulkadir El Hüseyni, İsrail birlikleri ve Yahudi çetelerine büyük kayıplar verdirdi. Ancak kendisi de El Kastil çatışmasında şehit oldu. (1948)

II. FİLİSTİN DİRENİŞ HAREKETİ

• 50'li yıllarda oluşan 1965'te ilk kurşunu atan Filistin Direniş Hareketi, halkın biricik umudu oldu. Yaygınlaştı, gelişti. Ülkenin kurtuluşu için Halk Savaşı staratejisi ve gerilla taktiğini izledi.

• 1967'de Araplar, İsrail önünde büyük bir bozguna uğradılar.

• Filistin Direniş Hareketi, 21 Mart 1968'de İsrail ordularına karşı büyük bir direnme gösterdi. Halka moral verdi.

• Ülkesinde gelişen halk hareketinden korkan Ürdün Kralı Hüseyin, Bedevi ordularını Filistinlilerin üzerine saldı. Sonuç 30 bin ölü. Filistin fedailerinin Ürdün'den sürülmesi. (Eylül 1970)

• Kudüs'teki İsrail Sulh Mahkemesi, "Mescid-ül Aksa Camii'nde Yahudilerin ibadet etme hakkı vardır" yolunda bir karar çıkardı 29.1.1976 tarihinde. Bu karar, Filistin ayaklanmasının ikinci atılımı için bir kıvılcım oluşturdu. Ayaklanma üç ay içinde yaygınlaştı. Yahudi yerleşim merkezlerinin kurulması ve 1975'te öne sürülen "özyönetim" projelerinin uygulanmasına karşı bir tutuma dönüştü.

• 1.2.1976 günü Mescid-ül Aksa Camii avlusunda ilk öğrenci gösterisi yapıldı. İsrail birlikleri olay yerini bastılar.

• Filistin Yüksek İslam Meclisi, 8.2.1976 tarihli bir açıklamayla İsrail mahkemesinin kararını kınadı. Geçersiz olduğunu açıkladı.

• Hemen ertesi günlerde Batı Şeria'daki tüm yerel önderler ve belediye başkanları, Mescid-ül Aksa kapılarının Yahudilere açılmasını kınayan dilekçeler verdiler.

• 8.2.1976 günü Batı Şeria'nın bütün önemli yerleşim birimlerinde öğrenci gösterileri yapıldı. "Yahudileri bu topraklara sokmayız" sloganıyla başlatılan gösteriler vahşi biçimde bastırıldı. Dört gün sonra bölgenin önemli kentlerinden Nablus'ta büyük bir halk yürüyüşü düzenlendi. Ramallah kentindeki esnaf kepenk kapattı, öğrenciler okulları boykot ettiler. Polis, Nablus'taki okul ve sınıfları basarak büyük çaplı tutuklamalara girişti. Cenin ken-

tindeki öğrenci gösterilerini bastırmak için paraşütçü birlikleri kullanıldı.

• 16.2.1976'dan itibaren işgalciler Nablus, Ramallah, El Bira kentinden onlarca Filistinliyi tutukladı.

• Bu olaylarda taş, sopa, barikat ve lastiklerle direniş yapıldı.

• Olaylar sürereken, 17.2.1976 tarihinde Sehnin kentinde bir halk kongresi yapıldı. Toplantıdan çıkan sonuç: İsrail'in işgal ettiği toprakları ilhak politikasını mahkum etmek.

• 1976 Şubat sonunda İsrail , yeni Yahudi yerleşim merkezi kurmak amacıyla El Celil bölgesindeki 20 bin dönüm araziye el koyduğunu açıkladı.

• Halk muhalefeti yeniden başladı. 27.2.1976'da İsrail ele konulan toprağın geri verileceğini vaadetti.

• Sehnin, Ayn Mahil ve Kuna belde meclisleri 2.3.1976 günü yayımladıkları bildirilerde toprağa el koyma eylemini kınadılar.

• 6.3.1976 günü El Nasıra kentinde (Hz. İsa'nın doğduğu ve yaşadığı ve 1948 yılında İsrail işgali altına giren kent) büyük bir toplantı düzenlendi. Batı Şeria ve El Celil bölgesindeki bütün belediye başkanlarının katıldıkları toplantı, İsrail'in toprak ilhakı politikasına karşı genel grev çağrısıyla sona erdi.

• Yahudilerin Mescid-ül Aksa'da ibadet yapmalarına izin verilmesini protesto eden eylemler yoğunlaştı.

• 10.3.1976 günü Nablus'ta başlayan grev, öteki kentlere yayıldı. Yer yer çatışmalar oldu.

• Nablus Belediye Meclisi, polis tutuklamalarına ve okulların basılmasına karşı direndi. Protesto için de topluca istifa edildi.

• Bunu Batı Şeria'daki öteki belediye meclisleri ve başkanlarının istifaları izledi.

• El Halil kentindeki Hz. İbrahim türbegahına giren Yahudi din adamları, görevlileri dövdüler. İbrahim peygamberin kendi ataları olduğunu söyleyerek bu türbegahın da Arap-Yahudi biçiminde bölünmesini istediler. Yerli halk ayaklandı. Sokağa çıkma yasağı konuldu. Gösteriler Kudüs'e sıçradı.

• 16.3.1976 günü İsrail, Ramallah ve El Bira ile birçok çevre köylerde 10 gün süreyle sokağa çıkma yasağı koydu. Ancak halk Filistinlilerin yoğun olduğu Doğu Kudüs bölgesindeki Mescid-ül Aksa'da Cuma namazı kılmak için toplandı. Namaz sonrası gösteriler sokağa taştı.

• Aynı günlerde Filistinli kadınlar İsrail kararlarını protesto için oturma grevine başladılar. Kadınların istemleri arasında tutukluların serbest bırakılması türünden siyasi talepler de vardı.

• 1917'den bu yana Kudüs kenti en büyük eylemini başlattı. Gösteriler ve genel grev. İsrail yetkilileri esnafa zorla kepenk açtırdı. Bazısını tutukladı.

• Genel grev nedeniyle Nablus hayalet şehir görüntüsüne büründü. Sokaklarda sadece devriyeler ve paraşüt birlikleri vardı. El Halil ve benzeri birçok kentte sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

• 1948 yılında topraklarını kaybedip Batı Şeria'daki mülteci kamplarında yaşamak zorunda

kalanlar ilk kez bir siyasi eyleme katıldılar. Örneğin El Fetih'in kalesi sayılan El Balata Mülteci Kampı genel greve gitti.

• Büyük Yahudi Haham larından Levinger, El Halil kentine girdi. 23.3.1976 günü kentin merkezinde ateş yaktı, yanındaki Yahudi bağnazlarıyla birlikte Filistinlilerin üzerine ateş açtı. 14 yaşlarında 4 çocuğu da rehin aldı.

• Bu olay, Filistinliler arasında büyük tepki yarattı. Olaylar patlak verdi. Öyle ki, dönemin Savunma Bakanı Şimon Peres, bağnaz Haham Levinger'in El Halil kentine girişini yasakladı.

• 25.3.1976 günü Nablus halkı sokağa çıkmadı. Ramallah, El bira ve Tulkerim kenti öğrencileri gösteri yapıp polislere direndiler. El Halil kenti halkı, eylem sırasında kendisine ateş açan Yahudilerin kurşunları sonucunda birçok ölü ve yaralı verdi.

• İsrail hükümeti, olayları yatıştırmak amacıyla arabuluculuk girişiminde bulundu. Mescid-ül Aksa'da Yahudi ibadetine izin veren mahkeme kararının bozulmasını istedi. Ancak kararın özü değişmedi. Yüksek Mahkeme, formülasyonu yumuşattı, bazı ifade değişikliklerinde bulundu.

• El Nasıra kentinde toplanan Filistinliler, 30 Mart'ı, İsrail siyasetlerine direnişin bir simgesi olması için Toprak Günü ilan ettiler.

• Batı Şeria'daki El Halil kenti, Hz. İbrahim'in türbegahıdır. Müslümanlarla Yahudiler, İbrahim Peygamberin kendi ataları olduğunu iddia ederek bu yere sahip çıkmak isterler. Öteden beri Filistinlilerin dini yönetiminde bulunan bu türbegah, Yahudi bağnazlarının iştahlarını kabartır hep. Bu yüzden Hz. İbrahim mekanını ele geçirmek için birçok girişimde bulunuldu. Çatışmalar oldu, kanlar döküldü.

• İsrail askerleri Hz. İbrahim türbegahını bastılar. İçerideki kutsal emanetleri çaldılar. Dini mushafları yırttılar.

• Tepki olarak halk ayaklanmasının ilk kıvılcımı çaktı.

• Olayların bastırılması için İsrail bölgeye askeri birlik yığdı. Bu arada Batı Şeria'da yeni Yahudi yerleşim merkezleri kurmayı kararlaştırdı.

• ABD Başkanı Jimmy Carter, Camp David anlaşmalarının bir parçası olarak bölgeyi ziyaret etti. Filistin halkı, FKÖ çağrısına uyarak Carter'ı protesto eden eylemler (grev, gösteri vs) yaptı.

• Haziran ayında Nabluslular, Yahudi yerleşim merkezinin kurulmasını protesto için grev başlattılar.

• Aralık 1980'de "Eğitimde Vesayet Yasası"na karşı büyük gösteriler başlatıldı. İsrail eğitim programı reddedildi, Filistin ulusal kimliğinin korunması için eğitimde özerklik programının sürdürülmesi istendi.

• İsrail, *Köy Birlikleri* adı altında işbirlikçi bir oluşumun gerçekleştirilmesi çabasını başlattı. Amaç, Filistin halkına işbirlikçi bir yönetim aracılığıyla hükmetmekti.

• Ancak Filistinlilerin tepkisi çok sert oldu. İsrail Planı reddedildi.

• İşgalci birlikler, Filistinlilerin gösterilerini acımasızca bastırdı. Çocuk, kadın ve yaşlılar bile zorbalıktan nasiplerini aldılar.

• 1982 Nisan ayında bağnaz bir Yahudi, Kudüs'teki Mescid-ül Aksa Camii'nde namaz kılanların üzerine ateş açtı. Ülkenin dört bir yanında gösteriler başladı.

• İsrail'in Lübnan'ı işgal etmesi, Sabra ve Şatila mülteci kamplarında katliam yapmasına karşı yerel eylemler düzenlendi.

• Mart 1983, 29 bağnaz Yahudi Mescid-ül Aksa'yı işgal edince Filistinliler yine ayağa kalktılar.

"Filistin'de Yurtsever Birleşik Önderlik, işgal yönetimine mücadele alanında meydan okuyor. İkili iktidar oluşmuştur artık. Bir iktidar baskı, zulüm ve şiddet demektir. Diğer iktidar odağı ise alternatif sunan, halkça benimsenip sevilen, halkın yarattığı bir örgütlenmedir. Filistin deneyi, diğer kurtuluş hareketlerinin deneyierinden şu yönüyle ayrılıyor. Kurtuluş hareketleri yabancı işgalcilerden kurtardıkları bölgelerde kendi iktidarlarını kurarlardı. Oysa Filistin'deki iktidar odağı, bizzat işgalcinin yönetimi altında halk tarafından ve İntifada eylemliliği sürecinde oluşmuştur.
Demek oluyor ki Filistin deneyi, mevcut işgal yönetiminin altını oyuyor, içeriğini boşaltıyor ve gücünü tüketiyor."

İntifada Dersleri bu başan ve zaferin yolunu, yöntemini ve örgütlenmesini çözümlüyor. Filistin, FKÖ ve bir İsrail gazetecisinin bakış açılarıyla analiz edilen İntifada'yı başarıya götüren bütün etkenler ayrıntılarıyla sunuluyor. Derleme ve çeviride Faik Bulut'un imzası var. Filistin halkıyla dayanışmanın bedelini yedi yıl İsrail zindanlarında kalarak ödeyen yazar, aynı zamanda bugünkü İntifada önderlerinin cezaevi arkadaşı.

İntifada Dersleri'ni, bugünkü önderliğin ilk çekirdeğinin oluşumuna tanık olmuş biri olarak kendi anı ve gözlemleri ile tamamlıyor.

ANALİZ